

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

Πολιτικές διαχείρισης των αδέσποτων ζώων
στην Ελλάδα.
Μελέτη περίπτωσης του Δήμου Νεάπολης-Συκεών

Ελισάβετ Κατσέλη ΑΕΜ 3033201505254

Επιβλέπουσα καθηγήτρια Δρ. Νίκη Γλαβέλη,
Ειδικό Διδακτικό Προσωπικό (ΕΔΙΠ), Τμήμα Οικονομικών Επιστημών ΑΠΘ

Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2018

Υπεύθυνη Δήλωση

Με την παρούσα δήλωση:

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη της συγγραφέως και η επιβλέπουσα, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Η δηλούσα

Ελισάβετ Κατσέλη

Ευχαριστίες

Νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κυρία Νίκη Γλαβέλη, για την πολύτιμη βοήθειά της και τις συμβουλές που μου παρείχε καθόλη τη μακρά διάρκεια συγγραφής της παρούσας μελέτης. Η πολύτιμη συμβολή της στην προσπάθειά για την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας ήταν σημαντική, αφού με τις γνώσεις, την εμπειρία, την υπομονή και την κατανόησή της με καθοδήγησε σωστά, προκειμένου να φέρω σε πέρας τη μελέτη αυτή με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω μέσα από την καρδιά μου τον σύζυγό μου για τη συμπαράστασή του, αλλά και όλους εκείνους που συνέβαλαν με την παρότρυνσή τους στην ολοκλήρωση της προσπάθειάς μου.

Ελισάβετ Κατσέλη

**Πολιτικές διαχείρισης των αδέσποτων ζώων
στην Ελλάδα.
Μελέτη περίπτωσης του Δήμου Νεάπολης-Συκεών
Ε. Κατσέλη**

Περίληψη

Η διπλωματική αυτή εργασία μελετά τις πολιτικές διαχείρισης των αδέσποτων σκύλων και γάτων που εφαρμόζονται από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα και συγκεκριμένα μελετά την περίπτωση του Δήμου Νεάπολης-Συκεών. Η έρευνα εστιάζει επίσης στη σύγκριση του νομοθετικού πλαισίου της Ελλάδας και άλλων τεσσάρων χωρών του εξωτερικού που εμφανίζουν μειωμένο πληθυσμό αδεσπότεων καθώς και στην εφαρμογή αυτών. Η έρευνα καταδεικνύει πολλές ομοιότητες στις νομοθεσίες των χωρών του εξωτερικού και της Ελλάδας. Μάλιστα η χώρα μας χαρακτηρίζεται για το ακόμη αυστηρότερο νομικό της πλαίσιο σε σύγκριση με τα αντίστοιχα των άλλων χωρών. Παρόλα αυτά τα αποτελέσματα δεν είναι αντίστοιχα θετικά για την Ελλάδα. Αιτία της αναποτελεσματικότητάς αυτής αποδεικνύεται η μη εφαρμογή της νομοθεσίας καθώς και η έλλειψη κατάλληλης ενημέρωσης και καλλιέργειας φιλοζωικής παιδείας των πολιτών.

Abstract

This diploma thesis deals with the management policies of stray dogs and cats implemented by Local Authorities in Greece and specifically studies the case of the Municipality of Neapoli-Sykies. The research also focuses on comparing the legal framework and the implementation in Greece and in other four countries with a reduced population of strays. The research shows many similarities in the laws of the countries abroad and Greece. Indeed, our country is characterized by an even stricter legal framework as compared to those of other countries. However, the results are not equally positive for Greece. The reason for this ineffectiveness is the non-implementation of the legislation as well as the lack of adequate information and cultivation of animal friendly culture.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	4
Περίληψη.....	5
Abstract	5
Περιεχόμενα	6
Εισαγωγή.....	8
ΜΕΡΟΣ Α΄. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο . ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	10
1.1 Ορισμοί δεσποζόμενων και αδέσποτων ζώων.....	10
1.2 Αίτια εμφάνισης φαινομένου και ανάγκη ελέγχου του πληθυσμού.....	12
1.2.1 Ανάγκη ελέγχου προς όφελος των ζώων.....	12
1.2.2 Ανάγκη ελέγχου προς όφελος της κοινωνίας	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	15
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΔΕΣΠΟΤΑ ΖΩΑ	15
2.1 Στρατηγικές ελέγχου του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας.....	15
2.2 Το νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	19
2.3 Το νομικό πλαίσιο της Ελλάδας.....	22
2.3.1 Υποχρεώσεις ιδιοκτητών δεσποζόμενων ζώων συντροφιάς	22
2.3.2 Αρμοδιότητες περισυλλογής αδέσποτων ζώων.....	24
2.3.3 Αξιολόγηση του ελληνικού νομικού πλαισίου	29
2.3.4 Παράδειγμα επιτυχημένης εφαρμογής της νομοθεσίας στην Ελλάδα.....	30
2.5 Η συμμετοχή των εμπλεκόμενων πλευρών (Stakeholders).....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	39
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	39
3.1 Εισαγωγή.....	39
3.2 Η πρακτική της Ελβετίας	39
3.3 Η πρακτική του Ηνωμένου Βασιλείου	42
3.4 Η πρακτική της Σλοβενίας	45
3.5 Η πρακτική της Σουηδίας.....	48
3.6 Συγκριτική ανάλυση.....	50
ΜΕΡΟΣ Β΄. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο ΜΕΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	54
4.1. Μεθοδολογική προσέγγιση – μελέτη περίπτωσης	54

4.2 Περιγραφή και λόγοι επιλογής του υπο-μελέτη Δήμου	55
4.3. Στόχοι της έρευνας	56
4.4. Περιγραφή εργαλείου και διαδικασίας συλλογής δεδομένων (οδηγός συνέντευξης)	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	59
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ	59
5.1. Εισαγωγή.....	59
5.2. Παρουσίαση πολιτικής – πρακτικών αναφορικά με τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων.....	59
5.2.1. Δομή Επιτροπής Δήμου Νεάπολης-Συκεών.....	59
5.2.2. Πολιτική - πρόγραμμα διαχείρισης των αδέσποτων ζώων Δήμου Νεάπολης-Συκεών	60
5.2.3. Προβλήματα που ανακύπτουν κατά το σχεδιασμό και υλοποίηση της πολιτικής- προγράμματος διαχείρισης των αδέσποτων ζώων Δήμου Νεάπολης-Συκεών.....	66
5.2.4. Μελλοντικά σχέδια.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο . ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	72
ΑΝΑΦΟΡΕΣ	78

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του διατμηματικού μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών με τίτλο «Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση». Στόχος της εργασίας είναι η παρουσίαση των πολιτικών διαχείρισης των αδέσποτων ζώων στην Ελλάδα, μελετώντας την περίπτωση του Δήμου Νεάπολης-Συκεών. Επίσης επιχειρείται σύγκριση της νομοθεσίας και των καλών πρακτικών που εφαρμόζονται στην Ελλάδα με τις αντίστοιχες άλλων χωρών της Ευρώπης (Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο, Σλοβενία και Σουηδία).

Η ανάγκη για προστασία, έλεγχο και διαχείριση των αδέσποτων και δεσποζόμενων ζώων συντροφιάς έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, καθώς ο αριθμός των αδέσποτων ζώων έχει πολλαπλασιαστεί σε σύγκριση με παλαιότερα, κυρίως εξαιτίας των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που επικρατούν στην Ελλάδα. Το γεγονός αυτό αποτελεί ένα πολύ σημαντικό ζήτημα, που χρήζει ουσιαστικής επίλυσης, καθώς καθημερινά πολίτες και στελέχη υπηρεσιών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) καλούνται να περιθάλψουν αδέσποτα νεαρά ή μεγαλύτερης ηλικίας ζώα. Στη σημαντικότητα της περιθαλψης και της ευζωίας των ζώων αναφέρθηκαν οι Hare *et al.*, (2002) σύμφωνα με τους οποίους μεταξύ των ζώων που ζουν με τους ανθρώπους, τα σκυλιά φαίνεται να έχουν τη μεγαλύτερη δυνατότητα να αντιλαμβάνονται τα ανθρώπινα κοινωνικά σήματα και είναι ακόμα πιο επιδέξια από τους πιθήκους σε ορισμένα καθήκοντα που απαιτούν την ανάγνωση των επικοινωνιακών σημάτων. Η ανάγκη αντιμετώπισης των προβλημάτων που τα αφορούν επιβεβαιώνεται και από τον πρόσφατο ορισμό νομοθετικού πλαισίου στη χώρα μας, αλλά και από την επικείμενη ανανέωση αυτού. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν οριστεί ως αρμόδιοι φορείς για τον έλεγχο και την αντιμετώπιση γεγονότων που αφορούν στα αδέσποτα και δεσποζόμενα ζώα συντροφιάς. Οι υποχρεώσεις των Δήμων απορρέουν από το νομοθετικό πλαίσιο που έχει θεσπιστεί πρόσφατα για τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων και καθορίζονται από τον Ν. 4039/2012, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον Ν. 4235/2014.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο στο οποίο αυτή στηρίχθηκε, επιχειρείται αποσαφήνιση ορισμένων βασικών εννοιών και περιγράφεται η ανάγκη ελέγχου του πληθυσμού στις σύγχρονες κοινωνίες.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφονται στρατηγικές ελέγχου των αδέσποτων και οι νόμοι όπως αυτοί ισχύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα. Όσον αφορά στη χώρα μας, επιχειρείται αξιολόγηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου καθώς και η παρουσίαση μιας επιτυχημένης μεθόδου που υλοποιείται από Σύνδεσμο Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Στο τρίτο κεφάλαιο, αναπτύσσονται αναλυτικά οι επιτυχημένες πολιτικές διαχείρισης αδέσποτων σκύλων σε τέσσερις χώρες (Ηνωμένο Βασίλειο, Ελβετία, Σλοβενία και Σουηδία) στις οποίες ο πληθυσμός των αδέσποτων σκύλων είναι ιδιαιτέρως μικρός.

Στο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη συγγραφή της έρευνας, οι στόχοι καθώς και η διαδικασία συλλογής δεδομένων μέσω του εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε.

Στο κεφάλαιο πέντε αναλύονται η Δομή της Επιτροπής του υπό μελέτη Δήμου, το πρόγραμμα διαχείρισης των αδέσποτων ζώων Δήμου Νεάπολης-Συκεών, τα προβλήματα που ανακύπτουν κατά το σχεδιασμό και υλοποίησή του προγράμματος και τέλος τα μελλοντικά σχέδια σχετικά με βελτίωσή του.

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζονται τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα της έρευνας. Η εκπόνηση της έρευνας κρίνεται ιδιαιτέρως χρήσιμη προκειμένου να καλυφθεί το υπάρχον κενό που εντοπίζεται στη βιβλιογραφία και σχετίζεται με την ύπαρξη αντίστοιχων μελετών. Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο αναπτύσσονται τα συμπεράσματα της έρευνας.

ΜΕΡΟΣ Α΄. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Οι αδέσποτοι σκύλοι και οι γάτες αποτελούν πλέον μια πραγματικότητα στις αστικές περιοχές της Ελλάδας. Πρόκειται για μια κατάσταση αρκετά πολύπλοκη, η οποία απαιτεί μια πολύ ευαίσθητη και προσεκτική προσέγγιση από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Στην Ελλάδα οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) έχουν επιφορτιστεί με την αρμοδιότητα της διαχείρισης των μη δεσποζόμενων ζώων που εντοπίζονται στα διοικητικά τους όρια. Σε σύμπνοια με την Εθνική και την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, σκοπός αυτών των προγραμμάτων διαχείρισης που υλοποιούν οι ΟΤΑ είναι η καταγραφή, σταθεροποίηση και σταδιακή μείωση του πληθυσμού των αδέσποτων ζώων.

1.1 Ορισμοί δεσποζόμενων και αδέσποτων ζώων

Οι ορισμοί για τα αδέσποτα ζώα ποικίλουν από χώρα σε χώρα και ενδέχεται να υπόκεινται σε τοπικούς και εθνικούς κανονισμούς. Συχνά, οποιοσδήποτε σκύλος ο οποίος βρεθεί ασυνόδευτος από άνθρωπο σε δημόσιο χώρο, μπορεί να θεωρηθεί σε ορισμένες χώρες ότι είναι αδέσποτος και συνεπώς περισυλλέγεται από τις αρμόδιες τοπικές αρχές. Επίσης ανεπιθύμητα ζώα, ζώα των οποίων οι ιδιοκτήτες έχουν αποποιηθεί των ευθυνών τους και διαβιούν χωρίς να τους παρέχεται η αναγκαία φροντίδα και αναπαράγονται ανεξέλεγκτα, ανήκουν στην κατηγορία των αδέσποτων ζώων.

Για την καλύτερη κατανόηση των όρων που αναφέρονται στην παρούσα εργασία, παρατίθενται παρακάτω έννοιες και ορισμοί, όπως αυτές προσδιορίζονται στους Ν. 4039/2012 και Ν. 4235/2014.

Ζώο είναι κάθε έμβιος οργανισμός, που συναισθάνεται και κινείται σε ξηρά, αέρα και θάλασσα ή οποιοδήποτε άλλο υδατικό οικοσύστημα ή υγροβιότοπο.

Ζώο συντροφιάς είναι κάθε ζώο, που συντηρείται ή προορίζεται να συντηρηθεί από τον άνθρωπο, κυρίως μέσα στην κατοικία του, για λόγους ζωοφιλίας ή συντροφιάς.

Ευζωία είναι το σύνολο των κανόνων, που πρέπει να εφαρμόζει ο άνθρωπος στα ζώα, αναφορικά με την προστασία τους και την καλή μεταχείρισή τους, έτσι ώστε να μην πονούν

και υποφέρουν, να μεριμνούν για την παραμονή τους σε χώρο στεγνό, καθαρό και προστατευμένο από τις καιρικές συνθήκες, χωρίς να είναι μόνιμα δεμένα και να διαβιούντα εντός ακατάλληλων κατασκευών (π.χ. μεταλλικών), να φροντίζουν για την ιατρική τους περίθαλψη, την χορήγηση κατάλληλης τροφής και νερού, για την καθημερινή άσκηση ή τον περίπατό τους και γενικά να μεριμνούν σεβόμενοι της ύπαρξής τους.

Δεσποζόμενο ζώο συντροφιάς είναι κάθε μη άγριο ζώο, που συντηρείται ή προορίζεται να συντηρηθεί από τον άνθρωπο, κυρίως μέσα στην κατοικία του, για λόγους ζωοφιλίας ή συντροφιάς και τελεί υπό την άμεση επίβλεψη και φροντίδα του ιδιοκτήτη, κατόχου, συνοδού ή φύλακά του. Ως ζώα συντροφιάς θεωρούνται και οι σκύλοι, που χρησιμοποιούνται για το κυνήγι, τη φύλαξη ποιμνίων, τη φύλαξη χώρων, την παροχή βοήθειας και προστασίας ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθώς και οι σκύλοι έρευνας και διάσωσης και οι σκύλοι που χρησιμοποιούνται από τις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας.

Αδέσποτο ζώο συντροφιάς είναι κάθε ζώο συντροφιάς, το οποίο είτε δεν έχει κατοικία είτε βρίσκεται έξω από τα όρια της κατοικίας του ιδιοκτήτη, του κατόχου, του συνοδού ή του φύλακά του και δεν τελεί υπό την άμεση επίβλεψη και τον έλεγχο του. Οι κυνηγετικοί σκύλοι φύλαξης ποιμνίων, καθώς και οι σκύλοι έρευνας και διάσωσης, κατά τη διάρκεια του κυνηγιού, της εκπαίδευσής τους, της φύλαξης του ποιμνίου, της έρευνας και της διάσωσης, δεν θεωρούνται αδέσποτα ζώα.

Επικίνδυνο ζώο συντροφιάς είναι το ζώο συντροφιάς, που εκδηλώνει απρόκλητη και αδικαιολόγητη επιθετικότητα, χωρίς να απειληθεί, προς τον άνθρωπο ή τα άλλα ζώα, καθώς και το ζώο που πάσχει ή είναι φορέας σοβαρού νοσήματος, που μπορεί να μεταδοθεί στον άνθρωπο ή στα άλλα ζώα και δεν θεραπεύεται.

Καταφύγιο αδέσποτων ζώων είναι η ειδική εγκατάσταση, που προορίζεται για την περίθαλψη και την προσωρινή παραμονή σημαντικού αριθμού αδέσποτων ή ανεπιθύμητων ζώων συντροφιάς.

Συγκεκριμένα, οι σκύλοι μπορούν να κατηγοριοποιηθούν με βάση τον οικολογικό τύπο στον οποίο ανήκουν (Zhulenko & Polynova). Ο πρώτος τύπος περιλαμβάνει τα αποκαλούμενα παραμελημένα σκυλιά, τα οποία φροντίζουν άνθρωποι σε χώρους όπως εργοστάσια, γκαράζ, χώρους στάθμευσης. Ο δεύτερος μεγάλος τύπος περιλαμβάνει ελεύθερα σκυλιά με διπλή κοινωνικοποίηση και κυρίως προσανατολισμένη προς άλλα σκυλιά. Έχουν επίσημους και ανεπίσημους ηγέτες, δηλαδή ιεραρχία, και περίπλοκη κοινωνική οργάνωση. Η τρίτη ομάδα

περιλαμβάνει τα άγρια σκυλιά που δεν κοινωνικοποιούνται, δεν έχουν επικοινωνία με τους ανθρώπους αλλά τους αντιλαμβάνονται ως πηγή κινδύνου. Αυτά τα σκυλιά κατοικούν κυρίως εκτός πόλεων.

1.2 Αίτια εμφάνισης φαινομένου και ανάγκη ελέγχου του πληθυσμού

Υπάρχουν πολλές αιτίες εξαιτίας των οποίων προκύπτουν αδέσποτοι σκύλοι. Η βασικότερη αιτία είναι η εγκατάλειψη τους από τους ιδιοκτήτες τους. Ένας μεγάλος αριθμός ζώων εγκαταλείπονται από τους ιδιοκτήτες τους για διάφορους λόγους όπως αλλαγές των οικογενειακών συνθηκών (μετακόμιση, συγκατοίκηση, απόκτηση παιδιών), ασθένεια των ζώων, έλλειψη οικονομικών πόρων ή απροθυμία για περαιτέρω περιποίησή τους. Επιπλέον, τα ζώα τα οποία χάνονται αυξάνουν επίσης τον πληθυσμό των αδέσποτων, ενώ λόγω μη στείρωσής τους πολλαπλασιάζονται περισσότερο.

Σύμφωνα με την ετήσια Έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (World Health Organization, 2015) για το έτος 2015, υπήρχαν παγκοσμίως περισσότερα από 200 εκατομμύρια αδέσποτα σκυλιά, υπερπολλαπλάσιος αριθμός γατών, ενώ ο αριθμός των ετήσιων ανθρώπινων θανάτων εξαιτίας της λύσσας ανήλθε σε 55.000. Είναι αυτονόητο ότι η ανάγκη για τον έλεγχο των αδέσποτων ζώων έχει ως στόχο την προστασία της ευζωίας των ίδιων των ζώων και παράλληλα την προστασία της φυσικής υπόστασης και της ποιότητας ζωής των πολιτών. Συνεπώς, η αντιμετώπιση της αύξησης των αδέσποτων ζώων αποτελεί ένα σοβαρό θέμα, η επίλυση του οποίου απαιτεί τη συνεργασία της πολιτικής ηγεσίας και όλων των πολιτών, προκειμένου να πάψει να υφίσταται ως πρόβλημα στις σύγχρονες κοινωνίες (Peijin, 2015) και τα ζώα να έχουν μια ποιοτικότερη διαβίωση.

1.2.1 Ανάγκη ελέγχου προς όφελος των ζώων

Το 2007 διεξήχθη έρευνα για τις πρακτικές ελέγχου του πληθυσμού των αδέσποτων σκύλων και γατών στην Ευρώπη (Stray animal control practices – Europe, 2007), σύμφωνα με τα αποτελέσματα της οποίας τα αδέσποτα ζώα βιώνουν συχνά κακές συνθήκες υγείας και ευημερίας, οι οποίες σχετίζονται με την έλλειψη πόρων ή την παροχή της αναγκαίας φροντίδας για τη διαφύλαξη κάθε μιας από τις παρακάτω πέντε ελευθερίες τους:

1. Ελευθερία από πείνα και δίψα – μέσω της εύκολης πρόσβασης σε γλυκό νερό και σε διατροφή για να διατηρηθεί η πλήρης υγεία και ακμαιοτήτα του ζώου.
2. Ελευθερία από ταλαιπωρία – μέσω της παροχής κατάλληλου περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένου του καταφυγίου και μιας άνετης περιοχής ανάπαυσης.
3. Ελευθερία από πόνο, τραυματισμό ή ασθένεια – μέσω της πρόληψης ή της ταχείας διάγνωσης και θεραπείας.
4. Ελευθερία έκφρασης της φυσιολογικής συμπεριφοράς – μέσω της παροχής επαρκούς χώρου, κατάλληλων εγκαταστάσεων και επαφής με ζώα του ίδιου είδους.
5. Ελευθερία από φόβο και δυσφορία – μέσω της εξασφάλισης συνθηκών και θεραπείας που αποτρέπουν την ψυχική οδύνη.

Οι ελευθερίες που αναλύθηκαν παραπάνω απεικονίζουν τις πέντε πτυχές της καλής μεταχείρισης των δεσποζόμενων ζώων. Καταρτίστηκαν το 1965 σε μια Έκθεση της Κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου για την κτηνοτροφία και επισημοποιήθηκαν το 1979 από το βρετανικό συμβούλιο αγροτικών ζώων για τα αγροτικά ζώα του Ηνωμένου Βασιλείου. Οι πέντε ελευθερίες υιοθετήθηκαν από επαγγελματικές ομάδες συμπεριλαμβανομένων των κτηνιάτρων και οργανισμών όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός για την Υγεία των Ζώων, η Βασιλική Εταιρεία για την Πρόληψη του βασανισμού των ζώων και η Αμερικανική Εταιρεία για την Πρόληψη του βασανισμού στα ζώα.

Είναι συνεπώς σημαντικό να αναπτυχθούν μακροπρόθεσμες, βιώσιμες στρατηγικές για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του πληθυσμού των αδέσποτων ζώων. Αποτελεί πρωταρχική ανάγκη όχι μόνο για την προστασία των ανθρώπων που έρχονται σε επαφή με αυτά τα ζώα, αλλά για να προστατευθεί η υγεία και η ευημερία των ίδιων των ζώων. Σαφώς, ο αποτελεσματικός έλεγχος περιλαμβάνει την υιοθέτηση περισσότερων από μία προσεγγίσεις δημιουργώντας τον βέλτιστο συνδυασμό.

1.2.2 Ανάγκη ελέγχου προς όφελος της κοινωνίας

Τα αδέσποτα ζώα επηρεάζουν αρνητικά τόσο το περιβάλλον των πόλεων στις οποίες βρίσκονται όσο και την υγεία των ανθρώπων που ζουν σε αυτές (Peijin, 2015). Προκαλούν θόρυβο και ατυχήματα, δημιουργούν περιττώματα, ενώ μπορούν να αποτελέσουν σημαντική απειλή για την ανθρώπινη υγεία μέσω της μετάδοσης λύσσας και άλλων ασθενειών. Μάλιστα

η πλειοψηφία των ειδικών για τα πτηνά συμφωνούν ότι οι άγριες γάτες συμβάλουν στην μείωση του αριθμού των πτηνών της κάθε περιοχής (Wald *et al.*, 2013).

Στις δυτικές κοινωνίες, όπου η έννοια της «ιδιοκτησίας» κυριαρχεί, απαιτείται ολοκληρωμένη και συντονισμένη προσπάθεια, προοδευτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης των ιδιοκτητών, σωστή περιβαλλοντική διαχείριση, υποχρεωτική καταγραφή, αναγνώριση και ελεγχόμενη αναπαραγωγή των ζώων συντροφιάς και πρόληψη της υπερπαραγωγής των κατοικίδιων ζώων μέσω της ρύθμισης αναπαραγωγής και πώλησης. Όλα αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να υποστηρίζονται από αποτελεσματική και εκτελούμενη νομοθεσία. Για την υλοποίηση αυτών των πρακτικών απαιτείται αρχικά η συμμετοχή και η επιτυχής συνεργασία αρκετών οργανισμών όπως και η προθυμία των κυβερνητικών υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των κτηνιατρικών οργανισμών και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) για τη χάραξη σταθερών μεθόδων αντιμετώπισης του σημαντικού αυτού προβλήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΔΕΣΠΟΤΑ ΖΩΑ

2.1 Στρατηγικές ελέγχου του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας

Σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής για τα πρότυπα υγείας των χερσαίων ζώων του Παγκόσμιου Οργανισμού για την υγεία των ζώων (2009), αλλά και τη διεθνή σχετική βιβλιογραφία (ΟΙΕ, 2009; Decker *et al.*, 2001; Dalla Villa *et al.*, 2010) προτείνονται στρατηγικές για τον έλεγχο των αδέσποτων ζώων, οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο κάθε χώρας και τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτή. Τα μέτρα αυτά μπορούν να εφαρμοστούν συνδυαστικά, ούτως ώστε ο έλεγχος να είναι αποτελεσματικός και μακροχρόνιος. Οι στρατηγικές που προτείνονται διακρίνονται σε πρόληψη και καταστολής ως ακολούθως:

➤ Στρατηγικές Πρόληψης

Εκπαίδευση και νομοθεσία για υπεύθυνη ιδιοκτησία

Η προώθηση της υπεύθυνης ιδιοκτησίας κατοικίδιων ζώων μέσω της νομοθεσίας και της υποχρεωτικής εκπαίδευσης των νέων ιδιοκτητών είναι απαραίτητο μέρος του προγράμματος ελέγχου του πληθυσμού τους. Η ενθάρρυνση των ιδιοκτητών σκύλων και γατών ώστε να είναι πιο υπεύθυνοι θα συμβάλει στη μείωση του αριθμού των ζώων που επιτρέπεται να περιφέρονται, θα βελτιώσει την υγεία και την ευημερία τους και θα ελαχιστοποιήσει τα προβλήματα που προκαλούνται από επιθέσεις σε ανθρώπους. Η υλοποίηση του προγράμματος μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη συνεργασία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης με φιλοζωικές οργανώσεις, εκτροφείς ζώων, ιδιώτες εκπαιδευτές και κτηνιάτρους. Μέσω της εκπαίδευσης για την υπεύθυνη ιδιοκτησία θα μπορέσουν να αντιμετωπιστούν τα ακόλουθα θέματα:

- Η κατάλληλη επιλογή του ζώου και η φροντίδα που πρέπει να παρέχεται σε αυτό, με βασικό στόχο την ευζωία και ευημερία του,

- Η ταυτοποίηση και καταγραφή του ζώου,
- Η πρόληψη ασθενειών μέσω του τακτικού εμβολιασμού,
- Η πρόληψη ρύπανσης (από κόπρανα και θόρυβο), τροχαίων ατυχημάτων, επιθέσεων σε ανθρώπους και
- Ο έλεγχος της αναπαραγωγής του.

Προκειμένου να επιτευχθεί μια στροφή προς μια υπεύθυνη ιδιοκτησία, θα απαιτηθεί συνδυασμός νομοθεσίας, ευαισθητοποίησης του κοινού, εκπαίδευσης και προώθησης αυτών των στοιχείων.

Ευθύνη του ιδιοκτήτη

Το πιο αποτελεσματικό μέσο για τη μείωση του πολλαπλασιασμού του πληθυσμού των δεσποζόμενων ή ακόμη και των επιθέσεων σε ανθρώπους (πχ δαγκώματα σκύλων) είναι η εκπαίδευση και η τοποθέτηση ευθύνης στον ιδιοκτήτη. Είναι βασικό οι ιδιοκτήτες να εκπαιδεύονται στην αρχή μέσω της υποχρεωτικής παρακολούθησης ειδικών προγραμμάτων. Η δυνατότητα επιβολής των αναγκαίων νομικών κυρώσεων είναι βασική για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των ανεύθυνων ιδιοκτητών. Επιπλέον, τα υποχρεωτικά συστήματα καταχώρισης και αναγνώρισης θα διευκολύνουν την αποτελεσματική εφαρμογή τέτοιων μηχανισμών.

Καταγραφή και ταυτοποίηση ζώων

Βασική συνιστώσα του ελέγχου του πληθυσμού των ζώων από τις αρμόδιες αρχές είναι η καταχώρηση και ταυτοποίησή τους. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη χορήγηση αδειών σε ιδιοκτήτες αλλά και σε εκτροφείς. Η καταχώριση και η ταυτοποίηση μπορούν να τονιστούν ως μέρος της υπεύθυνης ιδιοκτησίας και συχνά συνδέονται με προγράμματα για την υγεία των ζώων, όπως για παράδειγμα ο υποχρεωτικός εμβολιασμός κατά της λύσσας και η ιχνηλασιμότητα. Η καταχώρηση των ζώων σε μια κεντρική βάση δεδομένων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να υποστηριχθεί η επιβολή της νομοθεσίας και η επανένωση των χαμένων ζώων με τους ιδιοκτήτες τους.

Έλεγχος της αναπαραγωγής

Ο έλεγχος της αναπαραγωγής αποτρέπει τη γέννηση ανεπιθύμητων μικρών και μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση της ισορροπίας μεταξύ της ζήτησής τους και του μεγέθους του πληθυσμού. Η συμμετοχή ιδιωτικών και δημόσιων κτηνιατρικών τομέων μπορεί να απαιτηθεί για την κάλυψη της ζήτησης υπηρεσιών, ενώ η ύπαρξη επιδοτούμενων προγραμμάτων στείρωσης λειτουργούν υπέρ της επίτευξης του στόχου. Ο έλεγχος της αναπαραγωγής είναι ουσιαστικά ευθύνη των ιδιοκτητών και μπορεί να ενσωματωθεί στην εκπαίδευση για υπεύθυνη ιδιοκτησία.

Περιβαλλοντικοί έλεγχοι

Ένας παράγοντας που δεν έχει συνδεθεί ιδιαίτερος με την αύξηση του πληθυσμού των αδεσπότεων είναι η πρόσβασή τους σε πηγές τροφίμων, όπως είναι τα απορρίμματα σκουπιδιών. Τα δημόσια συστήματα διαχείρισης απορριμμάτων είναι συχνά ανεπαρκή στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και πιθανότατα συμβάλλουν στο πρόβλημα αυξάνοντας τη διαθεσιμότητα και την προσβασιμότητα στην τροφή στους πληθυσμούς αδέσποτων ζώων (Dalla Villa *et al.*, 2010). Είναι ουσιαστικής σημασίας να ληφθούν μέτρα προκειμένου να αποκλειστούν από τέτοιες πηγές τροφίμων προκειμένου να αποφευχθούν προβλήματα καλής διαβίωσης των ζώων, μετάδοσης ασθενειών ηχορύπανσης και ρύπανσης από τις ακαθαρσίες.

Έλεγχος της κίνησης των ζώων - διεθνής (εξαγωγή / εισαγωγή)

Η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει συστάσεις σχετικά με τη διεθνή κυκλοφορία ζώων συντροφιάς, ώστε να προηγείται δωρεάν έλεγχος των ζώων για την ύπαρξη λύσσας και άλλων ασθενειών. Το μέτρο αφορά κυρίως στα ζώα συντροφιάς τα οποία πωλούνται μέσω καταστημάτων (petshops) και προέρχονται από χώρες του εξωτερικού.

Έλεγχος των κινήσεων των σκύλων - εντός της χώρας

Τα μέτρα για τον έλεγχο της κίνησης των σκύλων (πχ νόμοι περί λουριών) σε μια χώρα χρησιμοποιούνται γενικά για τους ακόλουθους λόγους:

- για τον έλεγχο της λύσσας όταν η νόσος είναι παρούσα σε μια χώρα,
- για λόγους δημόσιας ασφάλειας,

- για την ασφάλεια των υπόλοιπων σκύλων σε μια περιοχή ή τοποθεσία, όταν υπάρχει ένα πρόγραμμα ελέγχου αδέσποτων σκύλων και
- για την προστασία της άγριας πανίδας και του ζωικού κεφαλαίου.

Είναι απαραίτητο να υπάρχει ένα κανονιστικό πλαίσιο και μια τοπική υποδομή που να περιλαμβάνει την οργάνωση, τη διοίκηση, το προσωπικό και τους πόρους, ώστε να ενθαρρύνεται ο εντοπισμός περιστατικών και η προληπτική άσκηση πολιτικής.

Κανονισμός εμπορικών αντιπροσώπων σκυλιών

Οι κτηνοτρόφοι και οι έμποροι σκύλων πρέπει να ενθαρρύνονται να σχηματίζουν ή να συμμετέχουν σε ενώσεις όπου θα ενθαρρύνεται η δέσμευση για την αύξηση και την πώληση σωματικά και ψυχολογικά υγιών ζώων, καθώς σε αντίθετη περίπτωση ασθενών ζώων ενδέχεται να εγκαταλειφθούν για να γίνουν μέλη του αδέσποτου πληθυσμού. Πρέπει να ενθαρρυνθεί η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών από τους κτηνοτρόφους και τους εμπόρους σχετικά με την κατάλληλη φροντίδα των ζώων σε όλους τους νέους ιδιοκτήτες. Οι κανονισμοί που καλύπτουν τους εμπορικούς κτηνοτρόφους και τους εμπόρους σκύλων πρέπει να περιλαμβάνουν ειδικές απαιτήσεις για τη στέγαση, την παροχή κατάλληλων τροφίμων, την επαρκή άσκηση, την κτηνιατρική φροντίδα και τον έλεγχο για νόσους και μπορούν να απαιτούν από τους εκτροφείς και τους εμπόρους να επιτρέπουν τακτική επιθεώρηση.

➤ **Στρατηγικές Καταστολής**

Αφαίρεση και φιλοξενία

Το αρμόδιο γραφείο αδεσπότεων κάθε Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης οφείλει να συλλέγει όσα ζώα δεν υπόκεινται σε άμεση εποπτεία (σκύλους και γάτες) και να επαληθεύει την ιδιοκτησία τους, λειτουργώντας με τον τρόπο αυτό προληπτικά για τους πολίτες αλλά και για τα ίδια τα ζώα.

Καταγραφή και επιστροφή, επανασύνδεση ή υιοθεσία

Κατά τον εντοπισμό και την περισυλλογή αδέσποτων, οι αρμόδιες αρχές έχουν την ευθύνη να αναπτύξουν ελάχιστα πρότυπα για την προσωρινή στέγαση και τη φροντίδα των ζώων αυτών ώστε να εντοπιστεί η κατάστασή τους (αδέσποτα ή δεσποζόμενα). Στις περιπτώσεις των

αδεσπότητων αρχικός στόχος θα είναι η καταγραφή τους (μόνιμη ιχνηλασιμότητα) και η προώθησή τους για υιοθεσία μετά από την παροχή πλήρους υγειονομικής περίθαλψης (περίθαλψη τραυμάτων, εμβολιασμό, αποπαρασίτωση, στείρωση). Στο ενδεχόμενο υιοθεσίας η καταλληλότητα των νέων ιδιοκτητών θα πρέπει να αξιολογείται ώστε οι ιδιοκτήτες να ταιριάζουν με τα διαθέσιμα ζώα και να είναι υποχρεωτική παρακολούθηση προγράμματος για την ενημέρωσή τους πριν την ολοκλήρωση της διαδικασίας της υιοθεσίας για την προώθηση της υπεύθυνης ιδιοκτησίας. Τακτικοί έλεγχοι για την επιβεβαίωση της ύπαρξης κατάλληλων συνθηκών διαβίωσης των ζώων είναι βασικό να εφαρμόζονται από τις αρμόδιες τοπικές αρχές. Σε περίπτωση που η υιοθεσία δεν είναι εφικτή εντός σύντομου χρονικού διαστήματος, τότε προκρίνεται η λύση της επανατοποθέτησης στο σημείο εντοπισμού του ζώου. Κατά τις περιπτώσεις όπου τα ζώα είναι είτε βαριά τραυματισμένα, είτε ακατάλληλα για οποιοδήποτε πρόγραμμα επανένταξης, τότε προκρίνεται η έσχατη λύση της ευθανασίας.

Ευθανασία

Κατά την έσχατη εφαρμογή της ευθανασίας θα πρέπει να ακολουθούνται βασικές αρχές με έμφαση στη χρήση των πιο πρακτικών, γρήγορων και ανθρώπινων μεθόδων. Ανεξάρτητα από τη χρησιμοποιούμενη μέθοδο, είναι σημαντικό να ελαχιστοποιείται η αγωνία, το άγχος και ο πόνος εξασφαλίζοντας ότι αυτές θα εφαρμοστούν από κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό σε κατάλληλες και υγειονομικά ελεγμένες εγκαταστάσεις.

2.2 Το νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

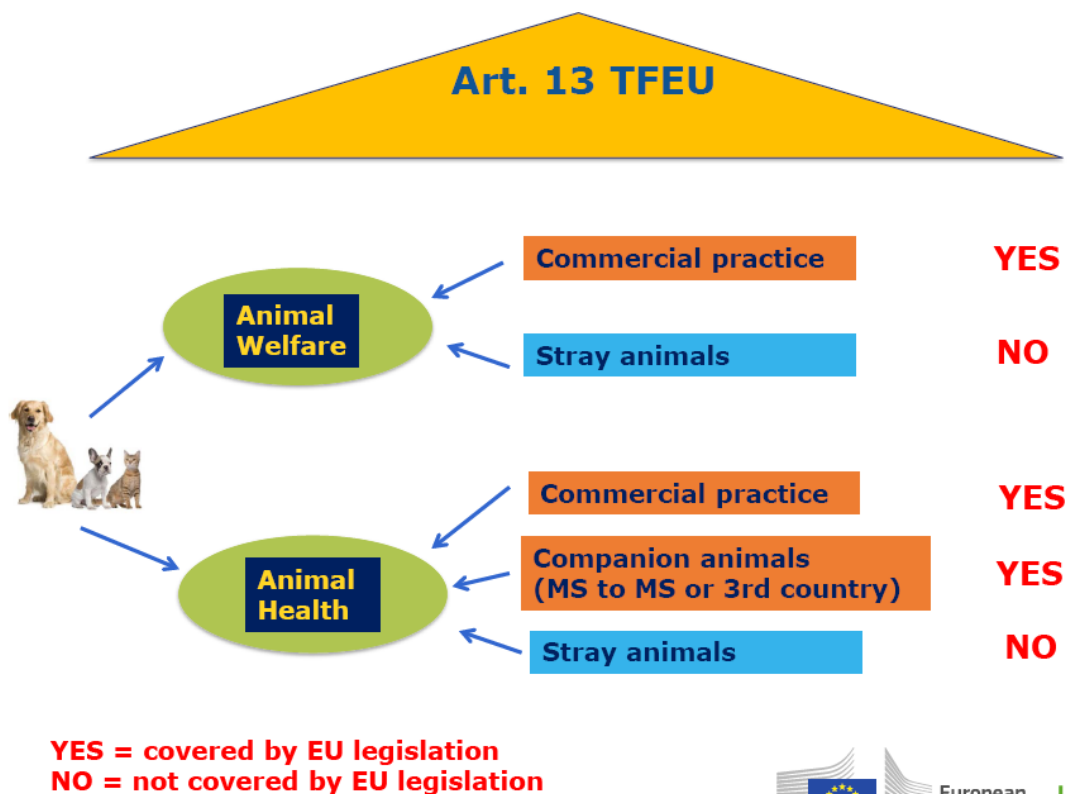
Η σημαντικότητα του περιβαλλοντικού και κοινωνικού θέματος της προστασίας της υγείας και ευζωίας των ζώων καταδεικνύεται από την ψήφιση σχετικού άρθρου στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Μέσω της Συνθήκης οργανώνεται η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καθορίζονται οι τομείς, η οριοθέτηση και οι όροι άσκησης των αρμοδιοτήτων της, ενώ συμπεριλαμβάνονται οι απαιτήσεις για την καλή διαβίωση των ζώων ως ευαίσθητων όντων. Συγκεκριμένα το άρθρο 13 της ΣΛΕΕ ορίζει ότι η Ένωση και τα κράτη μέλη της πρέπει να λαμβάνουν πλήρως υπόψη τους συγκεκριμένες απαιτήσεις που αφορούν στην καλή διαβίωση των ζώων, ήτοι:

«Κατά τη διαμόρφωση και εφαρμογή της πολιτικής της Ένωσης στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας, των μεταφορών, της εσωτερικής αγοράς, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης

και του διαστήματος, η Ένωση και τα κράτη μέλη λαμβάνουν πλήρως υπόψη τους τις απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων, ως ευαίσθητων όντων, τηρώντας ταυτόχρονα τις νομοθετικές ή διοικητικές διατάξεις και τα έθιμα των κρατών μελών που αφορούν ιδίως τα θρησκευτικά τυπικά, τις πολιτιστικές παραδόσεις και την κατά τόπους πολιτιστική κληρονομιά». (EU Official Journal C326, ενοποιημένη έκδοση των Συνθηκών της ΕΕ).

Συνεπώς, οι αρμοδιότητες της ΕΕ για την καλή διαβίωση των ζώων αφορούν στα ζώα εκτροφής, στα πειραματόζωα και εν μέρει στα άγρια ζώα (οδηγίες για ζωολογικούς κήπους, για πρότυπα μέτρα παγίδευσης, για τις φώκιες). Αντιθέτως, για τα αδέσποτα ζώα δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη. Στο ακόλουθο Σχήμα 1 απεικονίζεται το περιεχόμενο του 13^{ου} άρθρου της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Σχήμα 1 «Σχηματοποίηση Άρθρου 13 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)»

Πηγή: “Stray dogs in the EU – a Commission contribution”

Παραπάνω γίνεται μια κατηγοριοποίηση που αφορά στη νομική μέριμνα για την καλή διαβίωση και για την υγεία των ζώων. Έτσι όσον αφορά στην καλή διαβίωση των ζώων, για όσα προορίζονται για εμπορική χρήση (ζώα παραγωγής) καθώς και για τα ζώα συντροφιάς η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει νομοθετήσει σχετικά. Αντιθέτως, για την καλή διαβίωση των αδέσποτων ζώων δεν υπάρχει ανάλογη πρόβλεψη από την Ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Προς την κατεύθυνση κάλυψης του νομικού αυτού κενού, το 2012 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα (2012/2670(RSP) σχετικά με τη δημιουργία νομικού πλαισίου για την προστασία των κατοικίδιων και των αδέσποτων ζώων στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, έχοντας υπόψη τον μεγάλο αριθμό αναφορών πολιτών της ΕΕ στις οποίες ζητείται η δημιουργία νομικού πλαισίου της ΕΕ για την προστασία των κατοικίδιων και αδέσποτων ζώων (1613/10, 1274/2011, 1321/2011, 1377/2011, 1412/2011 και άλλες), έχοντας υπόψη την Ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των ζώων συντροφιάς (CETS No 125) και το άρθρο 202, παράγραφος 2 του Κανονισμού του, λαμβάνοντας υπόψη ότι το άρθρο 13 της ΣΛΕΕ ορίζει ότι η Ένωση και τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν πλήρως υπόψη τους τις απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων ως ευαίσθητων όντων, λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν υπάρχει νομοθεσία της ΕΕ για την προστασία των κατοικίδιων και των αδέσποτων ζώων, παρά το γεγονός ότι ο αριθμός των κατοικίδιων ζώων στην ΕΕ υπολογίζεται ότι υπερβαίνει τα εκατό εκατομμύρια, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των ζώων συντροφιάς δεν έχει ακόμη επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη, ότι τα κατοικίδια και τα αδέσποτα ζώα αποτελούν θύματα κακομεταχείρισης και βαναυσότητας σε πολλά κράτη μέλη και ότι οι αναφορές αφορούν κυρίως κράτη μέλη στη νότια και ανατολική Ευρώπη·

1. καλεί την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη να επικυρώσουν την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των ζώων συντροφιάς και να εφαρμοστούν στα εθνικά νομικά συστήματα οι αποφάσεις που περιέχει η Σύμβαση·
2. καλεί την Επιτροπή να προτείνει ένα νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την προστασία των κατοικίδιων και των αδέσποτων ζώων, το οποίο θα περιλαμβάνει:
 - κανόνες σχετικά με την αναγνώριση και την καταγραφή των ζώων,
 - στρατηγικές για τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων εμβολιασμού και στείρωσης,

- μέτρα για την προώθηση της υπεύθυνης κατοχής ζώων,
- την απαγόρευση χώρων παραμονής ζώων και καταφυγίων χωρίς άδεια,
- την απαγόρευση της θανάτωσης αδέσποτων ζώων χωρίς ιατρική υπόδειξη,
- ενημερωτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα στα σχολεία σχετικά με την καλή διαβίωση των ζώων και
- σοβαρές κυρώσεις για τα κράτη μέλη που δεν τηρούν τους κανόνες.

2.3 Το νομικό πλαίσιο της Ελλάδας

2.3.1 Υποχρεώσεις ιδιοκτητών δεσποζόμενων ζώων συντροφιάς

Στο άρθρο 5 του Ν. 4039/2012 ορίζονται οι υποχρεώσεις για τους ιδιοκτήτες δεσποζόμενων ζώων συντροφιάς. Αναλυτικότερα:

1. Ο ιδιοκτήτης του δεσποζόμενου ζώου συντροφιάς υποχρεούται:

- α) να μεριμνά για τη σήμανση και την καταγραφή του ζώου του, μέσα σε προθεσμία δύο μηνών από τη γέννηση του ζώου και πριν εγκαταλείψει το ζώο τον τόπο γέννησής του, ή εντός μηνός από την εύρεση ή αγορά του και υποχρεούται να δηλώνει μέσα σε πέντε μέρες την απώλεια του ζώου του σε κτηνίατρο που έχει πιστοποιηθεί στη Διαδικτυακή Ηλεκτρονική Βάση σήμανσης και καταγραφής των ζώων συντροφιάς και των ιδιοκτητών τους,
- β) να τηρεί τους κανόνες ευζωίας του ζώου και να μεριμνά για την ετήσια, τουλάχιστον, κτηνιατρική εξέτασή του, η οποία θα αποδεικνύεται από τη σχετική εγγραφή στο βιβλιάριο υγείας ή στο διαβατήριό του ζώου καθώς και να μεριμνά για την εξασφάλιση άνετου υγιεινού και κατάλληλου καταλύματος προσαρμοσμένου στο φυσικό τρόπο διαβίωσης του ζώου που να του επιτρέπει να βρίσκεται στη φυσική του όρθια στάση χωρίς να εμποδίζονται οι φυσικές τους κινήσεις και η δυνατότητα του για την πραγματοποίηση της απαραίτητης, για την υγεία και την ευζωία του, άσκησης,

γ) να εφοδιάζεται με το βιβλιάριο υγείας ή το διαβατήριο του ζώου του για κάθε ζώο συντροφιάς, εάν πρόκειται να ταξιδέψει με το ζώο του στο εξωτερικό ή πριν εγκαταλείψει τον τόπο προέλευσης,

δ) να μην εγκαταλείπει το ζώο του, ενώ σε περίπτωση που επιθυμεί να αποχωριστεί το ζώο συντροφιάς, πρέπει να γνωστοποιεί στην αρμόδια υπηρεσία του Δήμου του τόπου της κατοικίας του την πρόθεσή του αυτή, να το παραδίδει σε αυτήν και να λαμβάνει από πιστοποιημένο κτηνίατρο αντίγραφο της εγγραφής του ζώου του στη Διαδικτυακή Ηλεκτρονική Βάση σήμανσης και καταγραφής των ζώων συντροφιάς, όπου θα αναφέρεται ο Δήμος, ως προσωρινός κάτοχος του ζώου,

ε) να μεριμνά για τον άμεσο καθαρισμό του περιβάλλοντος από τα περιττώματα του ζώου του.

2. Ο ιδιοκτήτης ή/και ο κάτοχος/συνοδός/φύλακας του ζώου συντροφιάς, ευθύνονται αλληλέγγυα και σε ολόκληρο για κάθε βλάβη ή ζημιά που προκαλείται από το ζώο σε ανθρώπους ή άλλα ζώα. Για τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς η αντίστοιχη ευθύνη βαρύνει τον οικείο Δήμο.

3. Ειδικά ο ιδιοκτήτης σκύλου: α) μεριμνά για να γίνεται ο περίπατος σκύλων πάντα με συνοδό β) οφείλει να παίρνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε να μην εξέρχεται ελεύθερα ο σκύλος του από το χώρο της ιδιοκτησίας του και εισέρχεται σε χώρους άλλων ιδιοκτησιών ή σε κοινόχρηστους χώρους, γ) ο ιδιοκτήτης του κυνηγετικού σκύλου κατά τη διάρκεια του κυνηγιού ή την οποιαδήποτε μετακίνησή του μαζί με το σκύλο του για το σκοπό αυτό, έχει την υποχρέωση να φέρει μαζί του ενημερωμένο το βιβλιάριο υγείας ή το διαβατήριο του σκύλου του, και δ) οι υποχρεώσεις των σημείων α) και β) της προηγούμενης παραγράφου, δεν ισχύουν για τους ποιμενικούς και κυνηγετικούς σκύλους, καθώς και τους σκύλους έρευνας και διάσωσης, κατά τη διάρκεια της φύλαξης του ποίμνιου, του κυνηγιού, της έρευνας και διάσωσης.

4. Δεν εκδίδεται άδεια κυνηγιού σε κυνηγό του οποίου ο σκύλος που χρησιμοποιείται στο κυνήγι, δεν έχει σημαθεί και δεν έχει εγγραφεί ο αριθμός της σήμανσης στο βιβλιάριο υγείας ή στο διαβατήριο του ζώου συντροφιάς χειρόγραφα.

5. Σε ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές, επιτρέπεται να καθορίζονται περιορισμένοι χώροι εκγύμνασης σκύλων, καθώς και να διεξάγονται αγώνες κυνηγετικών ικανοτήτων σκύλων

δεικτών, με όρους και προϋποθέσεις που καθορίζονται και στις δύο περιπτώσεις με κοινή απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

6. Απαγορεύεται η δημοσίευση αγγελιών για ζώα συντροφιάς προς υιοθεσία ή δωρεάν παραχώρηση ή πώληση σε έντυπα, φυλλάδια, τοιχοκολλήσεις ή σε ιστοσελίδες, αν δεν αναφέρεται ο αριθμός της ηλεκτρονικής σήμανσής τους.
7. Απαγορεύεται να εισέρχονται στην Ελλάδα, ζώα συντροφιάς, που δεν έχουν ηλεκτρονική σήμανση.

2.3.2 Αρμοδιότητες περισυλλογής αδέσποτων ζώων

Νομοθεσία –Αρμόδια υπηρεσία για τα αδέσποτα

Σύμφωνα με τον Ν. 4039/2012, όπως αυτός τροποποιήθηκε και ισχύει με το Ν. 4235/2014, υπόχρεοι να μεριμνούν για την περισυλλογή και τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς είναι οι Δήμοι. Η αρμοδιότητα αυτή μπορεί να ασκείται και από συνδέσμους Δήμων, καθώς και από φιλοζωικές ενώσεις και σωματεία, αφού προηγηθεί σχετική έγγραφη συμφωνία με τον αρμόδιο Δήμο, ο οποίος έχει τη συνολική εποπτεία των αδέσποτων ζώων συντροφιάς εντός των διοικητικών του ορίων. Οι φιλοζωικές αυτές ενώσεις και τα σωματεία εγκρίνονται από τον αρμόδιο Δήμο και οφείλουν να διαθέτουν υποδομή, δηλαδή κατάλληλες εγκαταστάσεις ή οχήματα μεταφοράς ζώων και ανθρώπινο δυναμικό με αντίστοιχη εμπειρία στο χειρισμό των ζώων. Δύνανται επίσης να ιδρύσουν και να λειτουργήσουν καταφύγια ή κτηνιατρεία αδέσποτων ζώων, πάντοτε υπό την εποπτεία του αρμόδιου Δήμου.

Σε κάθε Δήμο συγκροτείται με απόφαση του Δημάρχου πενταμελής επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος διαχείρισης αδέσποτων ζώων συντροφιάς, τα δύο μέλη της οποίας ορίζονται από τα φιλοζωικά σωματεία και τις ενώσεις που λειτουργούν νόμιμα και που εδρεύουν στο Δήμο ή στην οικεία Περιφερειακή Ενότητα. Στην επιτροπή μετέχουν ένας (1) κτηνίατρος, που ορίζεται από τον οικείο Δήμο, ένας (1) εκπαιδευτής σκύλων και ένας (1) εκπρόσωπος φιλοζωικού σωματείου, που ορίζεται επίσης από τον Δήμο. Η επιτροπή αποφασίζει για την επικινδυνότητα ενός ζώου συντροφιάς και αντιμετωπίζει τα προβλήματα που προκύπτουν κατά τη διαχείρισή του. Οι Δήμοι, οι Περιφερειακές Ενότητες και οι Περιφέρειες δημιουργούν δίκτυο ενημέρωσης των πολιτών για τα ζώα που διατίθενται προς

υιοθεσία. Στην περίπτωση που υπάρχει διαφωνία για την επικινδυνότητα ενός αδέσποτου ζώου συντροφιάς ή για την αναγκαιότητα της πραγματοποίησης ευθανασίας σε αδέσποτο ζώο συντροφιάς, την οριστική απόφαση λαμβάνει ειδική επιστημονική επιτροπή που συγκροτείται σε κάθε Δήμο με απόφαση του Δημάρχου.

Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Εσωτερικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται ο Δήμος και οι σύνδεσμοι Δήμων, που επιχορηγούνται για τη δημιουργία και λειτουργία καταφυγίου αδέσποτων ζώων συντροφιάς και για την υλοποίηση των ενεργειών διαχείρισης των αδέσποτων ζώων συντροφιάς, το ύψος, η διαδικασία και οι προϋποθέσεις καταβολής της οικονομικής ενίσχυσης και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Οι αρμοδιότητες των Δήμων περιορίζονται εκ του νόμου στην περισυλλογή, στη φιλοξενία, στη σήμανση και καταγραφή, στον ιατρικό έλεγχο και αντίστοιχη περίθαλψη, στον εμβολιασμό και τη στέρωση και τελικά στην επανατοποθέτηση, στην υιοθεσία ή στην ευθανασία των αδέσποτων ζώων που περισυλλέγονται εντός των γεωγραφικών τους ορίων. Όλες οι διαδικασίες αυτές λειτουργούν κατασταλτικά, καθώς αφορούν στη διαχείριση των ζώων εφόσον αυτά εντοπιστούν χωρίς συνοδό, χωρίς να παρέχεται ουσιαστική μέριμνα για την πρόληψη του φαινομένου.

Περισυλλογή

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' βαθμού υποχρεούνται να μεριμνούν για την περισυλλογή και τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς. Αυτή η αρμοδιότητα μπορεί να ασκείται και από συνδέσμους Δήμων, αλλά και από φιλοζωικές ενώσεις και σωματεία, αφού προηγηθεί σχετική έγγραφη συμφωνία με τον αρμόδιο Δήμο, ο οποίος έχει τη συνολική εποπτεία των αδέσποτων ζώων συντροφιάς εντός των διοικητικών του ορίων.

Καταγραφή, στέρωση και σήμανση

Οι στειρώσεις σε αδέσποτα ζώα συντροφιάς, όπως επίσης και η σήμανση και η καταγραφή τους πραγματοποιούνται, εκτός από τους αναδόχους-κτηνιάτρους των ΟΤΑ και από εθελοντές επαγγελματίες κτηνιάτρους δωρεάν. Η στέρωση, σήμανση και καταγραφή των αδέσποτων ζώων συντροφιάς μπορεί να πραγματοποιείται και σε κινητές εγκαταστάσεις κατάλληλες για άσκηση κτηνιατρικών πράξεων, που διαθέτουν οι εθελοντές κτηνίατροι.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι οι διατάξεις του νόμου προβλέπουν τη δυνατότητα σήμανσης και καταγραφής των ζώων συντροφιάς ιδιοκτητών που ανήκουν σε ευαίσθητες κοινωνικές

ομάδες (ΑΜΕΑ με ποσοστό αναπηρίας μεγαλύτερο ή ίσο του 80%, πολύτεκνοι, τρίτεκνοι, μονογονεϊκές οικογένειες, άνεργοι εγγεγραμμένοι στα μητρώα του Ο.Α.Ε.Δ., οι διαβιούντες με το επίδομα της Πρόνοιας) με επιβάρυνση των ιδιοκτητών μόνο σε ότι αφορά το κόστος προμήθειας του ηλεκτρονικού μέσου σήμανσης, όταν η σήμανση πραγματοποιείται σε κτηνιατρεία ή ειδικά διαμορφωμένους χώρους των Δήμων των διαδημοτικών κέντρων και των Δ/νσεων Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Περιφερειακών Ενοτήτων (ΔΑΟΚ) από πιστοποιημένους κτηνιάτρους που παρέχουν εκεί υπηρεσίες.

Ιατρικός έλεγχος και περίθαλψη

Προτεραιότητα της διαδικασίας αποτελεί ο ιατρικός έλεγχος των ζώων. Τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς, που περισυλλέγονται, οδηγούνται τμηματικά στα υπάρχοντα καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς, στα δημοτικά κτηνιατρεία ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, και σε ιδιωτικά κτηνιατρεία, που διαθέτουν την κατάλληλη υποδομή και μπορούν να φιλοξενήσουν προσωρινά και για εύλογο χρονικό διάστημα τα προς περίθαλψη ζώα, μέχρι την αποθεραπεία τους, υποβάλλονται σε κτηνιατρική εξέταση, στερώνονται, σημαίνονται με ηλεκτρονική σήμανση ως αδέσποτα και καταγράφονται στη διαδικτυακή ηλεκτρονική βάση. Αν διαπιστωθεί από την κτηνιατρική εξέταση ότι είναι τραυματισμένα ή πάσχουν από ιάσιμο νόσημα, υποβάλλονται στην κατάλληλη θεραπευτική αγωγή.

Φιλοξενία

Οι φιλοζωικές ενώσεις και σωματεία που εγκρίνονται από τον αρμόδιο Δήμο οφείλουν να διαθέτουν υποδομή, συνιστάμενη στην ύπαρξη κατάλληλων σχετικών εγκαταστάσεων ή οχημάτων μεταφοράς ζώων και ανθρώπινο δυναμικό με εμπειρία στο χειρισμό των ζώων. Το είδος και ο αριθμός των εγκαταστάσεων και των οχημάτων, καθώς και η εμπειρία του ανθρώπινου δυναμικού, που πρέπει να διαθέτουν οι φιλοζωικές ενώσεις και τα σωματεία, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων ορίζονται με σχετική απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Όλοι οι Δήμοι, όμοροι ή και συνεργαζόμενοι δύνανται να ιδρύουν και να λειτουργούν δημοτικά ή διαδημοτικά κτηνιατρεία και καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς με επιτρεπτή τη συνεργασία με φιλοζωικά σωματεία και ενώσεις ή και εθελοντές φιλόζωους, σε ιδιόκτητους ή μισθωμένους ή παραχωρούμενους από το Δημόσιο, την Περιφέρεια ή από ιδιώτες χώρους. Στους Δήμους είναι δυνατόν να παρέχεται και οικονομική ενίσχυση από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς για τη δημιουργία και λειτουργία καταφυγίων.

Υπό την εποπτεία των Δήμων, μπορούν να ιδρυθούν και να λειτουργούν καταφύγια ή και κτηνιατρεία αδέσποτων ζώων συντροφιάς και από φιλοζωικά σωματεία και ενώσεις, που διαθέτουν το κατάλληλο κτηνιατρικό προσωπικό, τουλάχιστον έναν κτηνίατρο ανά 50 ζώα, την τεχνική υποδομή, τις εγκαταστάσεις και τον αναγκαίο εξοπλισμό. Για την περισυλλογή των αδέσποτων ζώων συντροφιάς, συγκροτούνται συνεργεία από άτομα κατάλληλα εκπαιδευμένα και έμπειρα στην αιχμαλωσία ζώων συντροφιάς. Τα συνεργεία αυτά ελέγχονται για το έργο τους, ως προς τις επιτρεπόμενες μεθόδους σύλληψης και αιχμαλωσίας των ζώων αυτών, από κτηνίατρο της αρμόδιας υπηρεσίας Κτηνιατρικής του Δήμου και, όπου αυτή δεν έχει συσταθεί, από κτηνίατρο του Τμήματος Κτηνιατρικής της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της οικείας Περιφερειακής Ενότητας. Η εποπτεία και ο έλεγχος πραγματοποιείται βάσει ανάλυσης κινδύνου. Τη μέριμνα για την εκπαίδευση των ατόμων αυτών έχει ο οικείος Δήμος.

Επανένωση ή Υιοθεσία

Όσα αδέσποτα ζώα συντροφιάς, που περισυλλέγονται και διαπιστώνεται από τη σήμανσή τους ότι έχουν ιδιοκτήτη, που έχει δηλώσει ή αμέλησε να δηλώσει την απώλειά τους, επιστρέφονται σε αυτόν. Όσα αδέσποτα ζώα συντροφιάς, που περισυλλέγονται, και διαπιστώνεται ότι είναι υγιή ή έχουν πλέον αποθεραπευθεί, καθώς και τα προερχόμενα από παράδοση από τον ιδιοκτήτη τους μπορούν να υιοθετούνται από ενήλικα άτομα ή από φιλοζωικές ενώσεις και σωματεία, που λειτουργούν νόμιμα. Σε κάθε περίπτωση τα ζώα συντροφιάς, που υιοθετούνται, σημαίνονται άμεσα ηλεκτρονικά και καταγράφονται στη Διαδικτυακή Ηλεκτρονική Βάση με τα πλήρη στοιχεία του προσωρινού και του οριστικού ιδιοκτήτη τους και υποβάλλονται σε αποπαρασίτωση και εμβολιασμό. Κατά την παράδοση ενός ζώου για υιοθεσία υπογράφεται η «Δήλωση Υιοθεσίας ζώου από τον νέο ιδιοκτήτη» μεταξύ του υπευθύνου του καταφυγίου ή του φιλοζωικού σωματείου και του νέου ιδιοκτήτη.

Στην περίπτωση υιοθεσίας των αδέσποτων ζώων συντροφιάς από ενδιαφερόμενο νέο ιδιοκτήτη, που δεν είναι μόνιμος κάτοικος της Ελλάδας, η υιοθεσία πραγματοποιείται με την απευθείας παράδοσή τους στους ενδιαφερόμενους νέους ιδιοκτήτες υπό την προϋπόθεση ότι τα ζώα έχουν στερηθεί, σημανθεί και καταγραφεί στη διαδικτυακή ηλεκτρονική βάση δεδομένων με τα πλήρη στοιχεία του προσωρινού κατόχου τους και τα πλήρη στοιχεία του νέου ιδιοκτήτη, τα οποία προκύπτουν από επίσημο αποδεικτικό έγγραφο. Απαγορεύεται η διατήρηση και παραμονή των ζώων αυτών σε καταφύγια εκτός Ελλάδας. Ζώα συντροφιάς που έχουν ηλικία μικρότερη των πέντε (5) μηνών και που δεν έχουν

υιοθετηθεί, παραμένουν προσωρινά στα καταφύγια ζώων, που διατηρούν οι Δήμοι ή τα Διαδημοτικά Κέντρα και τα συνεργαζόμενα με τους φορείς αυτούς φιλοζωικά σωματεία και ενώσεις ως τη συμπλήρωση της ηλικίας των πέντε (5) μηνών, έχοντας την απαραίτητη κτηνιατρική φροντίδα.

Επανατοποθέτηση

Ζώα συντροφιάς, που δεν έχουν υιοθετηθεί και σύμφωνα με γνωμάτευση του κτηνίατρου κρίνονται είναι υγιή, επανεντάσσονται άμεσα στο οικείο τους περιβάλλον, εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου που περισυλλέγησαν, αφού προηγουμένως ελεγχθεί ότι έχουν σημειωθεί και καταγραφεί ηλεκτρονικά και ότι έχουν υποβληθεί σε αποπαρασίτωση, εμβολιασμό και στείρωση. Όσον αφορά στην επαναφορά στο φυσικό περιβάλλον των αδέσποτων ζώων συντροφιάς λαμβάνεται υπόψη η πυκνότητα του πληθυσμού των αδέσποτων ζώων στην περιοχή που επαναφέρονται. Την ευθύνη για την επίβλεψη και τη φροντίδα των επανεντασσόμενων αδέσποτων ζώων έχουν, από κοινού, οι Δήμοι, οι οποίοι μάλιστα δύνανται να δημιουργήσουν και σημεία παροχής τροφής και νερού για τα ζώα αυτά, καθώς και τα συνεργαζόμενα με αυτούς φιλοζωικά σωματεία και ενώσεις. Δεν απαγορεύεται η παροχή τροφής και νερού σε αδέσποτα ζώα συντροφιάς από φιλόζωους πολίτες, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι κανόνες καθαριότητας και υγιεινής. Η επαναφορά σε περιοχές όπως νοσοκομεία, σχολεία, αθλητικά κέντρα, αυτοκινητόδρομους ταχείας κυκλοφορίας, στους χώρους αποβίβασης και επιβίβασης ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών στα λιμάνια, στα αεροδρόμια, στους σιδηροδρομικούς σταθμούς, στους περιφραγμένους αρχαιολογικούς χώρους και στους περιφραγμένους χώρους του Οργανισμού Κεντρικών Αγορών και Αλιείας ΑΕ και της Κεντρικής Αγοράς Θεσσαλονίκης ΑΕ δεν επιτρέπεται. Με απόφαση της πενταμελούς επιτροπής που συστήνεται σε κάθε Δήμο ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες προσδιορισμού της πυκνότητας του πληθυσμού των αδέσποτων ζώων στην περιοχή που αυτά επαναφέρονται, καθώς και η οριοθέτηση των περιοχών που δεν επιτρέπεται η επαναφορά τους.

Ευθανασία

Αν διαπιστωθεί από την κτηνιατρική εξέταση ότι είναι επικίνδυνα ζώα συντροφιάς ή ότι πάσχουν από ανίατη ασθένεια ή ότι είναι πλήρως ανίκανα να αυτοσυντηρηθούν λόγω γήρατος ή αναπηρίας και η διατήρησή τους στη ζωή είναι αντίθετη με τους κανόνες ευζωίας

τους και αρνηθούν τα φιλοζωικά σωματεία της περιοχής να αναλάβουν τη φροντίδα, εποπτεία και τη διαδικασία υιοθεσίας τους, υποβάλλονται σε ευθανασία.

2.3.3 Αξιολόγηση του ελληνικού νομικού πλαισίου

Οι διατάξεις του Ν. 4235/2014 ομολογουμένως αναθέτουν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ένα μεγάλο διοικητικό και οικονομικό φορτίο, το οποίο καλούνται να διαχειριστούν χωρίς την ανάλογη διάθεση οικονομικών πόρων. Με τον Ν.3852/2010 «Πρόγραμμα Καλλικράτης», με τον οποίο προήλθε η συνένωση των πρωτοβάθμιων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ανατέθηκαν στους Δήμους της χώρας αρμοδιότητες που αφορούν στην κάλυψη αναγκών σε μεγαλύτερες πλέον γεωγραφικές περιοχές. Ως επί το πλείστον οι πόροι για την κάλυψη των δαπανών των προγραμμάτων διαχείρισης αδέσποτων ζώων προέρχονται, όπως ίσχυε και προ Καλλικράτη, από ίδιους πόρους των Δήμων.

Η αντικειμενική δυσκολία να ανταποκριθούν οι διοικήσεις των ΟΤΑ στις αυξημένες απαιτήσεις που προέκυψαν από την εφαρμογή της νέας νομοθεσίας, αποδεικνύεται μεταξύ άλλων και από τη συνάντηση του Προέδρου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος, κυρίου Γιώργου Πατούλη με τον Αναπληρωτή Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κύριο Γιάννη Τσιρώνη (www.aftodioikisi.gr, 27/6/2017). Σκοπός της συνάντησης ήταν να συζητηθεί η ανάγκη τροποποίησης της ισχύουσας νομοθεσίας για την προστασία και διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς προκειμένου να είναι εφαρμόσιμη και αποτελεσματική προς όφελος τόσο των ζώων όσο και των τοπικών κοινωνιών. Συμφωνήθηκε ότι ο νόμος χρήζει αλλαγών και βελτιωτικών ρυθμίσεων, οι οποίες προγραμματίζεται να δρομολογηθούν προς ψήφιση το φθινόπωρο του 2017. Η ισχύουσα νομοθεσία χαρακτηρίστηκε ως μη εφαρμόσιμη από τον Πρόεδρο της ΚΕΔΕ, ενώ τονίστηκε το πρόβλημα της έλλειψης κονδυλίων των Δήμων, οι οποίοι προσπαθούν να αντιμετωπίσουν άμεσα και αποτελεσματικά το ζήτημα των αδέσποτων ζώων, διαθέτοντας οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους, εγκαταστάσεις και κάθε άλλο μέσο που μπορεί να συμβάλει στη διαχείρισή τους. Εν κατακλείδι τονίστηκε η ανάγκη για ένα συγκεκριμένο εθνικό πρόγραμμα δράσης καθώς και άρση των θεσμικών αγκυλώσεων και της μεταφοράς ευθύνης κυρίως στους αιρετούς της Αυτοδιοίκησης.

Η γενικότερη δυσπραγία που παρουσιάζεται στην αποτελεσματική εκτέλεση αυτής της αρμοδιότητας των ΟΤΑ, δεν προκαλείται μόνον εξαιτίας των μεγάλων *οικονομικών*

περιορισμών. Οφείλεται και στην ύπαρξη συγκεκριμένων προτεραιοτήτων από τη νομοθεσία, η οποία εμφανίζει αρκετές ελλείψεις σε βασικά στάδια πρόληψης και ελέγχου του πληθυσμού των αδέσποτων ζώων. Σε σύγκριση με τις προτεινόμενες στρατηγικές, που έχουν αναλυθεί παραπάνω, του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (βλ. Ενότητα 2.1) και τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ. Ενότητα 2.2), η ελληνική νομοθεσία έχει ως βασική προτεραιότητα την κατασταλτική αντιμετώπιση του φαινομένου αντί την προληπτική εφαρμογή πολιτικών. Ως εκ τούτου, έχει δοθεί ελάχιστη βαρύτητα στη δημιουργία φιλοζωικής κουλτούρας των πολιτών η οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της υλοποίησης προγραμμάτων ενημέρωσης και εκπαίδευσης των μαθητών στα σχολεία, ενημέρωσης και προετοιμασίας των νέων ιδιοκτητών μέσω υποχρεωτικής εκπαίδευσης και επιβολής αυστηρών κυρώσεων σε περιπτώσεις μη τήρησης των κανόνων ευζωίας των κατοικίδιων. Επίσης, η έλλειψη αυστηρού ελέγχου τόσο των εκτροφέων/εμπορικών αντιπροσώπων όσο και στις μεταφορές ζώων εντός και εκτός συνόρων της χώρας, δυσκολεύουν το έργο των Δήμων στην προσπάθεια διαχείρισης ενός συνεχώς αυξανόμενου πληθυσμού αδέσποτων. Από την άλλη πλευρά, η μεμονωμένη εφαρμογή του νόμου από τους Δήμους προκαλεί και πολιτικά ζητήματα, καθώς συχνά αυτές επιφέρουν πολιτικό κόστος για τους αιρετούς. Η εφαρμογή μιας ομαδικής στρατηγικής από τους Δήμους, στοχευμένης και μακρόχρονης, θα διαμόρφωνε ένα σταθερό περιβάλλον με σύμμαχο την κοινωνία των πολιτών. Η υλοποίηση βιώσιμων στρατηγικών και η κατασκευή υποδομών, θα ήταν περισσότερο εφικτή και αποτελεσματική ως επακόλουθο της συνένωσης των περιορισμένων οικονομικών πόρων ή της εξεύρεσης νέων. Επιπροσθέτως, βασικό εμπόδιο αποτελεί η μη εφαρμογή της νομοθεσίας, στα πλαίσια της οποίας υπάρχει μεν πρόβλεψη για τις υποχρεώσεις ιδιοκτητών και αρμόδιων αρχών, η μη τήρηση των οποίων επισείει αυστηρά πρόστιμα, όμως δεν πραγματοποιείται κανένας έλεγχος για την εφαρμογή τους.

2.3.4 Παράδειγμα επιτυχημένης εφαρμογής της νομοθεσίας στην Ελλάδα

Ένα παράδειγμα επιτυχημένης πρακτικής των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη χώρα μας για την αντιμετώπιση του οικονομικού και πολιτικού αυτού ζητήματος που προκύπτει, αποτελεί η συλλογική προσπάθεια του Περιβαλλοντικού Συνδέσμου Δήμων Αθήνας – Πειραιά μέσω της λειτουργίας του Διαδημοτικού Κέντρου Περίθαλψης Αδέσποτων Ζώων (ΔΙΚΕΠΑΖ). Ο σύνδεσμος ιδρύθηκε το 1983 ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και αποτελεί ένωση Δήμων του Νομού Αττικής. Αρχικός σκοπός της ίδρυσής του ήταν η μελέτη

των διαδημοτικών προβλημάτων των περιοχών που καλύπτουν οι Δήμοι μέλη του, η παροχή συμβουλών σε θέματα περιβάλλοντος και η εκπόνηση μελετών, έργων και ερευνητικών προγραμμάτων σχετικών με το περιβάλλον. Σήμερα, μέλη του Συνδέσμου είναι οι ακόλουθοι Καλλικρατικοί Δήμοι, ο πληθυσμός των οποίων συνολικά αριθμεί περί τους 1.878.161 κατοίκους: Αγία Βαρβάρα, Άγιοι Ανάργυροι & Καματερό, Αθήνα, Αιγάλεω, Αχαρνές, Κερατσίνι & Δραπετσώνα, Κηφισιά, Κορυδαλλός, Λυκόβρυση - Πεύκη, Μοσχάτο & Ταύρος, Νέα Σμύρνη, Νέα Φιλαδέλφεια & Χαλκηδόνα, Νίκαια & Αγ. Ι. Ρέντης, Πειραιάς, Πέραμα, Περιστερί, Σαλαμίνα, Χαϊδάρι.

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες του Συνδέσμου αφορούν τους παρακάτω τομείς:

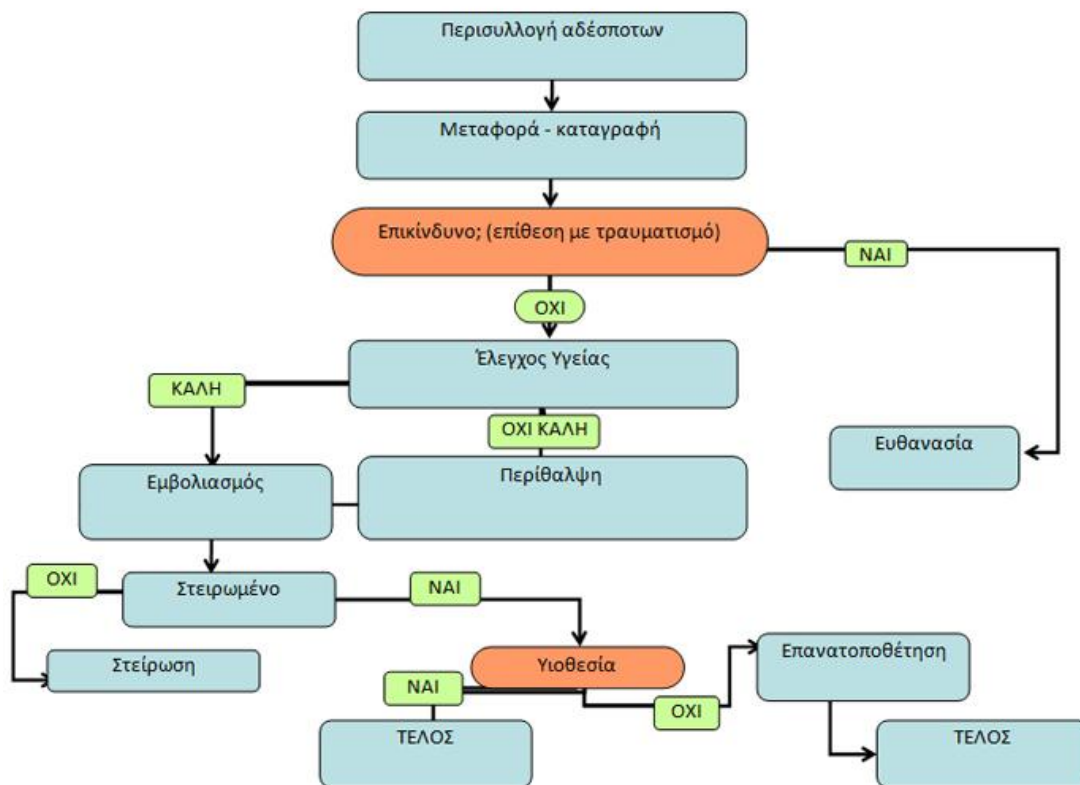
- Μετρήσεις περιβαλλοντικών παραμέτρων
- Εκπόνηση μελετών για τα Διαδημοτικά προβλήματα των Δήμων-μελών
- Εκπόνηση έργων περιβάλλοντος για τους Δήμους-μέλη
- Διαμόρφωση περιβαλλοντικής πολιτικής και στρατηγικής για τους Δήμους- μέλη
- Παροχή τεχνικών και νομικών συμβουλών για τους Δήμους-μέλη

Στα πλαίσια των ανωτέρω παρεχόμενων υπηρεσιών εντάσσεται και το Διαδημοτικό Κέντρο Περίθαλψης Αδέσποτων Ζώων (ΔΙΚΕΠАЗ). Αντικείμενο της λειτουργίας του είναι η διαχείριση αδέσποτων ζώων των Δήμων-μελών του μέσω της υλοποίησης προγράμματος διαχείρισης των αδέσποτων ζώων, το οποίο περιλαμβάνει την ίδρυση διαδημοτικού κυνοκομείου. Σύμφωνα με τους Dalla Villa *et al.* (2008) ένα καλό πρόγραμμα διαχείρισης καταφυγίου σκύλων είναι σημαντικό για τη μεγιστοποίηση της ποιότητας της ζωής ανεπιθύμητων σκύλων σε ένα καθορισμένο και περιορισμένο περιβάλλον.

Το Διαδημοτικό Κέντρο Περίθαλψης Αδέσποτων Ζώων λειτουργεί από το 2003, στο Σχιστό Περάματος. Το έργο σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε τα έτη 2002-2003. Το Κέντρο καταλαμβάνει έκταση 5 στρεμμάτων και διαθέτει πλήρες κτηνιατρικό εξοπλισμό, χώρους διανομής, χώρο εκτόνωσης των ζώων, εγκαταστάσεις διοίκησης, αίθουσα ενημέρωσης του κοινού, ειδικά οχήματα περισυλλογής, ηλεκτρονικό σύστημα παρακολούθησης των ζώων καθ' όλο το εικοσιτετράωρο και σύστημα βιολογικής επεξεργασίας των αποβλήτων με επαναχρησιμοποίηση όλων των κατεργασμένων υδάτων.

Όπως ορίζεται από τη σχετική νομοθεσία, κάθε σκύλος που είναι δηλωμένος σε ένα Δήμο ή Κοινότητα δεν επιτρέπεται να μεταφερθεί σε άλλη πόλη χωρίς την άδεια του Δήμου στην περιφέρεια του οποίου διατηρείται ή χωρίς την άδεια του Δήμου ή της Κοινότητας υποδοχής του, όπως ισχύει σύμφωνα με το άρθρο 1 του "Κανονισμού που διέπει τον τρόπο ελέγχου των αδέσποτων ή μη σκύλων ή άλλων ζώων και πτηνών". Στο ακόλουθο Σχήμα 2 παρουσιάζεται το διάγραμμα ροής των ζώων από τη στιγμή που θα περισυλλεγούν από την υπηρεσία του Κέντρου Περιβαλψης.

Σχήμα 2: Διάγραμμα ροής αδέσποτων ζώων

Πηγή: Διαδικτυακός τόπος <http://www.pesydap.gr>

Περισυλλογή

Περιγράφοντας το ανωτέρω διάγραμμα ροής, η περισυλλογή των αδέσποτων ζώων πραγματοποιείται κατόπιν συνεννόησης του διοικητικού υπευθύνου με τον προϊστάμενο της Υπηρεσίας καθαριότητας του εκάστοτε Δήμου μέλους ή με τον νόμιμο αναπληρωτή του επόπτη καθαριότητας, αφού σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, το αρμόδιο γραφείο ή

τιμήμα για τον έλεγχο των αδέσποτων ζώων υπάγεται στον τομέα της Δημοτικής ή Κοινοτικής υπηρεσίας καθαριότητας. Συγκεκριμένα ο Προϊστάμενος ή επόπτης καθαριότητας ή ο εξουσιοδοτημένος από αυτόν αρμόδιος υπάλληλος του Δήμου ενημερώνει για τον αριθμό των ζώων που επιθυμεί να περισυλλεγούν καθώς και την ακριβή τοποθεσία παραμονής τους. Στη συνέχεια προγραμματίζεται από κοινού η ημερομηνία περισυλλογής, αν δεν είναι εφικτή η άμεση επέμβαση. Η περισυλλογή τους πραγματοποιείται από συγκεκριμένο συνεργείο περισυλλογής αδέσποτων και επικίνδυνων σκύλων το οποίο συγκροτείται για ορισμένο χρόνο και περιοχή δράσης με νομαρχιακή απόφαση. Οι υπάλληλοι που απαρτίζουν το συνεργείο έχουν κατάλληλη αγωγή και εκπαίδευση σε θέματα μεταχείρισης ζώων. Βασική επιδίωξη των συνεργείων είναι η σύλληψη των αδέσποτων και επικίνδυνων σκύλων.

Μεταφορά και καταγραφή

Υπό άμεση επιτήρηση ή έλεγχο θεωρείται ο σκύλος όταν οδηγείται δεμένος με ασφαλές μέσο (λουρί, αλυσίδα κ.λ.π.) ή φέρει φίμωτρο και βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τον συνοδό του. Στη διαδικασία περισυλλογής των ζώων είναι δυνατό να παραβρίσκονται αν το επιθυμούν εξουσιοδοτημένοι εκπρόσωποι ζωοφιλικών σωματείων. Τα ζώα μετά την περισυλλογή τους καταχωρούνται στο βιβλίο διακίνησης (καταχώρησης) ζώων. Στο βιβλίο αυτό αναγράφονται όλες οι πληροφορίες σχετικά με την ημερομηνία εισαγωγής τους, το Δήμο και την περιοχή από την οποία περισυλλέγησαν, τη ράτσα και το χρώμα τους, την ηλικία τους, τον κωδικό τους αριθμό, τους υπεύθυνους περισυλλογής και παραλαβής των ζώων καθώς και παρατηρήσεις αυτών για την γενική εικόνα των ζώων, ώστε να δοθεί η απαιτούμενη προσοχή τόσο για την προστασία των ίδιων των ζώων όσο και των υπαλλήλων που έρχονται σε επαφή μ' αυτά. Στον προαναφερόμενο πίνακα συμπληρώνεται και η ημερομηνία επαναφοράς των ζώων στον τόπο περισυλλογής τους αφού πραγματοποιηθούν οι απαιτούμενες ενέργειες που θα υποδείξει ο κτηνίατρος ύστερα από τον έλεγχο που θα πραγματοποιήσει. Η καταχώρηση γίνεται και ηλεκτρονικά σε ειδική βάση δεδομένων. Σε κάθε ζώο δίνεται κωδικός αριθμός ο οποίος αναγράφεται σε περιλαίμιο με τρόπο εμφανή ώστε να είναι δυνατή ανά πάσα στιγμή η αναγνώριση του ζώου. Αφού τοποθετηθεί το ειδικό περιλαίμιο στο ζώο, φωτογραφίζεται με ψηφιακή φωτογραφική μηχανή και η φωτογραφία του καταχωρείται στα ηλεκτρονικά αρχεία του ΔΙ.ΚΕ.Π.Α.Ζ μαζί με τα υπόλοιπα στοιχεία του ζώου.

Έλεγχος υγείας

Τα ζώα οδηγούνται στην αίθουσα εξέτασης όπου ο κτηνίατρος προβαίνει στις απαιτούμενες εξετάσεις και διαγνώσεις, στην εφαρμογή της ενδεδειγμένης θεραπευτικής αγωγής όταν αυτό κρίνεται σκόπιμο καθώς και σε κατά νόμο δήλωση των νοσημάτων υποχρεωτικής δήλωσης που διέγινωσε, στην αρμόδια Κτηνιατρική Αρχή. Προγραμματίζει δε την επέμβαση στείρωσης στα ζώα που δεν έχει ήδη πραγματοποιηθεί στο παρελθόν.

Εάν κάποιο ζώο είναι βαριά τραυματισμένο ή διαπιστωθεί ότι φέρει άλλες νόσους, συγκαλεί την "επιτροπή ηθικής" η οποία αποφασίζει για τις απαιτούμενες ενέργειες.

Ο κτηνίατρος υποχρεούται να τηρεί τα εξής βιβλία κατάλληλα θεωρημένα και αριθμημένα :

- Βιβλίο επιθεωρήσεων.
- Βιβλίο καταχώρησης διαγιγνωσκόμενων μεταδοτικών νοσημάτων .
- Βιβλίο διενεργουμένων προληπτικών εμβολιασμών εναντίον μεταδοτικών νοσημάτων υποχρεωτικής δηλώσεως.
- Βιβλίο υγιεινής καταστάσεως εισερχόμενων και εξερχόμενων ζώων.

Ο κτηνίατρος είναι υποχρεωμένος να αναφέρει εγγράφως στην αρμόδια Κτηνιατρική Υπηρεσία της περιοχής στο τέλος κάθε μήνα, τους πραγματοποιούμενους εμβολιασμούς κατά των μεταδοτικών νοσημάτων υποχρεωτικής δήλωσης. Επιπλέον μεριμνά και επιβλέπει για την διατήρηση καλών συνθηκών διαβίωσης των ζώων, την διενέργεια απολυμάνσεων και την εν γένει καθαριότητα των χώρων, και σκευών και όλων των εγκαταστάσεων και ελέγχει την καταλληλότητα της χορηγούμενης τροφής και νερού.

Το επόμενο στάδιο, μετά την ολοκλήρωση του κτηνιατρικού ελέγχου τα ζώα διαχωρίζονται σε κατηγορίες ανάλογα με την κατάσταση της υγείας τους και με βάση το ιατρικό δελτίο που συντάσσει ο κτηνίατρος, οδηγούνται στην αίθουσα νοσηλείας ή σε μία από τις αίθουσες παραμονής. Τα ζώα που φέρουν μεταδοτικά νοσήματα οδηγούνται σε ειδικά διαμορφωμένο και απομονωμένο χώρο, ώστε να αποφεύγεται η μετάδοση των νοσημάτων. Στους χώρους αυτούς οδηγούνται τα ζώα αφού πρώτα καθαριστούν από του αρμόδιους υπαλλήλους που είναι άτομα ειδικά επιλεγμένα με εμπειρία στην περιποίηση των ζώων αλλά και ευαισθησία

γι' αυτά. Οι τροφές και όλα τα υλικά (σκεύη κ.α.) που απαιτούνται για την φροντίδα των ζώων φυλάσσονται σε αποθηκευτικό χώρο όπου επικρατούν άψογες συνθήκες υγιεινής.

Τα αντικείμενα και τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την αισθητική περιποίηση και την εν γένει καθαριότητα του σώματος των ζώων διατηρούνται σε άριστη κατάσταση και λαμβάνονται τα ενδεικνυόμενα μέτρα αποφυγής διασποράς των μεταδοτικών νοσημάτων μέσω αυτών.

Στις αίθουσες παραμονής διατίθεται επαρκής χώρος ώστε να εξασφαλίζεται η άνετη κατάκλιση και μετακίνηση των ζώων. Αυτές διατηρούνται σε άριστη κατάσταση από άποψη συντήρησης και καθαριότητας. Οι υπάλληλοι καθαριότητας πλένουν καθημερινά τους χώρους, τα σκεύη εντός των οποίων παρασκευάζονται ή χορηγούνται οι τροφές και το νερό καθώς και κάθε αντικείμενο ή υλικό το οποίο χρησιμοποιείται. Γενικά τηρείται σχολαστική καθαριότητα και ανανεώνεται η στρωμένη καθημερινά. Μία φορά το μήνα, πραγματοποιείται γενική απολύμανση χώρου, οργάνων και σκευών και αναγράφεται η ημερομηνία διενέργειας της στο ειδικά για το σκοπό αυτό τηρούμενο βιβλίο. Ο διοικητικός υπεύθυνος μεριμνά για την πραγματοποίηση, με ενδεικνυόμενα μέσα, εξόντωσης εντόμων, εξωπαρασίτων και επιβλαβών τρωκτικών.

Ευθανασία

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα ζώα είναι είτε βαριά τραυματισμένα είτε υποφέρουν από ανίατη ασθένεια επιλέγεται ως έσχατος τρόπος αντιμετώπισης, αυτός της ευθανασίας. Βασικό σκοπός είναι να διασφαλιστεί η ευζωία του ζώου και επιπλέον να μην μεταδοθεί κάποιο θανατηφόρο νόσημα σε άλλα φιλοξενούμενα ζώα.

Εμβολιασμός

Επίσης ο διοικητικός υπεύθυνος είναι υποχρεωμένος να αναφέρει εγγράφως στην αρμόδια Κτηνιατρική Υπηρεσία της περιοχής στο τέλος κάθε μήνα, τους πραγματοποιούμενους εμβολιασμούς κατά των μεταδοτικών νοσημάτων υποχρεωτικής δήλωσης. Επιπλέον μεριμνά και επιβλέπει για την διατήρηση καλών συνθηκών διαβίωσης των ζώων, την διενέργεια απολυμάνσεων και την εν γένει καθαριότητα των χώρων, οργάνων και σκευών και όλων των εγκαταστάσεων και ελέγχει την καταλληλότητα της χορηγούμενης τροφής και νερού.

Στείρωση

Για την ολοκληρωμένη και ορθολογική αντιμετώπιση του προβλήματος των αδέσποτων ζώων, γίνεται η προγραμματισμένη από τον κτηνίατρο στείρωση τους στο χειρουργείο του ΔΙ.ΚΕ.Π.Α.Ζ το οποίο διαθέτει άρτιο και σύγχρονο εξοπλισμό. Μετά την επέμβαση τα ζώα παρακολουθούνται για διάστημα τουλάχιστον μίας εβδομάδας και τους παρέχεται η κατάλληλη φροντίδα και αγωγή.

Υιοθεσία και επανατοποθέτηση

Τα ζώα που είναι ήδη στείρωμένα προωθούνται για υιοθεσία, με τη σημαντική συμβολή και των φιλοζωικών σωματείων της περιοχής. Για όσα δεν είναι εφικτό να υιοθετηθούν, επανατοποθετούνται στο σημείο όπου εντοπίστηκαν αρχικά κατά τη διαδικασία της περισυλλογής.

2.5 Η συμμετοχή των εμπλεκόμενων πλευρών (Stakeholders)

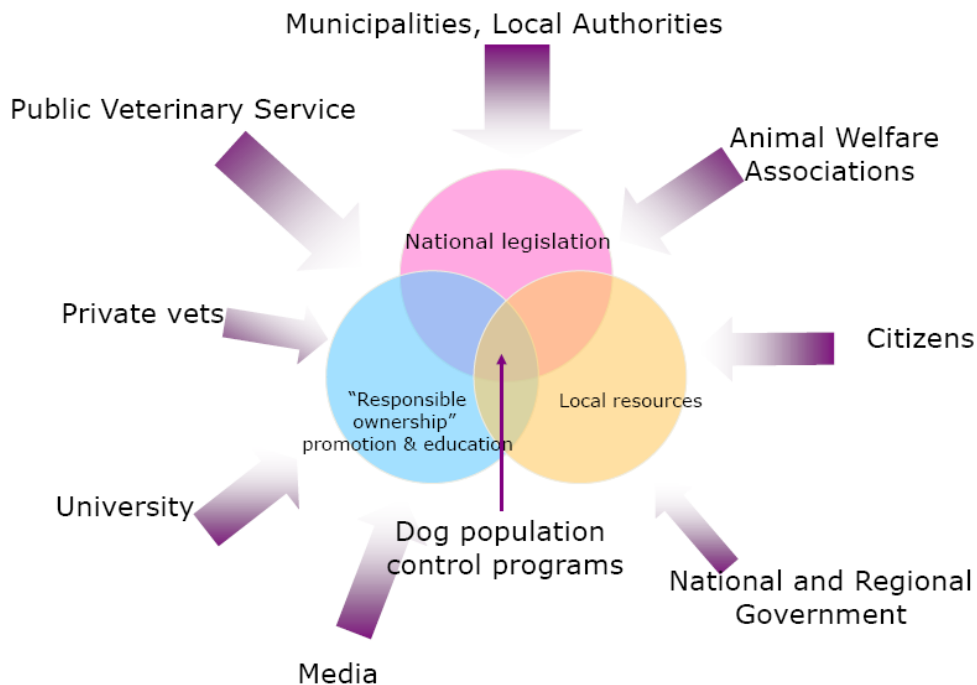
Εκτός από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τις Ενώσεις Δήμων και τις φιλοζωικές ενώσεις και σωματεία, που αποτελούν τους προφανείς εμπλεκόμενους φορείς για τα θέματα που αφορούν στα προβλήματα που προέρχονται από την εγκατάλειψη και τον πολλαπλασιασμό των αδέσποτων, υπάρχουν και άλλα εμπλεκόμενα μέρη (stakeholders), η συνεισφορά των οποίων είναι καταληκτική για την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του συγκεκριμένου ζητήματος. Σύμφωνα με την θεωρία του Edward Freeman (1984) για τα εμπλεκόμενα μέρη, η οργανωσιακή αποτελεσματικότητα μετράται με βάση την ικανότητα της οργάνωσης να ικανοποιεί όχι μόνο τους μετόχους, αλλά και όσους έχουν “διακύβευμα” (stake) στην οργάνωση, διαθέτουν διαφορετικά χαρακτηριστικά και πολλές φορές διαφορετικούς ή/και αντικρουόμενους στόχους ενδιαφέροντα και ανησυχίες. Αναφορικά με την προστασία των ζώων και της εξασφάλιση της ευζωίας τους, τα ενδιαφερόμενα αυτά μέρη ορίζονται ως τα άτομα που επηρεάζουν ή επηρεάζονται από ένα ζωικό είδος ή από τη διαχείρισή τους (Freeman, 2010; Decker *et al.*, 2001).

Οι μη δεσποζόμενοι σκύλοι είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα που αφορά χώρες κάθε βαθμίδας οικονομικής ανάπτυξης, αλλά ιδιαίτερα τις φτωχές χώρες. Είναι προφανές ότι οι βελτιώσεις στις παραμέτρους της ανθρώπινης ανάπτυξης θα μπορούσαν να έχουν θετικό αντίκτυπο στο πρόβλημα αυτό ανεξάρτητα από άλλους παράγοντες, παρά το γεγονός ότι η συσχέτιση

μεταξύ της ανθρώπινης ανάπτυξης και των προβλημάτων που σχετίζονται με τα αδέσποτα ζώα σχετίζεται προφανώς με διάφορους παράγοντες (έλλειψη πρόσβασης στην εκπαίδευση, πολιτισμικές διαφορές όσον αφορά τη στάση απέναντι στα ζώα και την ευημερία τους, ρύπανση του περιβάλλοντος κ.λπ.)(Dalla *et al.*, 2010).

Παρακάτω, στο Σχήμα 3 απεικονίζονται αναλυτικά όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς οι οποίοι αλληλεπιδρούν και επηρεάζουν το υπάρχον σύστημα διαχείρισης των ζώων.

Σχήμα 3 «Εμπλεκόμενοι φορείς στο σύστημα διαχείρισης των αδέσποτων»

P. Dalla Villa

Πηγή: “Free-roaming dog control among OIE-member countries” Dalla Villa, *et al.* (2010)

Η «χρυσή τομή» για την επιτυχία των προγραμμάτων ελέγχου πληθυσμού των σκύλων βρίσκεται στη συνύπαρξη τριών βασικών και αναγκαίων εννοιών: της εκάστοτε εθνικής νομοθεσίας, της προώθησης της υπεύθυνης ιδιοκτησίας και της παροχής σχετικής εκπαίδευσης, καθώς και των τοπικών πόρων (οικονομικών, ανθρώπινων και εγκαταστάσεων). Οι υπόλοιποι εμπλεκόμενοι φορείς (stakeholders), όπως αναλύθηκε ως έννοια παραπάνω, μπορούν να επηρεάσουν τους τρεις αυτούς παράγοντες προς την κατεύθυνση επίτευξης του

στόχου ή αντιθέτως να αποτελέσουν τροχοπέδη στον έλεγχό τους. Τα εμπλεκόμενα αυτά μέρη είναι οι Δήμοι - Τοπικές Αρχές, οι οργανώσεις προστασίας ζώων, η κοινωνία των πολιτών, η εθνική και περιφερειακή διοίκηση, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, η πανεπιστημιακή κοινότητα, οι ιδιώτες κτηνίατροι και οι δημόσιες κτηνιατρικές υπηρεσίες. Με τον συντονισμό και τη συνεργασία όλων των μερών θα είναι εφικτή η επίτευξη του στόχου. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί κατά τους Wald *et al.*, (2013) στην επικοινωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων πλευρών, καθώς συχνά αυτή διακόπτεται εξαιτίας του εστιασμού των συζητήσεων περισσότερο σε θέματα στα οποία διαφωνούν αντί σε αυτά για τα οποία υπάρχει κοινό ενδιαφέρον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

3.1 Εισαγωγή

Καθώς το θέμα των αδέσποτων ζώων αποτελεί μείζον πρόβλημα για τις κυβερνήσεις αρκετών χωρών της Ευρώπης, κυρίως αυτών του Νότου ή της Ανατολικής Ευρώπης, εκπονήθηκε το 2007 Έρευνα για λογαριασμό της Παγκόσμιας Κοινωνίας για την προστασία των ζώων και της Βασιλικής Κοινωνίας (Stray animal control practices Report, 2007) για την πρόληψη της βιαιότητας κατά των ζώων διεθνώς. Αντικείμενο της έρευνας ήταν η καταγραφή των καλών ευρωπαϊκών πρακτικών ελέγχου αδέσποτων ζώων. Συγκεκριμένα η έρευνα εστιάστηκε στις εφαρμοζόμενες πρακτικές ελέγχου των αδέσποτων σκύλων και γάτων σε όλη την Ευρώπη, κατά τα έτη 2006 και 2007, που αποτελεί επί της ουσίας αποτέλεσμα του ελέγχου των δεσποζόμενων. Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά οι καλές πρακτικές που εφαρμόζονται σε τέσσερις χώρες, στην Ελβετία, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Σλοβενία και στη Σουηδία, με σκοπό τη μετέπειτα σύγκριση με τη χώρα μας.

3.2 Η πρακτική της Ελβετίας

Η Ελβετία έχει μακρά ιστορία νομοθεσίας και πρακτικών καταχώρησης για τον έλεγχο των αδέσποτων σκύλων. Ιστορικά, τα περιφερειακά κτηνιατρικά γραφεία, η αστυνομία και τα καταφύγια των ζώων συνεργάστηκαν για να πιάσουν και να επιστρέψουν στα σπίτια τους ζώα που βρέθηκαν περιπλανημένα χωρίς ιδιοκτήτη, κυρίως σκύλους.

Νομοθεσία

Στην Ελβετία ισχύουν γενικές διατάξεις για την καλή διαβίωση των ζώων όπως περιγράφονται στον νόμο περί προστασίας των ζώων του 1971 και στο αντίστοιχο διάταγμα του 1981. Και τα δύο νομοθετικά κείμενα αναθεωρήθηκαν το 2007 και το 2008 και έγιναν πιο προοδευτικά όσον αφορά την εκτροφή ζώων και την προστασία των σκύλων. Οι επίσημες οδηγίες σχετικά με την εκτροφή σκύλων τονίζουν την ανάγκη εκτροφής ζώων χωρίς γενετικές ασθένειες και επιθετικά χαρακτηριστικά συμπεριφοράς. Οι επαγγελματίες εκτροφεείς πρέπει να διαθέτουν άδεια και να τηρούν λεπτομερή αρχεία αναπαραγωγής. Το

εμπόριο των κατοικίδιων ζώων διέπεται από την ελβετική νομοθεσία και απαγορεύεται η πώληση σκύλων και γάτων σε καταστήματα κατοικίδιων ζώων. Τα καταφύγια των ζώων πρέπει να καταχωρούνται και να επιθεωρούνται από κάθε Κτηνιατρικό Γραφείο που βρίσκεται σε κάθε καντόνι (διοικητική υποδιαίρεση της Ελβετίας), προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι πληρούν τα απαιτούμενα πρότυπα καλής διαβίωσης.

Καταγραφή και αδειοδότηση

Εδώ και δεκαετίες, τόσο η καταγραφή των σκύλων όσο και η πληρωμή ετήσιου φόρου είναι υποχρεωτική για τους ιδιοκτήτες τους. Η φορολόγηση διαφοροποιείται ανά καντόνι, είναι αρκετά υψηλή και δυσανάλογη με τον αυξανόμενο αριθμό σκύλων που διατηρεί ένας ιδιοκτήτης. Αυτό το σύστημα ‘τιμωρητικής’ φορολόγησης έχει σχεδιαστεί για να αποθαρρύνει τους ανθρώπους να κατέχουν περισσότερα από ένα σκυλιά. Το 2007, έγινε υποχρεωτική η τοποθέτηση μικροτσιπ σε όλα τα σκυλιά στην Ελβετία. Ο αριθμός κάθε μικροτσιπ καθώς και όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τον ιδιοκτήτη και για το ζώο καταχωρούνται σε μια κεντρική βάση δεδομένων που λειτουργεί από την Υπηρεσία Ταυτότητας Ζώων (ANIS). Παρόλο που η υπηρεσία αυτή παρέχεται από ιδιωτική εταιρεία, αναγνωρίζεται επίσημα από όλες τις ελβετικές καντονικές αρχές. Το κόστος του μικροτσιπ και της εμφύτευσής του είναι κατά μέσο όρο 66€.

Αρμόδια υπηρεσία για τα αδέσποτα

Υπεύθυνοι για την προστασία των ζώων που εντοπίζονται περιπλανώμενα χωρίς ιδιοκτήτη είναι η αστυνομία ή οι οργανώσεις προστασίας ζώων. Στα περισσότερα καντόνια υπεύθυνες είναι οι οργανώσεις προστασίας ζώων. Τα καταφύγια των ζώων είναι πολυάριθμα και λειτουργούν αποκλειστικά με την οικονομική στήριξη φιλανθρωπικών ιδρυμάτων και όχι των δήμων. Η νόμιμη περίοδος διαμονής για τα αδέσποτα σκυλιά είναι δύο μήνες.

Πληθυσμός δεσποζόμενων

Κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας (2006-2007) ο πληθυσμός σκύλων στην Ελβετία υπολογίζονταν σε 480.000. Κατά την τελευταία δεκαετία ο αριθμός αυτός όμως έχει αυξηθεί. Κατ’ εκτίμηση το 75% των δεσποζόμενων σκύλων στην Ελβετία είναι καθαρόαιμοι. Το ένα τρίτο των αρσενικών σκύλων και το ένα δεύτερο των θηλυκών στερώνονται. Επιπλέον, ο εμβολιασμός κατά της λύσσας δεν είναι πλέον υποχρεωτικός και μόλις το 50% περίπου των σκύλων εμβολιάζονται.

Προέλευση αδέσποτων

Το ογδόντα έως το εκατό τοις εκατό των σκύλων που εντοπίζονται επιστρέφονται στους ιδιοκτήτες τους. Η πλειοψηφία των σκύλων είτε έχουν διαχωριστεί τυχαία από τον ιδιοκτήτη τους είτε έχουν πραγματικά χαθεί. Όσα ζώα δεν αναζητηθούν από τους ιδιοκτήτες τους μπορούν να δοθούν για υιοθεσία, αν και επιτρέπεται από τη νομοθεσία να προωθηθούν για ευθανασία.

Στείρωση

Η στείρωση των δεσποζόμενων σκύλων δεν διεξάγεται εκτενώς στην Ελβετία. Παρόλα αυτά το 33% (τριάντα τοις εκατό) των αρσενικών και το 50% (πενήντα τοις εκατό) των θηλυκών σκύλων στερώνονται, αν και δεν υπάρχει κανένα κίνητρο για τη στείρωση των ζώων μέσω της μείωσης του ετήσιου φόρου που επιβάλλεται στους ιδιοκτήτες τους. Οι ιδιοκτήτες υποχρεούνται από το νόμο να αποφεύγουν την ανεξέλεγκτη αναπαραγωγή των κατοικίδιων ζώων τους. Σε όλη την Ελβετία λειτουργούν επιδοτούμενα προγράμματα στείρωσης, που διευθύνονται από φιλοζωικές οργανώσεις και μπορούν να επωφεληθούν από αυτά όσοι ιδιοκτήτες πληρούν τα κριτήρια κοινωνικών παροχών.

Εκπαίδευση ιδιοκτητών

Η Ελβετία διαθέτει εκπαιδευτικά προγράμματα ιδιοκτησίας, που λειτουργούν σε όλα τα καντόνια. Όλοι οι ιδιοκτήτες σκύλων υποχρεούνται από τον ομοσπονδιακό νόμο να παρακολουθήσουν μαθήματα συμπεριφοράς και υπακοής σκυλιών καθώς και υπεύθυνης ιδιοκτησίας. Αυτή η εκπαίδευση πραγματοποιείται σε δύο στάδια. Όσοι που επιθυμούν να αποκτήσουν ένα σκύλο πρέπει να περάσουν μια θεωρητική εκπαίδευση πριν από των απόκτησή του. Εντός ενός έτους από την απόκτηση του σκύλου ακολουθεί πρακτική άσκηση. Το Κτηνιατρικό Γραφείο, που εδρεύει σε κάθε καντόνι, υποστηρίζει αυτά τα εκπαιδευτικά προγράμματα για ιδιοκτήτες και υπάρχει μείωση του ετήσιου φόρου που αφορά στην ιδιοκτησία σκύλου για τους ιδιοκτήτες που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευσή τους.

3.3 Η πρακτική του Ηνωμένου Βασιλείου

Νομοθεσία

Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν διαθέτει πλέον υποχρεωτικό εθνικό σύστημα για την εγγραφή ή την αδειοδότηση απόκτησης σκύλων, καθώς αυτό καταργήθηκε από την κυβέρνηση περί τα μέσα της δεκαετίας του 1980. Παρά το γεγονός ότι ο αριθμός των αδέσποτων σκύλων σταδιακά μειώνεται, ετησίως ο πληθυσμός τους στη χώρα είναι μεγαλύτερος των 100.000.

Καταγραφή και αδειοδότηση

Το 1878 η χορήγηση άδειας για την απόκτηση σκύλου έγινε υποχρεωτική, αλλά αυτό ανακλήθηκε από τη Βρετανική Κυβέρνηση 110 χρόνια μετά, το 1987. Αιτία της ανάκλησης αυτής ήταν η ανεπαρκής εφαρμογή της από τις αρχές και ως εκ τούτου ήταν αναποτελεσματική για να βοηθήσει στον έλεγχο των αδέσποτων σκύλων. Το 1990, μέσω του νόμου περί προστασίας του περιβάλλοντος, όλες οι τοπικές αρχές όρισαν έναν υπάλληλο υπεύθυνο για τη συλλογή αδέσποτων σκύλων. Με το ανωτέρω νομοσχέδιο όλοι οι σκύλοι πρέπει να φορούν κολάρο με μια ετικέτα που να δείχνει σαφώς το όνομα και τη διεύθυνση του ιδιοκτήτη τους. Εκτός από τη χρήση κολάρου και ετικέτας, δεν υφίσταται ούτε εθνικό-υποχρεωτικό μητρώο καταγραφής σκύλων αλλά ούτε και συγκεκριμένες νομικές προτάσεις για την ταυτοποίηση των σκύλων μέσω τατουάζ ή εμφυτευμένου μικροτσιπ (η χρήση απαιτείται μόνο για όσους σκύλους μεταφέρονται εκτός χώρας). Ωστόσο, η ταυτοποίηση των σκύλων με μικροτσιπ είναι ολοένα και πιο δημοφιλής στους ιδιοκτήτες και υποστηρίζεται συνεχώς από τους κτηνιάτρους και τις οργανώσεις για την καλή διαβίωση των ζώων. Το κόστος απόκτησης και τοποθέτησής του κυμαίνεται κατά μέσο όρο στα 20€. Η βάση δεδομένων στην οποία καταχωρούνται ο αριθμός του μικροτσιπ, τα στοιχεία του ιδιοκτήτη και του ζώου λειτουργεί από ιδιωτική εταιρεία σε εθνικό επίπεδο.

Αρμόδια υπηρεσία για τα αδέσποτα

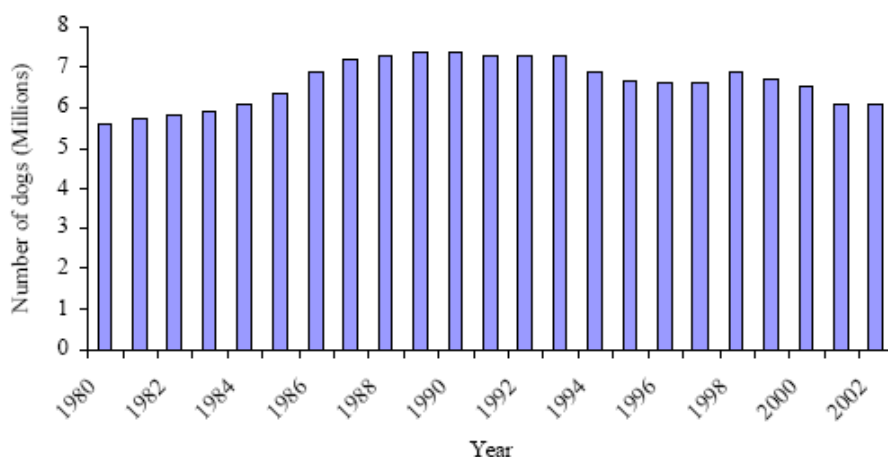
Ο νόμος για την προστασία του περιβάλλοντος τέθηκε σε ισχύ το 1990 και έδωσε τη δυνατότητα σε όλες τις τοπικές αρχές να ορίσουν τους αποκαλούμενους «φύλακες σκύλων». Τα συγκεκριμένα αυτά άτομα είναι υπεύθυνα για τη συλλογή αδέσποτων σκύλων και ανταποκρίνονται άμεσα στις κλήσεις των πολιτών και στις αναφορές της Αστυνομίας. Τα σκυλιά συλλέγονται και όπου είναι δυνατόν, επιστρέφονται στους ιδιοκτήτες τους. Οι τοπικές αρχές έχουν συμφωνίες με ιδιωτικά κυνοκομεία ή καταφύγια ζώων να φιλοξενήσουν

αδέσποτα σκυλιά έως επτά ημέρες. Μετά από επτά ημέρες εάν τα σκυλιά δεν έχουν επιστραφεί στον ιδιοκτήτη τους, μπορούν να μεταφερθούν σε ένα καταφύγιο ζώων προκειμένου να προωθηθούν για υιοθεσία ή να οδηγηθούν για ευθανασία. Στους ιδιοκτήτες στους οποίους επιστρέφονται τα σκυλιά τους, τους επιβάλλεται πρόστιμο. Με τον νόμο για Καθαρές Γειτονίες και το Περιβάλλον που εφαρμόζεται από το 2005 η αποκλειστική ευθύνη για την παραλαβή και τη διαχείριση των αδέσποτων σκύλων μεταφέρεται στους υπεύθυνους ‘φύλακες σκύλων’ της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Πληθυσμός δεσποζόμενων

Πριν από το 1980, δεν υπήρχαν αξιόπιστες εκτιμήσεις για τον αριθμό των σκύλων στο Ηνωμένο Βασίλειο. Τη δεκαετία του 1970 ο πληθυσμός των σκυλιών υπολογίζονταν περί τα 12 εκατομμύρια. Από το 1980, ο Σύνδεσμος Παραγωγών Τροφίμων Κατοικίδιων Ζώων (PFMA) ανέφερε ετήσιες εκτιμήσεις για τον πληθυσμό των σκύλων στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπως αυτές παρουσιάζονται στο ακόλουθο Σχήμα 4. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ο αριθμός των σκύλων έφτανε στα 7,5 εκατομμύρια, όμως έκτοτε ο αριθμός τους μειώνονταν συνεχώς, με αποτέλεσμα το 2002 να αγγίζει τα 6,1 εκατομμύρια. Το 77% αυτών είναι καθαρόαιμα ενώ το 23% προέρχεται από διασταυρώσεις.

Σχήμα 4. Εκτίμηση του πληθυσμού των σκύλων από τον Σύνδεσμο Παραγωγών Τροφίμων Κατοικίδιων Ζώων Ηνωμένου Βασιλείου

Πηγή: Έκθεση για τις πρακτικές ελέγχου αδέσποτων ζώων στην Ευρώπη, 2006-2007

Προέλευση αδέσποτων

Ο εντοπισμός στοιχείων σχετικά με τον αριθμό και την προέλευση των αδέσποτων σκύλων στο Ηνωμένο Βασίλειο, είναι ιστορικά δύσκολος καθώς δεν υπάρχουν αντίστοιχες καταγεγραμμένες πληροφορίες. Σύμφωνα με την έρευνα του Carding (1969) ο πληθυσμός των ανεπιθύμητων σκύλων στο Ηνωμένο Βασίλειο αυξάνονταν κατά 300.000 κάθε χρόνο, χωρίς να υπάρχουν δεδομένα πόσα από αυτά ήταν αδέσποτα και πόσα τα παρέδωσαν οι ιδιοκτήτες τους. Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, η κατάσταση χειροτέρευε κάθε χρόνο και σημαντικός αριθμός αδέσποτων σκύλων διαχειρίζονταν από φιλοζωικές οργανώσεις χωρίς καμία κρατική συμμετοχή. Το 2005 σημειώνεται μια ξαφνική μείωση του αριθμού των αδέσποτων, κάτω από τις 75.000, για την οποία είναι αδιευκρίνιστοι οι παράγοντες που συνέβαλαν στη μείωση αυτή. Ενδεχομένως ο εντοπισμός των δεσποζόμενων θηλυκών σκύλων που αναπαράγονταν συχνά από τους «φύλακες σκύλων» και η δωρεάν στείρωσή τους, να συνέβαλε στο αποτέλεσμα τις μείωσης των αδέσποτων στη χώρα.

Στείρωση

Δημοσιευμένες εκτιμήσεις αναφορικά με το ποσοστό των σκύλων που έχουν στερηθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν είναι διαθέσιμες. Τα τελευταία χρόνια οι ιδιοκτήτες ενημερώνονται τακτικά για τα μακροπρόθεσμα οφέλη για την υγεία από τη στείρωση των κατοικίδιων ζώων τους, καθώς και για την υπευθυνότητα που απαιτεί η απόκτηση ενός κατοικίδιου ζώου. Όλα τα ζώα που προωθούνται για υιοθεσία από καταφύγια ζώων στερώνονται πριν μεταφερθούν στο νέο τους σπίτι. Για τα ζώα που δεν είναι δυνατόν να στερηθούν πριν την υιοθεσία, δίδεται ένα «κουπόνι» στον νέο τους ιδιοκτήτη με το οποίο δικαιούνται έκπτωσης για τη στείρωση του ζώου. Όσοι ιδιοκτήτες δικαιούνται προνοιακών παροχών ή έχουν χαμηλό εισόδημα, μπορούν να στερώσουν το κατοικίδιό τους δωρεάν μέσω σχετικών προγραμμάτων που υλοποιούν φιλοζωικές οργανώσεις.

Εκπαίδευση ιδιοκτητών

Οι φιλοζωικές οργανώσεις υποστηρίζουν εδώ και χρόνια την υπεύθυνη ιδιοκτησία κατοικίδιων ζώων μέσω εθνικών εκστρατειών καθώς και εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιούν. Επιπλέον, οι τοπικές αρχές συνεργάζονται με τις τοπικές κοινότητες για την επίλυση των ζητημάτων που προκύπτουν με τους αδέσποτους σκύλους. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται ολοένα και περισσότερο με την εκπαίδευση των ιδιοκτητών και τη συνεργασία με τους μαθητές για την προώθηση της υπεύθυνης ιδιοκτησίας κατοικίδιων ζώων.

3.4 Η πρακτική της Σλοβενίας

Ο αριθμός των αδέσποτων σκύλων στη Σλοβενία είναι αρκετά χαμηλός καθώς η ιδιοκτησία σκύλου, δεν είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στη χώρα. Το δεδομένο αυτό έρχεται σε αντίθεση με ότι ισχύει στις γείτονες χώρες.

Νομοθεσία

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δέκα ετών η Σλοβενία θέσπισε τέσσερις θεμελιώδεις Νόμους για τον καλό έλεγχο των αδέσποτων σκύλων. Το 1995 ένα άρθρο του ποινικού νόμου απαγόρευσε την κακομεταχείριση των ζώων. Το 1999 ο νόμος περί προστασίας των ζώων, ο οποίος ήταν εκτενέστερος σε σύγκριση με αυτόν του 1995, περιελάμβανε περιορισμούς στην πώληση ζώων, την απαγόρευση της εγκατάλειψής τους, την καθοδήγηση σχετικά με την ευθανασία, τον καθορισμό των ευθυνών του ιδιοκτήτη, καθώς και τη λήψη των απαραίτητων μέτρων για τη φροντίδα των ζώων τους. Το 2002, ο νόμος για την προστασία των ζώων συμπληρώθηκε με τους κανονισμούς περί προστασίας των ζώων, μέσω του οποίου ορίζονταν οι Δήμοι ως υπεύθυνοι για την άμεση λειτουργία ενός καταφυγίου ζώων. Εάν αυτό δεν θα ήταν εφικτό, οι Δήμοι υποχρεούνταν να αναθέσουν σε άλλο οργανισμό τη φιλοξενία ανεπιθύμητων σκύλων. Οι κανονισμοί προβλέπουν ότι πρέπει να υπάρχει ένα καταφύγιο που να λειτουργεί σε κάθε δήμο που να περιλαμβάνει 800 εγγεγραμμένους σκύλους. Ο κανονισμός για την καλή μεταχείριση των ζώων συντροφιάς τέθηκε σε ισχύ από το σλοβενικό κοινοβούλιο το 2005. Αυτοί οι κανονισμοί περιγράφουν ποιος μπορεί να κατέχει ένα κατοικίδιο ζώο και τις ευθύνες του απέναντι στα ζώα που κατέχουν, απαγορεύοντας παράλληλα την εγκατάλειψή τους.

Καταγραφή και αδειοδότηση

Η χώρα διαθέτει υποχρεωτικό σύστημα καταγραφής σκύλων. Για όλα τα σκυλιά που γεννήθηκαν μετά την 1η Ιανουαρίου 2003 είναι υποχρεωτικά να διαθέτουν μικροτσιπ. Το μικροτσιπ εμφυτεύεται δωρεάν από κτηνιάτρους όταν σκύλοι / κουτάβια εμβολιάζονται για πρώτη φορά με το εμβόλιο κατά της λύσσας. Σε μια κεντρική βάση δεδομένων καταγράφονται όλες οι λεπτομέρειες για το ζώο και τον ιδιοκτήτη του, η οποία τηρείται από την κτηνιατρική διοίκηση του Υπουργείου Γεωργίας. Μέσω της βάσης αυτής η κτηνιατρική

διοίκηση υπενθυμίζει στους ιδιοκτήτες σκύλων τους ετήσιους εμβολιασμούς κατά της λύσσας και επιπλέον διευκολύνει τον εντοπισμό των σκύλων σε περίπτωση που χαθούν.

Αρμόδια υπηρεσία για τα αδέσποτα

Στα καταφύγια ζώων, τα οποία λειτουργούν είτε οι Δήμοι είτε Φιλοζωικές οργανώσεις, οδηγούνται όσοι σκύλοι εντοπίζονται χωρίς συνοδό. Παραμένουν εκεί για μια μικρή χρονική περίοδο, 30 ημερών, και εάν δεν αναζητηθούν από τον ιδιοκτήτη τους, στερώνονται και προωθούνται για υιοθεσία. Το χρονικό αυτό διάστημα παρατείνεται στις 90 ημέρες εάν το ζώο είναι έγκυο ή θηλάζει κουτάβια. Όλα τα σκυλιά, μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες από την είσοδό τους στο καταφύγιο, εξετάζονται από κτηνίατρο, εμβολιάζονται, υποβάλλονται σε θεραπεία για παράσιτα και τους εμφυτεύεται μικροτσιπ. Οι ιδιοκτήτες που ανακτούν τα σκυλιά τους χρεώνονται με επιβάρυνση 15 ευρώ την ημέρα, συν το κόστος εμβολιασμού για τα παραπάνω έξοδα που έχουν πραγματοποιηθεί.

Πληθυσμός δεσποζόμενων

Πριν την ανεξαρτησία της Σλοβενίας από τη Γιουγκοσλαβία, η ιδιοκτησία σκύλων δεν ήταν ιδιαίτερα δημοφιλής στη Σλοβενία. Παρόλα αυτά, αξίζει να σημειωθεί ότι ο αριθμός δεσποζόμενων σκύλων αυξάνεται. Η αγορά καθαρόαιμων σκύλων δεν είναι επιθυμητή από ηθικής άποψης και είναι περισσότερο ελκυστική η υιοθεσία από καταφύγια καθώς οι σκύλοι έχουν στερηθεί, καταγραφεί, εμβολιαστεί και εξετασθεί για εξωτερικά και εσωτερικά παράσιτα.

Προέλευση αδέσποτων

Παρά το γεγονός ότι η κτηνιατρική αρχή τηρεί το υποχρεωτικό σύστημα καταγραφής σκύλων, δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τον αριθμό των αδέσποτων ζώων που βρέθηκαν και επανενώθηκαν με τους ιδιοκτήτες τους. Σύμφωνα με γενικές εκτιμήσεις, ο αριθμός των αδέσποτων σκύλων είναι σχετικά χαμηλός και παρέμεινε σταθερός τα τελευταία δέκα χρόνια.

Στείρωση

Αναφορικά με τη στείρωση, οι θηλυκοί σκύλοι είναι πιθανότερο να στερηθούν σε αντίθεση με τους αρσενικούς. Το κόστος της στείρωσης είναι σχετικά υψηλό, για παράδειγμα περίπου 200 ευρώ σε μια ιδιωτική κτηνιατρική κλινική. Μέσω προγραμμάτων στείρωσης που

υλοποιούνται από την πλειοψηφία των Δήμων δυο φορές το χρόνο, παρέχεται η δυνατότητα σε ιδιοκτήτες να στερώνουν τα ζώα τους με πολύ μειωμένο κόστος. Όλοι οι σκύλοι στα καταφύγια των ζώων στερώνονται πριν από την επανένταξή τους, με εξαίρεση τα πολύ νεαρά ζώα. Εάν υιοθετηθούν, οι νέοι τους ιδιοκτήτες έχουν τη δυνατότητα να τα στερώσουν δωρεάν, μόλις αυτά φτάσουν στην κατάλληλη ηλικία. Για τους κτηνιάτρους που εργάζονται σε αγροτικές περιοχές, σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους μετακινούνται με κινητές κλινικές, προκειμένου να ενημερώσουν τους πολίτες την ανάγκη ετήσιου εμβολιασμό των ζώων κατά της λύσσας και να προωθούν τη στείρωση κατοικίδιων ζώων.

Εκπαίδευση ιδιοκτητών

Εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με την ορθή ιδιοκτησία κατοικίδιων ζώων διεξάγονται από εθελοντές οργανώσεις προστασίας των ζώων. Ωστόσο η διαθέσιμη δημόσια χρηματοδότηση είναι περιορισμένη, γεγονός που περιορίζει την ικανότητά τους να λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο. Σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση των νέων ιδιοκτητών διαδραματίζουν τα καταφύγια ζώων, τα οποία εκ του Νόμου έχουν υποχρέωση να ενημερώνουν τους ιδιοκτήτες για τις ευθύνες τους έναντι του νέου τους κατοικίδιου ζώου. Με κάθε νέα υιοθεσία υπογράφεται μια ‘σύμβαση’ με τους νέους ιδιοκτήτες μέσω της οποίας συμφωνούν να παράσχουν στο κατοικίδιό τους την κατάλληλη φροντίδα και τις συνθήκες για να προστατεύσουν την ευημερία των ζώων. Εάν στο μέλλον ένας ιδιοκτήτης δεν είναι σε θέση να φροντίσει το σκύλο του, είναι υποχρεωμένος να επιστρέψουν το σκυλί στο καταφύγιο, μια τακτική την οποία ακολουθούν στην πραγματικότητα όσοι το έχουν ανάγκη.

3.5 Η πρακτική της Σουηδίας

Η Σουηδία διαθέτει ένα καλό εθνικό σύστημα αδειοδότησης και καταγραφής σκύλων. Αυτή η προσέγγιση υιοθετήθηκε προκειμένου στα τέλη του 19^{ου}, αρχές 20^{ου} αιώνα, να ελεγχθούν τα κρούσματα λύσσας.

Νομοθεσία

Το 1998 θεσπίστηκε νόμος για την προστασία των ζώων και διάταγμα για την καλή διαβίωση των ζώων τα οποία περιγράφουν τους κανονισμούς για την καλή διαβίωση των ζώων και απαγορεύουν την παραμέλησή τους, την εγκατάλειψη και την κακομεταχείρισή τους. Η νομοθεσία της τοπικής αυτοδιοίκησης αφορά κυρίως την εφαρμογή των νόμων για τον έλεγχο των σκύλων, όπως η απαγόρευση πρόσβασης σε συγκεκριμένους χώρους και οι κανόνες υγιεινής. Τα καταφύγια ζώων δεν διέπονται από την εθνική νομοθεσία, αλλά είναι ανεξάρτητα και διοικούνται αποκλειστικά από μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Καταγραφή και αδειοδότηση

Στη Σουηδία δια νόμου είναι υποχρεωτική η καταγραφή και η μόνιμη ταυτοποίηση των σκύλων από την ηλικία των τεσσάρων μηνών. Από το 2000, ως μέθοδος ταυτοποίησης επικρατεί η τοποθέτηση μικροτσιπ σε αντίθεση με αυτή της σήμανσης μέσω τατουάζ αυτιών. Τα σκυλιά πρέπει να καταχωρηθούν στις σουηδικές αρχές εντός τεσσάρων εβδομάδων από τη μεταβίβασή τους σε νέο ιδιοκτήτη. Το κόστος εγγραφής είναι περίπου 7€ και η εμφύτευση ενός μικροτσιπ κοστίζει περίπου 16€. Η σουηδική αστυνομία σε συνεργασία με τους επιθεωρητές καλής διαβίωσης των ζώων και τους συνεργαζόμενους κτηνιάτρους, ελέγχουν ότι οι σκύλοι αναγνωρίζονται και καταχωρούνται.

Αρμόδια υπηρεσία για τα αδέσποτα

Τα σκυλιά που εντοπίζονται χαμένα σε δημόσιους χώρους απομακρύνονται γρήγορα είτε από πολίτες, την αστυνομία είτε συλλέγονται από επιθεωρητές καλής διαβίωσης των ζώων. Η αστυνομία μπορεί να στεγάσει τα σκυλιά όλη τη νύχτα πριν τα μεταφέρει σε καταφύγια ζώων για το υπόλοιπο της νόμιμης περιόδου (7 ημέρες). Αυτό το κόστος διανυκτέρευσης επιβαρύνει τελικά τους ιδιοκτήτες. Η χρήση των τατουάζ ή των μικροτσιπ είναι διαδεδομένες καθώς οι περισσότεροι ιδιοκτήτες επανασυνδέονται με τα σκυλιά τους μέσα σε λίγες ώρες από τη στιγμή που αυτά εντοπίζονται, καθώς είναι εύκολα αναγνωρίσιμα.

Πληθυσμός δεσποζόμενων

Ο πληθυσμός των δεσποζόμενων σκύλων στη Σουηδία υπολογίζεται σε 950.000 σκύλους και έχει σημειώσει αύξηση τα τελευταία πέντε χρόνια. Περίπου το ενενήντα τοις εκατό των δεσποζόμενων σκύλων είναι καθαρόαιμες φυλές, λαμβάνονται απευθείας από εκτροφείς και εξαιτίας του υψηλού κόστους αντιπροσωπεύουν μια σημαντική οικονομική επένδυση για τους ιδιοκτήτες. Για τη λειτουργία των εκτροφέων ισχύει συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο. Η ιδιοκτησία σκύλου είναι πιο κοινή στις αγροτικές ή ημι-αγροτικές περιοχές από ό, τι στις μεγάλες πόλεις και η πλειονότητα των ανθρώπων που έχουν σκύλους το κάνουν για συντροφικότητα και όχι για άλλο σκοπό (πχ εργασία). Τα σκυλιά θεωρούνται μέλη της οικογένειας και ως εκ τούτου κατέχουν υψηλή θέση στην κοινωνία, στοιχείο που αποτρέπει τους ιδιοκτήτες από το να εγκαταλείψουν εύκολα τα κατοικίδια ζώα τους. Επιπλέον, η ιδιοκτησία περισσότερων από ενός σκύλων είναι ασυνήθιστη στη σουηδική κοινωνία (Egenvall *et al.*, 1999). Σε περίπτωση που οι ιδιοκτήτες δεν μπορούν να φροντίσουν τα σκυλιά τους επειδή προέκυψε κάποια αλλαγή στις συνθήκες ζωής τους, τα επιστρέφουν απευθείας σε ένα καταφύγιο ζώων. Τα καταφύγια των ζώων είναι πολυάριθμα (150 - 200) και βρίσκονται σε όλη τη χώρα.

Προέλευση αδέσποτων

Στη Σουηδία δεν υπάρχουν αδέσποτοι σκύλοι, παρά μόνο τα σκυλιά που έχουν χαθεί. Πάνω από το ενενήντα τοις εκατό των σκύλων επανενώνονται με τους ιδιοκτήτες τους μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες από τη συλλογή τους από τις αρχές.

Στείρωση

Η στείρωση των σκύλων είναι ασυνήθιστη στη Σουηδία, λιγότερο από το 7% των θηλυκών σκύλων και το 4% των αρσενικών σκύλων στείρωνονται. Συνεπώς, δεν υπάρχουν επιδοτούμενα προγράμματα στείρωσης.

Εκπαίδευση ιδιοκτητών

Τα εκτροφεία λειτουργούν προγράμματα για την εκπαίδευση των ιδιοκτητών, προσφέροντας συμβουλές σχετικά με την υπεύθυνη ιδιοκτησία κατοικίδιων ζώων, τους κανονισμούς και τις απαιτήσεις των σκύλων και παρέχει στους μελλοντικούς ιδιοκτήτες πληροφορίες σχετικά με την κάθε φυλή.

3.6 Συγκριτική ανάλυση

Πίνακας 1. Συνοπτική παρουσίαση πρακτικών διαχείρισης στο εξωτερικό και στην Ελλάδα

Χώρες	Νομοθεσία για αδέσποτα	Καταγραφή & αδειοδότηση δεσποζόμενων	Αρμόδια υπηρεσία αδέσποτων	Πληθυσμός δεσποζόμενων	Προέλευση αδέσποτων	Στείρωση δεσποζόμενων	Εκπαιδευτικά προγράμματα ιδιοκτητών	Φόροι/ Πρόστιμα
Ελβετία	Ναι	Υποχρεωτική	Αστυνομία & σωματεία	Αυξανόμενος, καθαρόαιμα, στερωμένα	Τυχαίος διαχωρισμός, 80% όσων χάνονται εντοπίζονται	Μη υποχρεωτική, μη διαδεδομένη	Ναι, υποχρεωτικά	Φόρος κατοχής
Ηνωμένο Βασίλειο	Ναι	Μη υποχρεωτική, αλλά ενθαρρύνεται	Τοπικές Αρχές	Μειούμενος πληθυσμός, το 77% καθαρόαιμα	Ξαφνική μείωση λόγω δωρεάν στερώσεων	Μη υποχρεωτική αλλά ενθαρρύνεται	Ναι	Πρόστιμο εντοπισμού
Σλοβενία	Ναι	Υποχρεωτική	Τοπικές Αρχές	Μη ιδιαίτερη διαδεδομένη η ιδιοκτησία, προτιμάται η υιοθεσία	Σταθερά χαμηλός ο αριθμός των αδέσποτων	Μη υποχρεωτική αλλά ενθαρρύνεται	Ναι	Πρόστιμο εντοπισμού
Σουηδία	Ναι	Μη υποχρεωτική, αλλά διαδεδομένη	Αστυνομία & σωματεία	Αυξανόμενος πληθυσμός (μέλος οικογένειας), υψηλό κόστος απόκτησης	Δεν υπάρχουν, μόνο όσα χάνονται, επανενώνονται πάνω από 90% εντός 24 ωρών	Μη υποχρεωτική, μη διαδεδομένη	Όχι	Επιβάρυνση με έξοδα περίθαλψης
Ελλάδα	Ναι	Υποχρεωτική	Τοπικές αρχές, αστυνομία και φιλοζωικά σωματεία	Δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα στοιχεία	Συνεχώς αυξανόμενος τα τελευταία χρόνια	Υποχρεωτική	Όχι	Πολλά και υψηλά

Από την συγκριτική ανάλυση που συγκεντρωτικά παρουσιάζεται στον παραπάνω Πίνακα 1 συμπεραίνουμε ότι έχει θεσπιστεί σχετική **νομοθεσία** που αφορά στα θέματα διαχείρισης αδέσποτων σκύλων σε όλες τις χώρες. Στην Ελβετία η πλειοψηφία των ιδιοκτητών ακολουθεί τους κανόνες ως αποτέλεσμα της επιμελούς τήρησης της νομοθεσίας και της καταγραφής των ζώων που τηρούν οι καντονικές αρχές. Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δε διαθέτει εθνική στρατηγική για τη μείωση των αδέσποτων σκύλων και θεωρεί ότι τα ζητήματα αδέσποτων σκύλων αποτελούν ευθύνη των τοπικών αρχών. Μάλιστα από το 1990, όλες οι τοπικές αρχές έχουν ορίσει υπεύθυνο για τα αδέσποτα σκυλιά. Το γεγονός ότι η Σλοβενία δεν αντιμετώπιζε εξ αρχής ιδιαίτερα μεγάλο πρόβλημα με τα αδέσποτα ζώα, σε συνδυασμό την άμεση θέσπιση προοδευτικής νομοθεσίας και τη συνεχή ενεργό εμπλοκή των κτηνιατρικών αρχών και του Υπουργείου Γεωργίας, οδήγησαν σε μια καλά ελεγχόμενη, βιώσιμη και συγκρατημένη κατάσταση. Αντίστοιχα στη Σουηδία οι ιδιοκτήτες σκύλων συμμορφώνονται άμεσα με το νόμο. Στην Ελλάδα υπάρχει νομικό πλαίσιο το οποίο έχει ήδη τροποποιηθεί μια φορά και αναμένεται επόμενη επικαιροποίησή του προκειμένου να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το πρόβλημα.

Η **καταγραφή και αδειοδότηση** των δεσποζόμενων ζώων είναι υποχρεωτική σε Ελβετία, Σλοβενία και Ελλάδα, ενώ στις άλλες δυο είτε ενθαρρύνεται είτε είναι ήδη διαδεδομένη στους ιδιοκτήτες σκύλων. Οι **αρμόδιες υπηρεσίες** για τη διαχείριση των αδέσποτων είναι οι τοπικές αρχές στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Σλοβενία, ενώ οι αστυνομικές αρχές έχουν τις ανάλογες αρμοδιότητες στη Σουηδία και στην Ελβετία. Στην Ελλάδα αρμόδιες αρχές είναι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η Αστυνομία καθώς και τα φιλοζωικά σωματεία.

Αναφορικά με τον **πληθυσμό των δεσποζόμενων** σκύλων στην Ελβετία σημειώνει αύξηση όπως και στη Σουηδία. Στο Ηνωμένο Βασίλειο ο πληθυσμός βαίνει μειούμενος τα τελευταία χρόνια, σε αντίθεση με τη Σλοβενία όπου η ιδιοκτησία δεν είναι διαδεδομένη, προκρίνεται όμως η υιοθεσία σκύλων έναντι της αγοράς τους. Στοιχεία αντιπροσωπευτικά της υπάρχουσας κατάστασης για την Ελλάδα δεν υφίστανται. Κοινό χαρακτηριστικό στις τέσσερις χώρες του εξωτερικού είναι η μείωση **του αριθμού των αδέσποτων** σκύλων. Στην Ελβετία και στη Σουηδία δεν υπάρχουν αδέσποτοι σκύλοι, παρά μόνο όσοι έχουν χαθεί και εντοπίζονται σε ποσοστό 80% και 90% αντίστοιχα. Στο Ηνωμένο Βασίλειο ένας συνδυασμός προσεγγίσεων που συμπεριλαμβάνουν την εκπαίδευση των ιδιοκτητών, την ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση της μόνιμης καταγραφής των ζώων (μέσω μικροτσίπ), καθώς και την επιδότηση της στέρωσής τους από τις φιλοζωικές οργανώσεις και την τοπική αυτοδιοίκηση

φαίνεται πως έχουν συμβάλλει θετικά στη μείωση του αριθμού των αδέσποτων σκύλων στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στη Σλοβενία ο αριθμός των αδέσποτων είναι σταθερά χαμηλός. Στη χώρα μας ο αριθμός των αδέσποτων σκύλων συνεχώς αυξάνεται κατά τα τελευταία χρόνια.

Και στις τέσσερις χώρες είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι η **στείρωση** των δεσποζόμενων ζώων δεν είναι υποχρεωτική, είναι όμως διαδεδομένη και ενθαρρύνεται μέσω προγραμμάτων ενημέρωσης των ιδιοκτητών και παροχής δωρεάν στείρωσης σε όσους ιδιοκτήτες αυτών ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες. Αντιθέτως στην Ελλάδα η στείρωση είναι υποχρεωτική. Στις τρεις χώρες από τις πέντε χώρες υλοποιούνται **εκπαιδευτικά προγράμματα** που απευθύνονται στους ιδιοκτήτες σκύλων. Η Ελβετία είναι μοναδική στη νομική της απαίτηση από όλους τους ιδιοκτήτες σκύλων να εκπαιδεύονται στη συμπεριφορά των σκύλων, την εκπαίδευση και την υπεύθυνη ιδιοκτησία των κατοικίδιων ζώων. Στη Σουηδία είναι χαρακτηριστικό ότι δεν υλοποιούνται αντίστοιχα προγράμματα. Ο σουηδικός λαός επιδεικνύει τεράστια δέσμευση όπως και οι αρχές αναφορικά με τον αυστηρό έλεγχο των σκύλων καθώς και εντυπωσιακό βαθμό κοινωνικής υπευθυνότητας όσον αφορά στην ιδιοκτησία σκυλιών. Επίσης, οι Σλοβένοι εμφανίζονται ιδιαίτερα κοινωνικά υπεύθυνοι, αφού οι περισσότεροι ιδιοκτήτες ακολουθούν το νόμο και τα θέματα τα οποία συνήθως ανακύπτουν δεν ήταν ιδιαίτερα προβληματικά. Η υπερπαραγωγή των σκύλων εμποδίζεται εξαιτίας της χαμηλής ζήτησης, καθώς δεν είναι ιδιαίτερα δημοφιλές στη Σλοβενία η απόκτηση κατοικίδιου σκύλου. Στην Ελλάδα δεν οργανώνονται εκπαιδευτικά προγράμματα για υπάρχοντες ή μελλοντικούς κατόχους σκύλων τα οποία οφείλουν να παρακολουθήσουν. Έγκειται στην ατομική συνείδηση του καθενός να ενημερωθεί στο βαθμό που ο ίδιος επιθυμεί.

Στην Ελβετία εφαρμόζεται σύστημα 'τιμωρητικής' **φορολογίας** που αποθαρρύνει τους ιδιοκτήτες από το να διατηρούν περισσότερα του ενός σκυλιά, ενώ οι αυστηρά ελεγχόμενοι νόμοι αναπαραγωγής σκυλιών αποθαρρύνουν την υπερπαραγωγή σκύλων. Η Ελβετία κινείται προς όλο και πιο περιοριστικές πρακτικές σκυλιών μέσω της ομοσπονδιακής νομοθεσίας για τον έλεγχο των σκύλων, γεγονός που φαίνεται να σχετίζεται με ανησυχίες σχετικά με την επιθετική συμπεριφορά και τις επιθέσεις σκύλων στους ανθρώπους. Όταν εντοπίζονται χαμένοι σκύλοι σε Ηνωμένο Βασίλειο και Σλοβενία, οι ιδιοκτήτες τους υποχρεούνται να πληρώσουν πρόστιμο και στη Σουηδία επωμίζονται τα κόστη εντοπισμού, φιλοξενίας και περίθαλψης. Στη χώρα μας η νομοθεσία έχει προβλέψει πλήθος υψηλών προστίμων για τους παραβάτες, τα οποία όμως επισύρονται κυρίως σε περιπτώσεις βασανισμών ζώων.

Όπως αποδεικνύεται από την ανωτέρω συγκριτική έρευνα, στην Ελλάδα όπως και στις υπόλοιπες τέσσερις χώρες του εξωτερικού, υπάρχει σχετική νομοθεσία που σκοπό έχει την προστασία και περισυλλογή των αδέσποτων σκύλων. Η καταγραφή των δεσποζόμενων σκύλων θεωρείται υποχρεωτική, με αρμόδια υπηρεσία το αντίστοιχο γραφείο του εκάστοτε Δήμου στον οποίο κατοικεί ο ιδιοκτήτης του ζώου. Τόσο οι τοπικές αρχές όσο και τα τοπικά φιλοζωικά σωματεία είναι οι αρμόδιες υπηρεσίες στις οποίες μπορούν να απευθυνθούν οι πολίτες για την περισυλλογή και περίθαλψη αδέσποτων σκύλων και γάτων. Εκ του Νόμου κάθε ιδιοκτήτης σκύλου οφείλει να δηλώσει τον κωδικό αριθμό του μικροσίπ που έχει τοποθετηθεί στο ζώο του εντός τριών μηνών από τη γέννησή του. Η καθυστερημένη δήλωση αυτού επισείει πρόστιμο, όμως εξαιτίας της έλλειψης δυνατότητας ελέγχου, τα υπάρχοντα στοιχεία είναι μη αξιοποιήσιμα και συνεπώς μη συγκρίσιμα με τα αντίστοιχα του παρελθόντος. Όπως προαναφέρθηκε, τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας λόγω της οικονομικής ύφεσης ο πληθυσμός των αδέσποτων σκύλων αυξάνεται καθώς οι ιδιοκτήτες τους αδυνατούν να ανταποκριθούν στις οικονομικές υποχρεώσεις που η φροντίδα τους απαιτεί και επιλέγουν την εγκατάλειψη τους. Όσον αφορά στη στείρωση των δεσποζόμενων ζώων, θεωρείται στη χώρα μας υποχρεωτική, σε αντίθεση με τις συγκρινόμενες χώρες του εξωτερικού όπου νομοθετικά δεν είναι υποχρεωτική. Δεν υπάρχουν εκπαιδευτικά προγράμματα τα οποία υποχρεωτικά πρέπει να παρακολουθήσουν υποψήφιοι ιδιοκτήτες ή/και υπάρχοντες ιδιοκτήτες σκύλων, ενώ τα πρόστιμα τα οποία υπάρχουν για τη μη τήρηση της νομοθεσίας είναι στην Ελλάδα ιδιαίτερα υψηλά σε αντίθεση με τις υπόλοιπες χώρες.

ΜΕΡΟΣ Β΄. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΜΕΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1. Μεθοδολογική προσέγγιση – μελέτη περίπτωσης

Η μελέτη της νομοθεσίας και η γνώση των δυσεπίλυτων και χρόνιων προβλημάτων που υπάρχουν στη χώρα μας αναφορικά με το θέμα της διαχείρισης των αδέσποτων ζώων, τα οποία αυξήθηκαν κατά τα τελευταία χρόνια της οικονομική ύφεσης, δημιούργησαν την ανάγκη για την εκπόνηση της συγκεκριμένης μελέτης προκειμένου να διαπιστωθεί ο τρόπος εφαρμογής της υπάρχουσας νομοθεσίας και οι πολιτικές επίλυσης των προβλημάτων. Στη βιβλιογραφία εντοπίζεται κενό στην ύπαρξη αντίστοιχων μελετών καθώς και σχετική σύγκριση με τις αντίστοιχες πολιτικές που εφαρμόζονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Συνεπώς η εκπόνηση της συγκεκριμένης έρευνας κρίνεται ιδιαίτερος χρήσιμη προκειμένου να καλυφθεί το υπάρχον κενό.

Η σύνταξη της παρούσας διπλωματικής εργασίας βασίστηκε στη μελέτη περίπτωσης (case study), πραγματοποιώντας ποιοτική έρευνα (πραγματοποίηση συνεντεύξεων). Η μεθοδολογία αυτή αποτελεί και το βασικό πλεονέκτημα των συνεντεύξεων, σε αντίθεση με τη χρήση ερωτηματολογίων στα οποία δεν είναι εφικτή η περαιτέρω σχολαστική ανάλυση (Tashakkori *et al*, 2003). Όπως αναφέρει ο Tuckman (1999) «*Παρέχοντας πρόσβαση σε αυτό που βρίσκεται 'μέσα στο κεφάλι ενός ανθρώπου', αυτές οι προσεγγίσεις επιτρέπουν στους ερευνητές να εκτιμήσουν τι γνωρίζει ένα άτομο (γνώση ή πληροφορία), τι αρέσει ή τι δεν αρέσει σε ένα άτομο (αξίες και προτιμήσεις) και τι σκέφτεται ένα άτομο (συμπεριφορές και πεποιθήσεις)*».

Σύμφωνα με τους Cannell & Kahn (1968), η ερευνητική συνέντευξη συνίσταται στη συζήτηση δύο ατόμων που αρχίζει από τον συνεντευξιαστή με ειδικό σκοπό την απόκτηση σχετικών με την έρευνα πληροφοριών και επικεντρώνεται από αυτόν σε περιεχόμενο καθορισμένο από τους στόχους της έρευνας, με συστηματική περιγραφή, πρόβλεψη ή ερμηνεία. Από τα διάφορα είδη συνεντεύξεων που υπάρχουν: 1) η δομημένη, 2) η ημιδομημένη και 3) η μη-δομημένη ή ελεύθερη στην παρούσα ερευνητική εργασία επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθούν ημιδομημένες τύπου συνεντεύξεις, διότι εξασφαλίζουν τον απαιτούμενο βαθμό ελευθερίας διατύπωσης των απόψεων των συνεντευξιαζόμενων. Επιπλέον, το συγκεκριμένο είδος συνέντευξης:

- Παρέχει τη δυνατότητα διερεύνησης ενός θέματος από διαφορετικές σκοπιές και επομένως την εξέταση μεγάλου φάσματος ερωτήσεων.
- Παρέχει πολλές ευκαιρίες για διευκρίνιση των απαντήσεων.
- Επιτρέπει τη διερεύνηση και την απόκτηση δεδομένων σε μεγάλο βάθος
- Εξασφαλίζει την προσωπική επαφή ανάμεσα στον ερωτώμενο και στον συνεντευξιαστή
- Δεν επηρεάζεται από τις ικανότητες του ερωτώμενου στο γραπτό λόγο.
- Μειώνει στο ελάχιστο το ποσοστό των τυχαίων απαντήσεων.

4.2 Περιγραφή και λόγοι επιλογής του υπο-μελέτη Δήμου

Ο Δήμος Νεάπολης-Συκεών προήλθε από τη συνένωση των τεσσάρων πρώην δήμων Αγίου Παύλου, Νεάπολης, Πεύκων και Συκεών, οι οποίοι πλέον αποκαλούνται δημοτικές ενότητες. Ο συνολικός μόνιμος πληθυσμός ανέρχεται σε 84.741 κατοίκους (απογραφή της ΕΣΥΕ 2011) και η συνολική έκτασή του διαμορφώνεται σε 12.903 στρέμματα. Συνορεύει με τους Δήμους Θεσσαλονίκης, Παύλου Μελά, Αμπελοκήπων-Μενεμένης, Πυλαίας-Χορτιάτη και σε ένα μεγάλο βαθμό με το περιαστικό δάσος της Θεσσαλονίκης, το Σείχ-Σου.

Σύμφωνα με τον Ν. 4039/2012, όπως αυτός τροποποιήθηκε και ισχύει με το Ν. 4235/2014, στη χώρα μας οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης υποχρεούνται να μεριμνούν για την περισυλλογή και τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς εντός των διοικητικών τους ορίων. Πρόσθετα με βάση τα στοιχεία της Πανελλαδικής Φιλοζωικής και Περιβαλλοντικής Ομοσπονδίας (2016), ο αριθμός των αδέσποτων σκύλων του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης και των γύρω προαστίων αγγίζει τις 11.000, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός των γατών είναι υπερδιπλάσιος και δύσκολος να υπολογιστεί. Πιο συγκεκριμένα, στους Δήμους της ανατολικής Θεσσαλονίκης τα αδέσποτα υπολογίζονται σε περίπου 7.000, στο Δήμο Πυλαίας-Χορτιάτη περίπου 1.000, όπως και στο Δήμο Νεάπολης-Συκεών, ενώ λιγότερα αδέσποτα υπολογίζεται ότι βρίσκονται στους Δήμους Παύλου Μελά και Θεσσαλονίκης (600 και 200 αντίστοιχα). Όπως γίνεται αντιληπτό, οι πληθυσμοί των ζώων που βρίσκονται στους Δήμους Πυλαίας-Χορτιάτη και Νεάπολης-Συκεών, είναι κατά πολύ αυξημένοι σε σύγκριση με τους αντίστοιχους του υπολοίπου πολεοδομικού συγκροτήματος.

Η βασικότερη αιτία έγκειται στο γεγονός της γειννίαςσης των δυο Δήμων με το περιαστικό Δάσος του Σείχ-Σου. Αποτελεί μια εύκολη λύση για όσους θέλουν να εγκαταλείψουν ένα ζώο, καθώς έχουν λιγότερες πιθανότητες να γίνουν αντιληπτοί, ενώ το ζώο εύκολα θα χαθεί στο άγνωστο περιβάλλον και δύσκολα θα μπορέσει να επιστρέψει πίσω. Εξαιτίας του μεγεθυμένου αυτού προβλήματος που καλείται να αντιμετωπίσει η αρμόδια υπηρεσία του Δήμο Νεάπολης-Συκεών, επιλέχθηκε να μελετηθεί η πολιτική που εφαρμόζεται και τα αποτελέσματα που αυτή έχει επιφέρει.

Η μελέτη του Δήμου Νεάπολης-Συκεών αποτελεί επομένως μια άκρως ενδιαφέρουσα επιλογή, καθώς μεγάλη έκτασή του συνορεύει με το δάσος Σείχ-Σου, σημείο στο οποίο οι πληθυσμοί αδέσποτων συνεχώς αυξάνονται. Επίσης, εφαρμόζεται από τη διοίκηση ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ελέγχου και προστασίας των αδέσποτων με αυξανόμενο προϋπολογισμό, νέες δράσεις που συνεχώς εντάσσονται στο ήδη υπάρχον πρόγραμμα και καταγεγραμμένα αποτελέσματα. Πρόσθετα, η επιλογή του Δήμου έγινε για δύο επιπλέον λόγους. Αρχικά λόγω της εργασιακής σχέσης της συντάξασας, με την ιδιότητα του συνεργάτη στο γραφείο Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης του Δήμου και συνεπώς της δυνατότητας για άμεση πρόσβαση στα αρμόδια άτομα, αλλά και εξαιτίας της προσωπικής εμπειρίας που προέκυψε μέσω της περίθαλψης δυο αδέσποτων και τραυματισμένων κουταβιών στα όρια του συγκεκριμένου Δήμου.

4.3. Στόχοι της έρευνας

Ερευνητικοί στόχοι της παρούσας μελέτης αποτελούν:

- Η αναλυτική παρουσίαση της πολιτικής που εφαρμόζει και των πρακτικών που ακολουθεί Δήμος Νεάπολης-Συκεών αναφορικά με το μείζον θέμα της διαχείρισης των αδέσποτων ζώων,
- Η κατανόηση των προβλημάτων που ανακύπτουν κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή/υλοποίηση της πολιτικής και οι τρόποι επίλυσης αυτών (ιδιαίτερα σε σχέση με τη συνεργασία με ομάδες ενδιαφερομένων μερών) , καθώς και
- Η καταγραφή των μελλοντικών δράσεων - σχεδίων του Δήμου για την αντιμετώπιση του φαινομένου των αδέσποτων ζώων.

4.4. Περιγραφή εργαλείου και διαδικασίας συλλογής δεδομένων (οδηγός συνέντευξης)

Συνολικά πραγματοποιήθηκαν 2 συνεντεύξεις κατά το πρώτο δεκαήμερο του Απριλίου 2017. Υπήρξε επικοινωνία με έναν αιρετό ο οποίος συμμετέχει στη χάραξη της πολιτικής του Δήμου μέσω της συμμετοχής του στην πενταμελή επιτροπή και τον αρμόδιο διοικητικό υπάλληλο του Δήμου, ο οποίος αποτελεί το εκτελεστικό όργανο της επιλεγείσας πολιτικής.

Συγκεκριμένα, οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με τον υπεύθυνο Αντιδήμαρχο Νεάπολης-Συκεών για τα αδέσποτα, κύριο Στυλιανό Γκατζέ, καθώς και με τον αρμόδιο υπάλληλο της υπηρεσίας προστασίας ζώων του Δήμου, κύριο Θεόδωρο Ιωαννίδη. Η πρώτη συνέντευξη διήρκησε μιάμιση ώρα και έλαβε χώρα στο γραφείο κυρίου Στυλιανού Γκατζέ, Αντιδημάρχου Μικροέργων, Ηλεκτροφωτισμού και Πολεοδομίας, που στεγάζεται στο κτίριο της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου. Ο κύριος Γκατζές είναι ο υπεύθυνος αντιδήμαρχος για τα αδέσποτα και μέλος της Επιτροπής που παρακολουθεί την υλοποίηση του σχετικού προγράμματος. Η δεύτερη συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στο γραφείο προστασίας ζώων που στεγάζεται στο κτίριο της Κοινοφελούς Επιχείρησης του Δήμου, στην περιοχή Στρεμπενιώτη και είχε διάρκεια μιας ώρας.

Και οι δυο (ημιδομημένες) συνεντεύξεις βασίστηκαν σε ερωτήσεις οι οποίες διέθεταν δομή και συνεκτικότητα, αλλά και σε πολλές ερωτήσεις που προέκυψαν κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων και διευκρινίστηκαν από τους δυο ερωτώμενους με μεγάλη προθυμία. Οι ερωτήσεις αρχικά ως στόχο είχαν τη γενική περιγραφή του εφαρμοζόμενου προγράμματος τόσο από τον αρμόδιο αιρετό όσο και από τον διοικητικό υπάλληλο του Δήμου. Κατά την εξέλιξη των συνεντεύξεων οι ερωτήσεις εξειδικεύτηκαν εστιάζοντας περισσότερο στις στρατηγικές επίλυσης των προβλημάτων που ανακύπτουν, στις συνέργειες που έχουν αναπτυχθεί καθώς και στον βραχυχρόνιο προγραμματισμό που έχει χαραχθεί από τη διοίκηση. Η ανοιχτού τύπου ερωτήσεις συνέβαλαν στην πλήρη απεικόνιση και κατανόηση των μεθόδων λειτουργίας του εν λόγω φορέα σε σχέση με τη διαχείριση αδεσπότεων και στην περαιτέρω ανάπτυξη του θέματος με πιο συγκεκριμένες ερωτήσεις.

Οι αρχικές ερωτήσεις, με βάση τους στόχους της έρευνας, είχαν ως σκοπό τη διευκρίνιση της λειτουργίας του προγράμματος, των υπηρεσιών που προσφέρονται μέσω της υλοποίησής του, των χρηματοδοτικών πόρων, των εμπλεκόμενων - συνεργαζόμενων μερών και των αρμοδιοτήτων τους. Στη συνέχεια περιγράφηκαν τα συχνότερα προβλήματα που ανακύπτουν

και οι τρόποι αντιμετώπισής τους. Με τον υπεύθυνο Αντιδήμαρχο συζητήθηκε διεξοδικά ο προγραμματισμός των μελλοντικών δράσεων του προγράμματος, ενώ από τον αρμόδιο υπάλληλο παραχωρήθηκαν μεταξύ άλλων ετήσια ποσοτικά στοιχεία, από το 2012 έως και σήμερα, σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Τέλος, συζητήθηκαν τα μελλοντικά σχέδια της υπηρεσίας και οι προτάσεις που βρίσκονται υπό συζήτηση στην Επιτροπή για περαιτέρω εξέλιξη των δράσεων δίνοντας, έμφαση στις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες και κυρίως στην ανάγκη για μέγιστη δυνατή επέκταση και βιωσιμότητα του προγράμματος.

Ορισμένες από τις ερωτήσεις (βλ. Παράρτημα Ι) που χρησιμοποιήθηκαν προέρχονται από την Έκθεση για τις πρακτικές ελέγχου των αδέσποτων ζώων στην Ευρώπη (2006-2007), προκειμένου να υπάρξει ορθή ερευνητική μεθοδολογία σύγκρισης των ευρωπαϊκών και εθνικών στρατηγικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΣΧΟΛΙΑΜΟΣ

5.1. Εισαγωγή

Τα αποτελέσματα της έρευνας οργανώνονται σε 3 ενότητες με βάση τους στόχους της ως ακολούθως:

1. παρουσίαση της πολιτικής που εφαρμόζει και των πρακτικών που ακολουθεί ο Δήμος Νεάπολης-Συκεών αναφορικά με το μείζον θέμα της διαχείρισης των αδέσποτων ζώων,
2. κατανόηση των προβλημάτων που ανακύπτουν κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής (προγράμματος) και τρόποι επίλυσης αυτών (ιδιαίτερα σε σχέση με τη συνεργασία με ομάδες ενδιαφερομένων μερών) , καθώς και
3. την καταγραφή των μελλοντικών δράσεων του Δήμου για την αντιμετώπιση του φαινομένου των αδέσποτων ζώων.

5.2. Παρουσίαση πολιτικής – πρακτικών αναφορικά με τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων

5.2.1. Δομή Επιτροπής Δήμου Νεάπολης-Συκεών

Ακολουθώντας το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (Ν.4235/2014) όπου κάθε Δήμος της χώρας υποχρεούται να συστήσει πενταμελή Επιτροπή, υπεύθυνη για την παρακολούθηση της ορθής υλοποίησης του προγράμματος, έτσι και η Επιτροπή του Δήμου Νεάπολης-Συκεών αποτελείται από τον Πρόεδρο (αιρετό μέλος), έναν ιδιώτη κτηνίατρο, έναν ιδιώτη εκπαιδευτή σκύλων και 2 εκπροσώπους φιλοζωικών σωματείων της περιοχής. Εκτός του Προέδρου τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής επιλέγονται κατόπιν πρότασης που τους υποβάλλεται. Η Επιτροπή συνεδριάζει μία φορά το μήνα, υποχρεωτικά, στη διάρκεια της οποίας εξετάζονται τα ζητήματα που έχουν ανακύψει, όπως για παράδειγμα αιτήματα απομάκρυνσης αδέσποτων, επιθέσεων σε πολίτες, δημιουργίας και διαχωρισμού αγελών, απαγόρευσης εισόδου των δεσποζόμενων σε χώρους παιδικών χαρών και πάρκων. Στις αρμοδιότητες της Επιτροπής δεν εμπίπτουν θέματα που αφορούν στα δεσποζόμενα ζώα και στις συνθήκες ευζωίας αυτών.

Αρμόδιος φορέας είναι η Ελληνική Αστυνομία, η οποία επεμβαίνει κατόπιν καταγγελίας για συστάσεις στους ιδιοκτήτες ή για την απομάκρυνση κάποιου ζώου από το περιβάλλον στο οποίο ζει. Χαρακτηριστικό της προτεραιότητας που επέχει το ζήτημα των αδέσποτων ζώων στο Δήμο Νεάπολης-Συκεών αποτελεί ο ορισμός αρμόδιου Αντιδημάρχου, στις αρμοδιότητες του οποίου έχει προστεθεί η διαχείριση ζητημάτων που αφορούν στα αδέσποτα ζώα.

Μετά την ολοκλήρωση της συνένωσης των Δήμων της χώρας μας, που πραγματοποιήθηκε σε εφαρμογή του Ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης», η αρμοδιότητα της περισυλλογής των αδέσποτων ζώων και των ζητημάτων που τα αφορούν μεταφέρθηκε στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η αλλαγή αυτή όμως δεν συνοδεύτηκε και από αντίστοιχη μεταφορά οικονομικών πόρων, με αποτέλεσμα όλα τα προγράμματα να υλοποιούνται έως σήμερα με ίδιους πόρους των Δήμων και/ ή με τη συμβολή ελάχιστων χρηματοδοτούμενων εργαλείων στα οποία δύνανται να έχουν πρόσβαση.

5.2.2. Πολιτική - πρόγραμμα διαχείρισης των αδέσποτων ζώων Δήμου Νεάπολης-Συκεών

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας το εφαρμοζόμενο πρόγραμμα για τα αδέσποτα στοχεύει στην *καταγραφή και σταδιακή μείωση* του αριθμού των αδέσποτων μέσω της στείρωσής τους, της σήμανσης και της υιοθεσίας, με την παράλληλη διασφάλιση κτηνιατρικής φροντίδας.

Οι βασικοί άξονες της δημοτικής δράσης είναι οι ακόλουθοι:

- Εντοπισμός και περισυλλογή.
- Παροχή ιατρικής φροντίδας (στείρωση, αποπαρασίτωση, εμβολιασμός κλπ).
- Επανένταξη στο αρχικό περιβάλλον ή υιοθεσία του ζώου.

Μέχρι και σήμερα, οι στρατηγικές που εφαρμόζονται είναι ως επί το πλείστον στρατηγικές καταστολής του φαινομένου στον συγκεκριμένο Δήμο. Σύμφωνα όμως με τις υλοποιηθείσες συνεντεύξεις, στον βραχυχρόνια προγραμματισμό του Δήμου έχει δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην εφαρμογή στρατηγικών πρόληψης. Οι στρατηγικές αυτές αφορούν κυρίως την εκπαίδευση των μελλοντικών ιδιοκτητών μέσω σχετικών ενημερώσεων σε μαθητές της

πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας βαθμίδας εκπαίδευσης, αλλά και των υπαρχόντων ιδιοκτητών. Η υλοποίησή τους προβλέπεται να πραγματοποιηθεί από μέλη φιλοζωικών σωματείων της περιοχής σε συνεργασία πάντα με τους συνεργαζόμενους κτηνιάτρους και αρμόδιους υπηρεσιακούς υπαλλήλους του Δήμου Νεάπολης-Συκεών.

Τα στάδια τα οποία ακολουθούνται, προκειμένου να επιτευχθούν οι ανωτέρω άξονες – στόχοι, είναι αρχικά η ανάθεση της περισυλλογής και της μεταφοράς των αδέσποτων ζώων στους συνεργαζόμενους κτηνιάτρους. Εν συνεχεία τα ζώα μεταφέρονται στα κτηνιατρεία, όπου εξετάζονται, αποπαρασιτώνονται, εμβολιάζονται, στείρωνονται, καταγράφονται και σηματοδοτούνται μόνιμα με τη χρήση μικροτσίπ και κονκάρδας. Όσα ζώα υποβάλλονται σε χειρουργική επέμβαση παραμένουν για ανάρρωση στα συνεργαζόμενα καταφύγια και κατόπιν επανατοποθετούνται στο αρχικό περιβάλλον όπου εντοπίστηκαν. Εάν διαπιστωθεί ιατρικά ότι τα ζώα είναι αποδεδειγμένα επικίνδυνα ή πάσχουν από ανίατη ασθένεια, αποφασίζει η αρμόδια πενταμελής Επιτροπή για την εφαρμογή της μεθόδου της ευθανασίας. Βασικό στόχο των ανωτέρω σταδίων αποτελεί η υιοθεσία κάθε ζώου, μια διαδικασία στην οποία ουσιαστικοί και αποτελεσματικοί αρωγοί είναι τα φιλοζωικά σωματεία της περιοχής.

Όσον αφορά στη επιλογή της δημιουργίας καταφυγίου, είναι μια πρόταση που φαίνεται να μην προκρίνεται ιδιαίτερα από τη δημοτική αρχή. Οι λόγοι εστιάζονται στη δυσκολία άμεσης αντιμετώπισης ενός ιατρικού κρούσματος, στην παθητική κακοποίηση των ζώων που διαβιούν εγκλεισμένα για το υπόλοιπο της ζωής τους σε έναν περιορισμένο χώρο, στην ανάγκη εύρεσης μιας απομακρυσμένης τοποθεσίας για τη λειτουργία ενός καταφυγίου για την αποφυγή θορύβου και οσμών και τέλος στο υψηλό λειτουργικό κόστος που μια τέτοια εγκατάσταση θα επέφερε. Αυτοί είναι και οι βασικότεροι λόγοι για τους οποίους προκρίνεται η επιλογή της επανατοποθέτησης των ζώων στο αρχικό περιβάλλον στο οποίο και εντοπίστηκαν. Επιπλέον, η διαφωνία ή οι αντιδράσεις τυχόν δυσαρεστημένων πολιτών που θα προκύψουν, θα επιφέρουν ενδεχομένως υψηλό πολιτικό κόστος για τη δημοτική αρχή.

Κατόπιν επεξεργασίας των αριθμητικών στοιχείων που παραχωρήθηκαν σχετικά με τον πληθυσμό των αδέσποτων σκύλων και γατιών, εκτιμάται από την υπηρεσία του Δήμου ότι περίπου 700 με 800 αδέσποτοι σκύλοι περιφέρονται εντός των ορίων του Δήμου, ενώ ο αριθμός των γατιών είναι υπερπολλαπλάσιος και μπορεί να αγγίζει τις χιλιάδες. Οι βασικές υπηρεσίες που παρέχονται σε κάθε αδέσποτο ζώο είναι:

-εμβολιασμός ανάλογα την ηλικία του ζώου (αντιλυσσικός, αποπαρασίτωσης)

-στείρωση

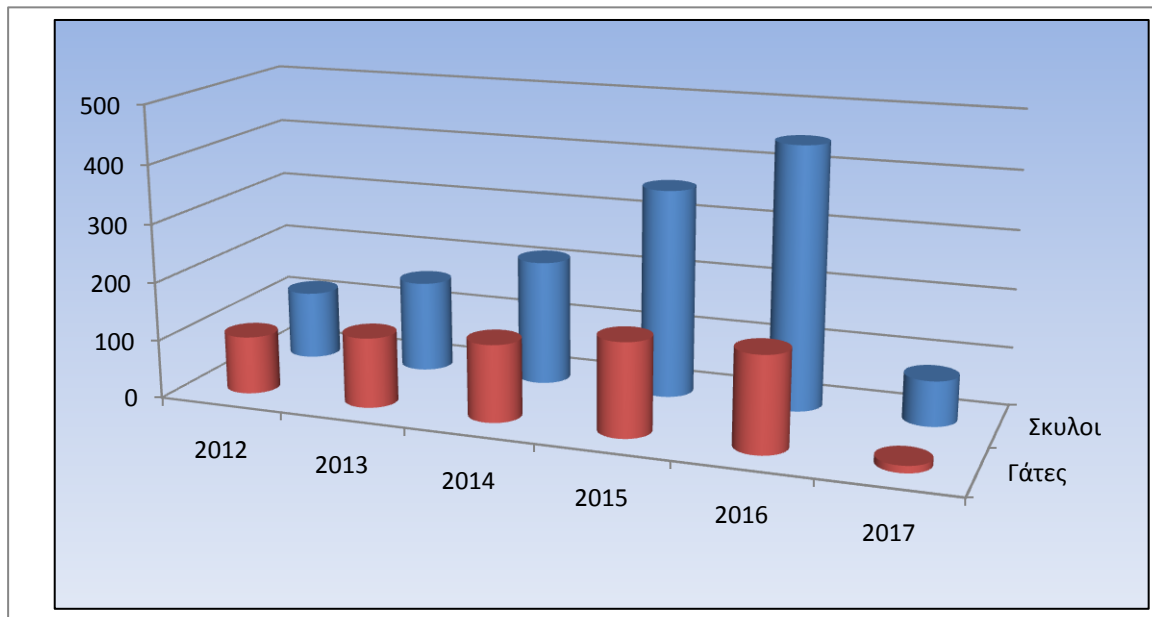
-σήμανση (μικροσίπ & κονκάρδα)

-προσωρινή φιλοξενία σε ιδιωτικό καταφύγιο

Επίσης, παρέχεται ιατρική περίθαλψη σε οποιοδήποτε αδέσποτο ζώο εντοπιστεί εντός του Δήμου τραυματισμένο ή χρήζει κάποιας ειδικής θεραπείας. Τα νεκρά ζώα απομακρύνονται από ειδικό όχημα και οδηγούνται προς αποτέφρωση σε ειδικά εξουσιοδοτημένους χώρους. Οι δυο αυτές υπηρεσίες παρέχονται από ιδιώτες αναδόχους κατόπιν ανοιχτού διαγωνισμού που διεξάγει ο Δήμος. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μετά από συνεδρίαση της πενταμελούς Επιτροπής, αποφασίζεται ως έσχατη λύση η ευθανασία κάποιο ζώου. Μέχρι στιγμής η επιλογή της ευθανασίας εφαρμόστηκε σε μια μόνο περίπτωση πολυτραυματία σκύλου.

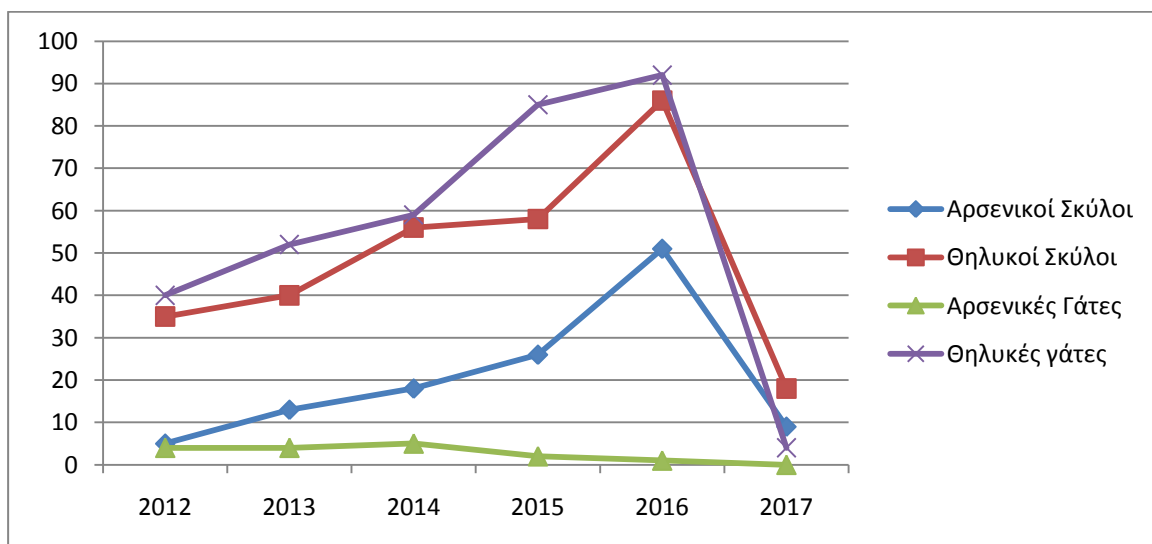
Σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα δεδομένα που τηρούνται στην υπηρεσία του Δήμου, ο συνολικός αριθμός περιστατικών που εξυπηρετήθηκαν από το 2012 μέχρι και το 2017 (διαθέσιμα μέχρι στιγμής στοιχεία) απεικονίζεται στο Σχήμα 5. Σε αυτό συμπεριλαμβάνονται οι εμβολιασμοί, οι στείρωσεις και όλες οι λοιπές θεραπείες, που αναλυτικά θα παρουσιαστούν στην συνέχεια. Όπως γίνεται σαφές, ο αριθμός των εξυπηρετούμενων ζώων συνεχώς αυξάνεται τόσο εξαιτίας της αύξησης του πληθυσμού τους όσο και εξαιτίας της βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών από την αρμόδια υπηρεσία του Δήμου. Παρά το γεγονός ότι οι γάτες υπερτερούν πληθυσμιακά των σκύλων, η σύλληψή τους είναι δυσκολότερη και γι'αυτό στο Σχήμα 5 ο εξυπηρετούμενος πληθυσμός τους εμφανίζεται να είναι αισθητά μικρότερος. Συνολικά καταγράφηκαν 2.055 περιστατικά που αφορούσαν σε μη μοναδικά αδέσποτα. Από αυτά τα 1.369 αφορούσαν σκύλους και τα υπόλοιπα 686 γάτες.

Σχήμα 5. Περιστατικά αδέσποτων που εξυπηρετήθηκαν στο Δήμο Νεάπολης-Συκεών

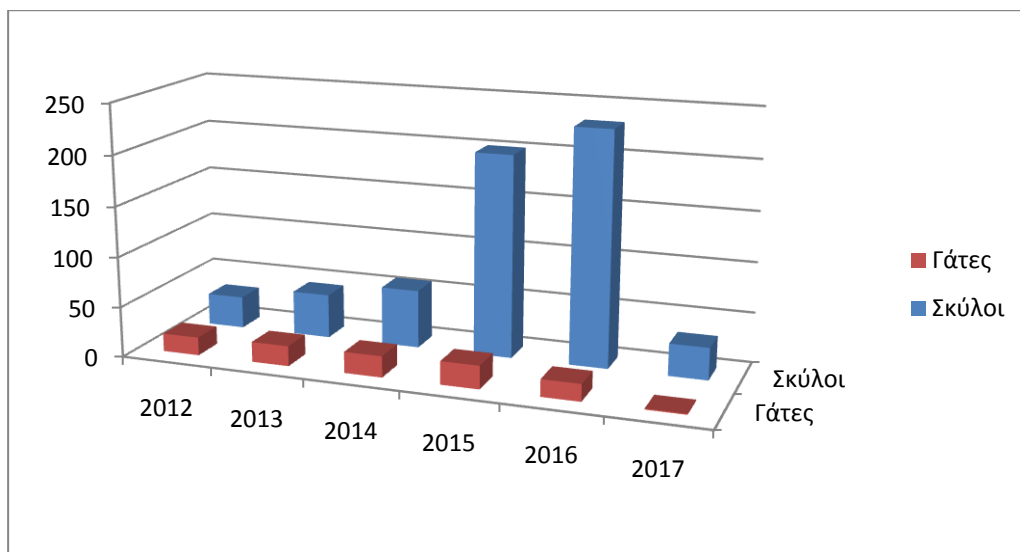
Αναφορικά με τις στείρωσεις που έχουν πραγματοποιηθεί από το 2012 στα αδέσποτα ζώα, ο αριθμός τους διαχωρίζεται ανάλογα με το φύλο των ζώων. Έτσι, ως επί το πλείστον επιλέγονται τα θηλυκά ζώα για στείρωση και λιγότερο τα αρσενικά. Αθροιστικά από το 2012, στείρωθηκαν 293 θηλυκοί σκύλοι και 332 θηλυκές γάτες, ενώ μόλις 122 αρσενικοί σκύλοι και 16 αρσενικές γάτες.

Σχήμα 6. Στείρωσεις αδέσποτων στο Δήμο-Νεάπολης-Συκεών

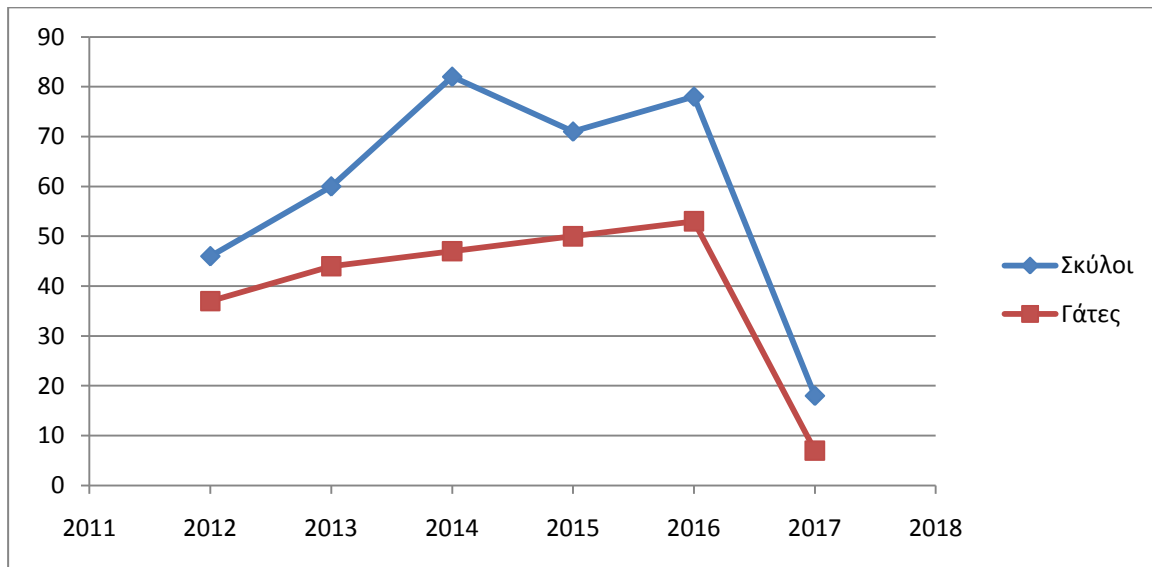
Στο Σχήμα 7 παρουσιάζονται οι εμβολιασμοί αδέσποτων σκύλων και γατιών που πραγματοποιήθηκαν στον Δήμο Νεάπολης-Συκεών. Οι εμβολιασμοί αυτοί αφορούν τόσο τους αρχικούς εμβολιασμούς που εφαρμόζονται στα κουτάβια (σειρά 3 συνεχών εμβολίων) καθώς και τους ετήσιους επαναλαμβανόμενους (1 εμβολιασμός). Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω η σύλληψη των γατιών είναι κατά πολύ δυσκολότερη από αυτή των σκύλων και αυτή αποτελεί τη βασικότερη αιτία που ο αριθμός των εμβολιασμών τους είναι κατά πολύ μικρότερος αυτών των σκύλων, 599 των σκύλων έναντι μόλις 100 των γατιών συνολικά με την πάροδο των χρόνων, μη μοναδικών καταγραφών. Επιπλέον, τονίστηκε από τον αρμόδιο υπάλληλο ότι η συμβολή των εθελοντών είναι καθοριστική στον ετήσιο εμβολιασμό των ζώων, καθώς με δική τους πρωτοβουλία είτε μεταφέρουν τα ζώα στον αρμόδιο κτηνίατρο είτε υποδεικνύουν τις περιοχές στις οποίες αυτά βρίσκονται, προκειμένου να γίνει ο εμβολιασμός τους.

Σχήμα 7. Εμβολιασμοί αδέσποτων στο Δήμο-Νεάπολης-Συκεών

Πέρα των εμβολιασμών και των στείρωσεων, το σχεδιάγραμμα με τον αριθμό των υπολοίπων παρεχόμενων θεραπειών που χρειάστηκε να παρασχεθούν στα ζώα απεικονίζεται στο επόμενο Σχήμα 8. Αυτές μπορεί να αφορούν ειδικές ιατρικές θεραπείες, περίθαλψη εξαιτίας τραυματισμών και φύλαξη. Και πάλι ο αριθμός των σκύλων που δέχθηκαν τέτοιου είδους θεραπείες είναι μεγαλύτερος από αυτών των γατιών σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα στοιχεία. Συνολικά από το 2012 προσφέρθηκαν τέτοιες υπηρεσίες σε 593 ζώα, εκ των οποίων 355 σκύλοι και 238 γάτες.

Σχήμα 8. Άλλες παρεχόμενες θεραπείες στα αδέσποτα στο Δήμο Νεάπολης-Συκεών

Διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των microchips που έχουν τοποθετηθεί σε αδέσποτα ζώα υπάρχουν από το 2013 μέχρι και σήμερα. Έχουν τοποθετηθεί συνολικά 527 microchips σε αδέσποτους σκύλους και γάτες. Σχετικά με τις υιοθεσίες που έχουν πραγματοποιηθεί, ο Νόμος ορίζει ότι δύνανται να πραγματοποιούνται και από τα φιλοζωικά σωματεία, όπως και συμβαίνει, όμως ουσιαστικός έλεγχος δεν πραγματοποιείται ούτε υπάρχουν αναλυτικά διαθέσιμα στοιχεία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ότι για το 2012 στον Δήμο είναι καταγεγραμμένη μόλις μια (1) υιοθεσία ζώου, ενώ από τον Ιούλιο του 2014 έως και σήμερα άλλες εξήντα τέσσερις (64), αριθμός που σαφώς δεν αντιπροσωπεύει την πραγματικότητα.

Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με το υλοποιούμενο πρόγραμμα του Δήμου υπάρχουν στην επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου (<http://www.dimosneapolis-sykeon.gr/web/guest/home>) καθώς και ενημερωτικό υλικό για κάθε ενδιαφερόμενο.

5.2.3. Προβλήματα που ανακύπτουν κατά το σχεδιασμό και υλοποίηση της πολιτικής- προγράμματος διαχείρισης των αδέσποτων ζώων Δήμου Νεάπολης-Συκεών

Στη διάρκεια των δυο συνεντεύξεων τονίστηκε η μεγάλη αξία και σημασία των παρεχόμενων υπηρεσιών τόσο για τα ζώα καθώς όσο και για την τοπική κοινωνία, η καθοριστικής σημασίας συμμετοχή του ανθρώπινου παράγοντα και προπαντός το τεράστιο κοινωνικοοικονομικό όφελος που προκύπτει από την υλοποίηση του προγράμματος στην τοπική κοινωνία. Αναφορικά με τα προβλήματα που ανακύπτουν, αυτά είναι κατά βάση κοινά με αυτά των υπολοίπων Δήμων της χώρας, δηλαδή περιορισμένοι οικονομικοί πόροι, δυσκολία στην εύρεση επιπλέον χρηματοδότησης, απόκτηση ζωοφιλικής παιδείας και συμπεριφοράς των πολιτών. Πρόκειται για προβλήματα τα οποία απαιτούν συντονισμένες κεντρικές πολιτικές αποφάσεις και πιστή εφαρμογή τους, πάντοτε σε στενή συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών καθώς και όλους τους άλλους εμπλεκόμενους φορείς.

Κατά την πραγματοποιηθείσα έρευνα καταγράφηκαν τα προβλήματα και οι ανάγκες που θεωρούν οι δυο συνεντευξιαζόμενοι ότι υφίστανται κατά την εφαρμογή του προγράμματος, καθώς και τις προσωπικές τους εκτιμήσεις/προτάσεις για την επίλυση και αντιμετώπιση αυτών. Έτσι, ο αιρετός εκπρόσωπος του Δήμου ανέφερε ως μεγαλύτερο πρόβλημα την έλλειψη επαρκούς χρηματοδότησης προκειμένου να καταφέρει η δημοτική αρχή να βελτιώσει ακόμη περισσότερο οι παρεχόμενες υπηρεσίες του προγράμματος, εξυπηρετώντας το σύνολο των περιστατικών. Αναφορικά με την εκπαίδευση των υφιστάμενων ή επίδοξων ιδιοκτητών, δόθηκε έμφαση στην αναγκαιότητα διοργάνωσης τακτικών ημερίδων ενημέρωσής τους με σκοπό την προετοιμασία τους για τις ανάγκες των ζώων, τις συνέπειες της εγκατάλειψής τους, τις υποχρεώσεις απέναντι στο Νόμο και απέναντι στην κοινωνία. Προς το παρόν διοργανώνονται ορισμένες ενημερώσεις από εθελοντές σε μαθητές σχολείων του Δήμου κατόπιν έγκρισης της εκάστοτε Διεύθυνσης και αφού έχει ελεγχθεί και εγκριθεί το περιεχόμενο αυτών από την αντίστοιχη Πρωτοβάθμια ή Δευτεροβάθμια Διεύθυνση. Η προσωπική εκτίμηση του Αντιδημάρχου είναι ότι πρόκειται για την αποτελεσματικότερη διαδικασία που μπορεί να ακολουθηθεί για την ορθή και πλήρη ενημέρωση των αυριανών πολιτών. Μέχρι στιγμής δεν έχει ενταχθεί στο εκπαιδευτικό σύστημα των ελληνικών σχολείων ένα τέτοιου είδους σταθερό και αναλυτικό πρόγραμμα, με στόχο την καλλιέργεια φιλοζωικής κουλτούρας στους μαθητές.

Από την πλευρά του υπηρεσιακού υπαλλήλου, οι απόψεις του σχετικά με τα υπάρχοντα προβλήματα και οι αντίστοιχες προτάσεις του αφορούσαν πιο πρακτικά θέματα. Αρχικά αναφέρθηκε το μεγάλο μεταβατικό στάδιο που προκύπτει μεταξύ της λήξης κάθε σύμβασης (κτηνιατρικών υπηρεσιών, μεταφοράς, καταφυγίου) και της επόμενης. Ευτυχώς η κάλυψη των κενών αυτών επιτυγχάνεται με την εθελοντική προσφορά υπηρεσιών από τους ίδιους τους αναδόχους έως ότου προκύψει ο επόμενος. Η διαχείριση των κουταβιών αποτελεί ένα μείζων ζήτημα προς επίλυση για την υπηρεσία του Δήμου Νεάπολης-Συκεών. Αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό αδέσποτων που εντοπίζονται και βάσει νόμου η υπηρεσία υποχρεούται να τους παρέχει φιλοξενία έως ότου γίνουν πέντε (5) μηνών και κατόπιν να επανατοποθετηθούν στην περιοχή όπου εντοπίστηκαν, γεγονός που συνεπάγεται υψηλό οικονομικό κόστος για το πρόγραμμα. Σχετικά με τη συνεργασία που υπάρχει με τις φιλοζωικές της περιοχής, συνήθως υπάρχει διαφορετική παρουσίαση των γεγονότων όπως ισχυρίστηκε ο αρμόδιος υπάλληλος. Η κριτική για τις παρεχόμενες από τον Δήμο υπηρεσίες είναι συνεχής και συνήθως αρνητική, γεγονός που συχνά μεγαλοποιείται μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης που χρησιμοποιούν. Τέλος, η έλλειψη σωστής ενημέρωσης και φιλοζωικής παιδείας των πολιτών γίνεται συνεχώς αντιληπτή μέσω των συμπεριφορών που καλούνται να αντιμετωπιστούν. Για παράδειγμα, τα συνεχώς αυξανόμενα κρούσματα εγκατάλειψης (κυρίως κουταβιών), ο υπερβολικός φόβος για την ύπαρξη αδέσποτων και τη μεταφορά ασθενειών στον άνθρωπο, η βίαιη συμπεριφορά σε δεσποζόμενα και μη ζώα, αποτελούν ορισμένα μόνο στοιχεία που καταδεικνύουν την έλλειψη κατάλληλης ενημέρωσης και ευαισθησίας των πολιτών.

Για την επίλυση των ανωτέρω προβλημάτων, προκρίνεται από την υπηρεσία του Δήμου Νεάπολης-Συκεών καταρχήν η συνεχής ενημέρωση όλων των πολιτών (μέσω διαδικτυακής καμπάνιας ενημέρωσης, διάχυσης ενημερωτικού υλικού, διοργάνωσης ενημερωτικών ημερίδων για υπάρχοντες και μελλοντικούς αναδόχους δεσποζόμενων), η αύξηση των οικονομικών πόρων προκειμένου να αυξηθεί αντίστοιχα τα απασχολούμενο προσωπικό (σήμερα απασχολείται ένας μόνος υπάλληλος του Δήμου), καθώς και η δημιουργία διαδημοτικού καταφυγίου αδέσποτων ώστε το πρόβλημα να αντιμετωπιστεί πιο οργανωμένα από τις δημοτικές αρχές και να αποφευχθεί η στοχοποίηση κάποιου συγκεκριμένου Δημάρχου.

5.2.4. Μελλοντικά σχέδια

Προκειμένου στο άμεσο μέλλον να υλοποιηθεί αποτελεσματικότερα η εφαρμογή ενός προγράμματος ελέγχου αδέσποτων ζώων, απαιτείται στενή συνεργασία με τους κύριους ενδιαφερόμενους για την ανάπτυξη στοχοθετημένων και ολοκληρωμένων μέτρων παρέμβασης. Κατά τη διαδικασία επομένως της ανάπτυξης ενός προγράμματος ελέγχου του πληθυσμού των αδέσποτων σκύλων και γάτων, συνιστάται η σύσταση μιας συμβουλευτικής ομάδας από κάθε αρμόδιο φορέα, η οποία θα περιλαμβάνει κτηνιάτρους, εμπειρογνώμονες στη συμπεριφορά και τις ασθένειες που σχετίζονται με τα ζώα (σκύλους και γάτες) και εκπροσώπους των ενδιαφερομένων πλευρών (τοπικές αρχές, υπηρεσίες / αρχές ανθρώπινης υγείας, υπηρεσίες / αρχές περιβαλλοντικού ελέγχου, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, φιλοζωικά σωματεία και τους πολίτες). Ο κύριος σκοπός αυτής της συμβουλευτικής ομάδας θα ήταν να αναλύσει και να ποσοτικοποιήσει το πρόβλημα, να εντοπίσει τις αιτίες, να αποκτήσει κοινή γνώμη για τα αδέσποτα και να προτείνει τις πιο αποτελεσματικές προσεγγίσεις για βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη χρήση.

Ορισμένες βασικές εκτιμήσεις που θα ήταν αναγκαίο να γίνουν είναι οι ακόλουθες:

1. Προσδιορισμός της προέλευσης των αδέσποτων σκύλων και γάτων

- α) Δεσποζόμενα ζώα που περιφέρονται ελεύθερα,
- β) Ζώα που έχουν εγκαταλειφθεί από τον ιδιοκτήτη τους, συμπεριλαμβανομένων των κουταβιών που προέρχονται από ανεξέλεγκτη αναπαραγωγή ιδιόκτητων σκύλων,
- γ) Αδέσποτα ζώα που αναπαράγονται συνεχώς.

2. Εκτίμηση του υπάρχοντος αριθμού και των συνθηκών διαβίωσής τους

Τα πρακτικά εργαλεία που είναι διαθέσιμα περιλαμβάνουν μητρώα σκύλων και γάτων, εκτιμήσεις πληθυσμού και έρευνες για σκύλους, ιδιοκτήτες, καταφύγια και κτηνιάτρους. Οι σημαντικοί παράγοντες που σχετίζονται με τον πληθυσμό των σκύλων είναι το περιβάλλον στο οποίο διαβιούν τα ζώα και περιλαμβάνει την τροφή, το καταφύγιο, το νερό και την ανθρώπινη στάση και συμπεριφορά.

3. Κανονιστικό πλαίσιο

Ένα κανονιστικό πλαίσιο που θα βοηθούσε τις αρχές να καθιερώσουν επιτυχή προγράμματα ελέγχου των αδέσποτων ζώων θα μπορούσε να περιλαμβάνει τις παρακάτω βασικές δράσεις:

- α) καταχώριση και ταυτοποίηση των αδέσποτων και την αδειοδότηση των εκτροφέων σκυλιών και γάτων,
- β) εμβολιασμό κατά της λύσσας και άλλα προληπτικά μέτρα κατά θνησιγόνων ασθενειών,
- γ) κτηνιατρικές επεμβάσεις (π.χ. χειρουργικές),
- δ) έλεγχο της μετακίνησης των ζώων (εντός και εκτός χώρας),
- ε) έλεγχο των επικίνδυνων σκύλων,
- στ) κανονισμούς για την εκτροφή και την πώληση σκύλων και γάτων,
- ζ) περιβαλλοντικοί έλεγχοι (π.χ. σφαγεία, χωματερές),
- η) κανονισμούς για τα καταφύγια ζώων,
- θ) υποχρεώσεις των κατόχων και των αρχών όσον αφορά στην καλή διαβίωση των ζώων.

4. Πόροι που διατίθενται στις αρχές

- α) Ανθρώπινοι πόροι,
- β) οικονομικοί πόροι,
- γ) τεχνικά εργαλεία,
- δ) υποδομές,
- ε) δραστηριότητες συνεργασίας,
- στ) συνεργασίες δημόσιου-ιδιωτικού τομέα με ΜΚΟ,
- ζ) συνεργασία με την κεντρική πολιτεία ή άλλους τοπικούς φορείς

5. Διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων

- α) Υποχρεωτική παρακολούθηση προγραμμάτων από ιδιοκτήτες σκύλων και γάτων (και μελλοντικούς),
- β) Τακτικές ενημερωτικές επισκέψεις σε σχολεία μαζί με ζώα για την ενημέρωση και εξοικείωση των μαθητών,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο. ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε να μελετηθούν οι πολιτικές διαχείρισης του πληθυσμού των αδέσποτων σκύλων και γατών στην Ελλάδα, μέσω των εφαρμοζόμενων πολιτικών στο Δήμο Νεάπολης-Συκεών (μελέτη περίπτωσης). Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από τις δυο συνεντεύξεις με τα καθ' ύλην αρμόδια πρόσωπα, αξιοποιήθηκαν προκειμένου να αποτελέσουν βάση σύγκρισης με ανάλογες στρατηγικές που εφαρμόζονται σε χώρες του εξωτερικού, δεδομένου ότι στην Ελλάδα έχει ανατεθεί η υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Εξετάστηκε δηλαδή η εφαρμογή καλών πρακτικών σε χώρες του εξωτερικού, όπου ο πληθυσμός αδέσποτων ζώων είναι ιδιαίτερος μικρός και πραγματοποιήθηκε σύγκριση με τα δεδομένα που ισχύουν στη χώρα μας.

Όπως διαπιστώθηκε η ισχύουσα νομοθεσία στην Ελλάδα παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με τις αντίστοιχες των χωρών στις οποίες εφαρμόζονται καλές πρακτικές διαχείρισης αδέσποτων ζώων και έχει επιτευχθεί μεγάλη μείωση του πληθυσμού τους. Μάλιστα η ελληνική νομοθεσία είναι αυστηρότερη, τόσο ως προς το πλήθος των υποχρεώσεων των ιδιοκτητών δεσποζόμενων όσο και ως προς τα αυστηρά και υψηλά πρόστιμα που προβλέπονται σε περιπτώσεις παραβίασης των σχετικών άρθρων αυτής. Η σημαντική διαφορά τους έγκειται στη μη εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας στην Ελλάδα, σε αντίθεση με ότι ισχύει στις συγκρινόμενες χώρες. Η ελληνική νομοθεσία έχει ως βασικό σκοπό κυρίως την κατασταλτική αντιμετώπιση του ζητήματος και όχι τόσο την πρόληψή του. Έως και σήμερα, η ενημέρωση των μαθητών στα σχολεία γίνεται κατόπιν σχετικής άδειας από την Πρωτοβάθμια ή Δευτεροβάθμια Διεύθυνση και τον Διευθυντή του εκάστοτε σχολείου, χωρίς να αποτελεί μέρος της βασικής εκπαιδευτικής διαδικασίας, προσφέροντας στους μαθητές διαδραστικές και βιωματικές εμπειρίες. Η βασική ενημέρωση και ιδανικά η επαφή με τα ζώα συντροφιάς θα μπορούσε να ενταχθεί σταθερά στα σχολικά μαθήματα της χώρας μας και να αποτελέσει μέρος της, καλλιεργώντας το αίσθημα της υπευθυνότητας και της φιλοζωικής συνείδησης στους μαθητές, μελλοντικούς ενεργούς πολίτες

Βασική διαπίστωση της έρευνας αποτελεί η ύπαρξη και η συνεχής καλλιέργεια ζωοφιλικής κουλτούρας στους πολίτες των χωρών του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ελβετίας, της Σλοβενίας

και της Σουηδίας. Η κουλτούρα αυτή αποτελεί και το βασικό στοιχείο στο οποίο στηρίζεται η νομοθεσία των τεσσάρων αυτών χωρών.

Συνεπώς, η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, μέσω της συνεχούς ενημέρωσης και εκπαίδευσης των μαθητών καθώς και η στήριξη από την τοπική κοινωνία, είναι καθοριστικοί παράγοντες για τη βιωσιμότητα των σχετικών πολιτικών που εφαρμόζονται από τους ΟΤΑ. Υπάρχει ουσιαστική ανάγκη προκειμένου η δημόσια εκπαίδευση να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη αναφορικά με τον ανθρώπινο ρόλο στον έλεγχο των αδέσποτων ζώων, τη διαμόρφωση της ανθρώπινης συμπεριφοράς απέναντι στα αδέσποτα καθώς και ενημέρωση του κοινού για μεθόδους αυτοπροστασίας και πρώτων βοηθειών σε περίπτωση επιθέσεων από αδέσποτα (Chandran & Azeez, 2016).

Σύμφωνα με τους Slater et al (2008) το πρόβλημα θα πρέπει να αντιμετωπιστεί αρχικά από τους δημόσιους φορείς και όχι από ιδιωτικούς οργανισμούς. Προς αυτή την κατεύθυνση βελτίωσης των πολιτικών που ισχύουν σήμερα στη χώρα μας, είναι αναγκαία η επικαιροποίηση του νομοθετικού πλαισίου που θα απαντά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τόσο οι αρμόδιες για τη διαχείριση του θέματος Υπηρεσίες των ΟΤΑ, όσο και οι φιλοζωικοί σύλλογοι με τους οποίους αυτοί συνεργάζονται.

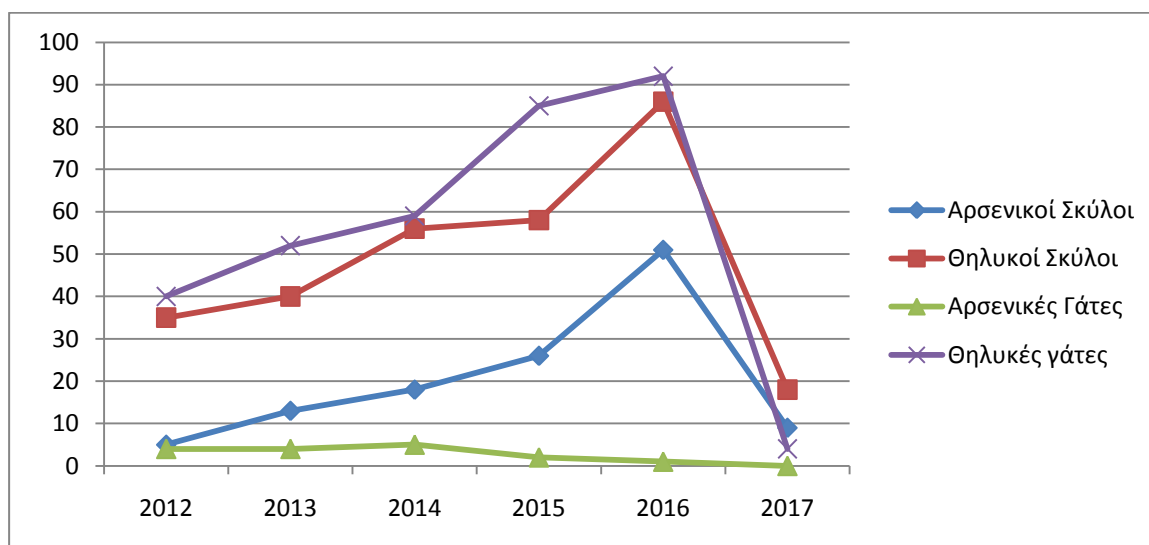
Περιοριστικά στοιχεία της έρευνας αποτελούν η μεμονωμένη μελέτη ενός Δήμου της χώρας και των πολιτικών διαχείρισης που εφαρμόζονται στα διοικητικά του όρια, καθώς και η υποκειμενικότητα που απορρέει από την καταγραφή προσωπικών απόψεων των αιρετών και διοικητικών στελεχών του Δήμου.

Πρόταση για περαιτέρω μελλοντική έρευνα αποτελεί η μελέτη περισσότερων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης της χώρας μας, ως προς τις πολιτικές διαχείρισης του συγκεκριμένου θέματος και η μεταξύ τους συγκριτική αξιολόγηση, κατόπιν και της αναμενόμενης τροποποίησης της σχετικής νομοθεσίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

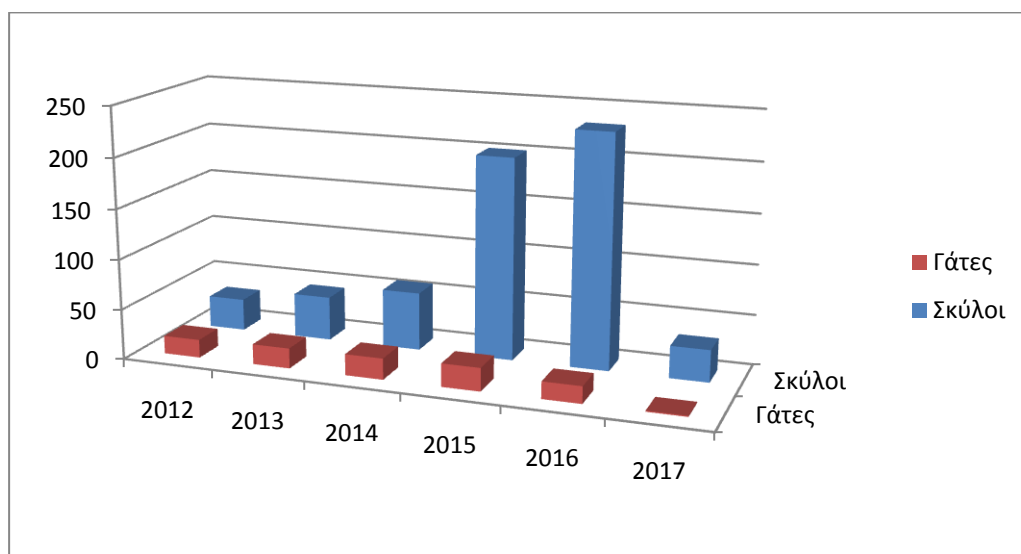
Στειρώσεις αδέσποτων στο Δήμο-Νεάπολης-Συκεών

Στειρώσεις				
ΕΤΟΣ	Αρσενικοί σκύλοι	Θηλυκοί σκύλοι	Αρσενικές γάτες	Θηλυκές γάτες
2012	5	35	4	40
2013	13	40	4	52
2014	18	56	5	59
2015	26	58	2	85
2016	51	86	1	92
2017	9	18	0	4

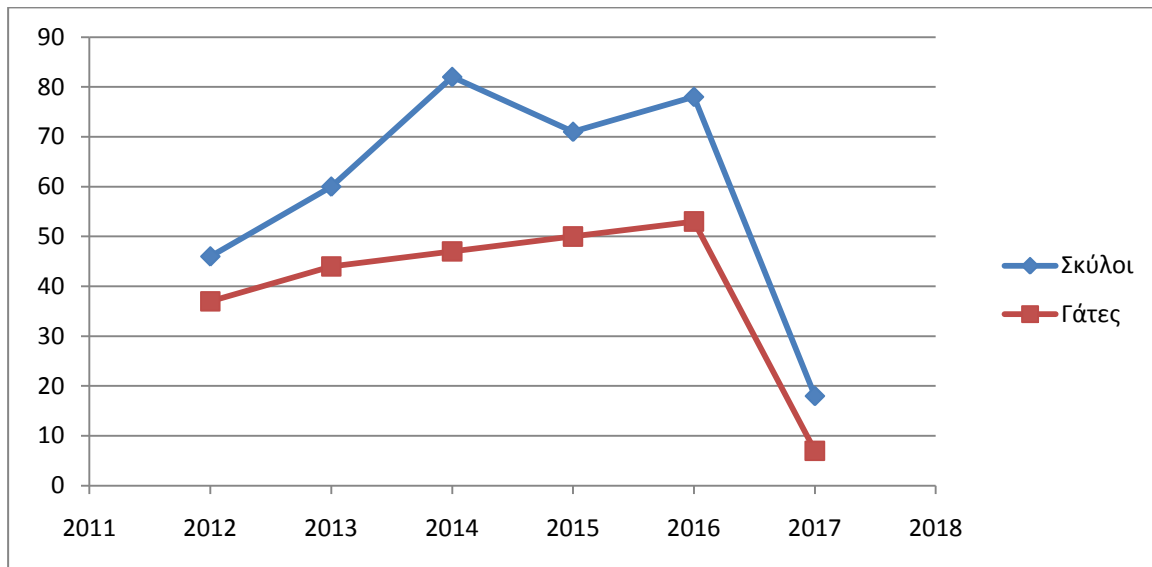
Εμβολιασμοί αδέσποτων στο Δήμο-Νεάπολης-Συκεών

Εμβολιασμοί		
ΕΤΟΣ	Σκύλοι	Γάτες
2012	32	18
2013	44	20
2014	58	21
2015	201	23
2016	232	17
2017	32	1

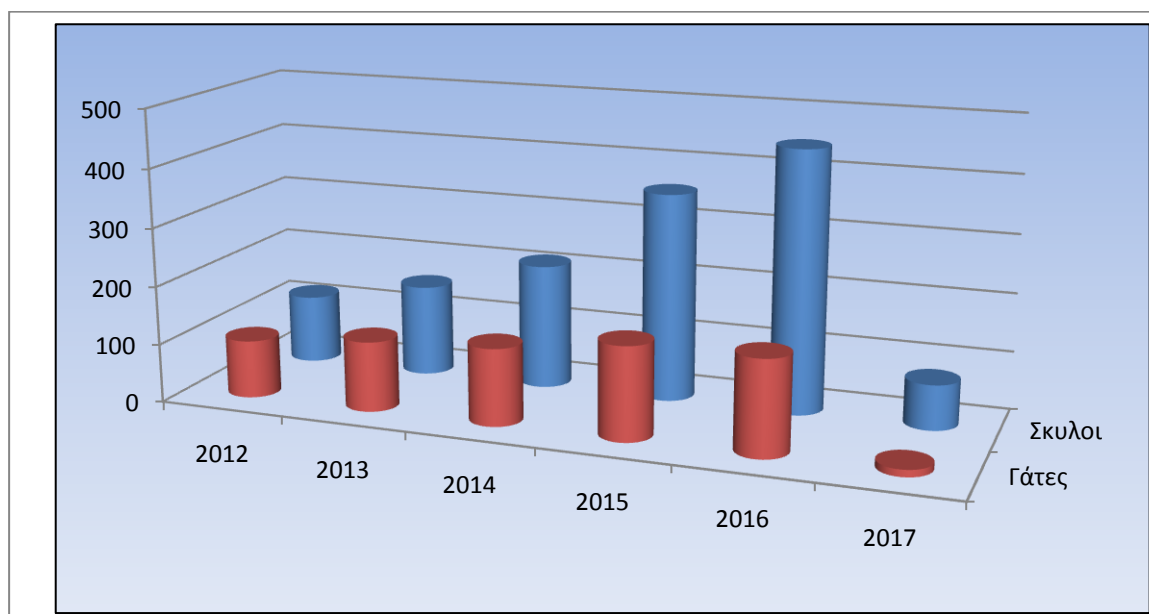
Άλλες παρεχόμενες θεραπείες στα αδέσποτα στο Δήμο Νεάπολης-Συκεών

Άλλες Θεραπείες		
ΕΤΟΣ	Σκύλοι	Γάτες
2012	46	37
2013	60	44
2014	82	47
2015	71	50
2016	78	53
2017	18	7

Περιστατικά αδέσποτων που εξυπηρετήθηκαν στο Δήμο Νεάπολης-Συκεών

Εξυπηρετήθηκαν περιστατικά		
ΕΤΟΣ	Σκύλοι	Γάτες
2012	118	99
2013	157	120
2014	214	132
2015	356	160
2016	447	163
2017	77	12

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

- Ποιό το νομικό πλαίσιο που ισχύει για τα αδέσποτα και δεσποζόμενα ζώα;
- Υπάρχει κάποια διαδικασία καταγραφής / τήρησης αρχείου για τους δεσποζόμενους σκύλους και γάτες;
- Με ποιόν τρόπο ταυτοποιεί ο Δήμος τους δεσποζόμενους σκύλους και γάτες;
- Ποιος είναι ο εκτιμώμενος πληθυσμός δεσποζόμενων ζώων στον Δήμο σας;
- Υπάρχουν στοιχεία της τελευταίας πενταετίας σχετικά με τη διαφοροποίηση του πληθυσμού των σκύλων και των γάτων στο Δήμο;
- Εφαρμόζετε κάποιο πρόγραμμα στείρωσης στον Δήμο σας;
- Ποιος είναι ο εκτιμώμενος πληθυσμός αδέσποτων σκύλων και γάτων στον Δήμο σας;
- Υπάρχει διαδικασία καταγραφής/τήρησης αρχείου του αριθμού των αδέσποτων ζώων;
- Τι ποσοστό των αδέσποτων θεωρείτε ότι είναι καταγεγραμμένο;
- Σύμφωνα με τον Νόμο, για πόσο χρονικό διάστημα επιτρέπεται να φιλοξενηθεί ένας σκύλος ή μια γάτα που έχει εντοπιστεί πριν δοθεί για υιοθεσία ή αφεθεί ελεύθερος/η;
- Με ποιόν τρόπο ελέγχετε στο Δήμο σας ο πληθυσμός των αδέσποτων σκύλων και γάτων;
- Ποιες μεθόδους παγίδευσης των αδέσποτων σκύλων και γάτων εφαρμόζετε;
- Ποιος είναι υπεύθυνος για τη φιλοξενία των αδέσποτων σκύλων και γάτων μετά την περισυλλογή τους;
- Παρακαλώ περιγράψτε τη διαδικασία της σύλληψης, στείρωσης και απελευθέρωσης.
- Πως στερώνονται οι σκύλοι και οι γάτες;
- Για πόσο χρονικό διάστημα φιλοξενούνται οι σκύλοι και οι γάτες μετά τη στείρωση πριν αφεθούν ελεύθεροι;

- Που αφήνονται ελεύθερα τα ζώα αφού έχουν στερηθεί;
- Υπάρχουν προβλήματα με τον έλεγχο των αδέσποτων σκύλων και γάτων κατά τη διαδικασία σύλληψης, στείρωσης και απελευθέρωσης;
- Ποια μέθοδος ευθανασίας εφαρμόζετε;
- Με ποια κριτήρια επιλέγονται τα ζώα που θα οδηγηθούν στην ευθανασία;
- Υπάρχουν προγράμματα εκπαίδευσης με θέμα την υπεύθυνη ιδιοκτησία ζώων στο Δήμο σας;
- Από ποιόν υλοποιούνται;
- Υπάρχει συνεργασία με τα φιλοζωικά σωματεία της περιοχής;
- Ποια τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα αυτής της συνεργασίας;
- Ποια η γνώμη σας για τα καταφύγια ζώων;
- Λειτουργεί υπό την επίβλεψη του Δήμου καταφύγιο αδέσποτων ζώων;
- Υπάρχει πρόθεση δημιουργίας καταφυγίου;
- Ποια είναι τα μελλοντικά σας σχέδια σχετικά με τον έλεγχο των αδέσποτων σκύλων και γατιών στον Δήμο σας;
- Ποια θεωρείτε ότι είναι τα μειονεκτήματα της στρατηγικής που εφαρμόζει η δημοτική αρχή και με ποιόν τρόπο προβλέπετε αυτά να βελτιωθούν;

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Hare, B., Brown, M., Williamson, C., Tomasello, M. (2002). “The domestication of social cognition in dogs”. *Science*, Vol. 298, pp.1634–1636.

Zhulenko, A.S and Polynova, G.V. “Controlling street dog population in Moscow”. Peoples’ Friendship University of Russia

Peijin, L. (2015). “Proposal on solutions to stray dog problem in American cities”. *Political Sciences & Public Affairs Journal*, Vol. 3, Issue 3

Wald, M. D. , Jacobson, K. S. , Levy, K. J. (2013). “Outdoor cats: Identifying differences between stakeholder beliefs,perceived impacts, risk and management”. Elsevier, *Biological Conservation*, Vol. 167, pp. 414–424.

“Stray animal control practices (Europe) – An Investigation of stray dog and cat population control practices across Europe”. World Society for the protection of animals and The Royal Society for the prevention of cruelty to animals international, Report, September 2006-March 2007

“Stray dog population control”. World Organization for animal health (OIE) - Terrestrial Animal Health Standards Commission September 2009, pp. 313-621

Slater, M.R. , Nardo, A. ,Pediconi, O. , Dalla Villa, P. , Candeloro, L. , Alessandrini, B. ,Papa, S. (2008). “Free-roaming dogs and cats in central Italy: Public perceptions of the problem”. Elsevier, *Preventive Veterinary Medicine*, Vol. 84, pp. 27-47

Freeman, R.E. (2010). “Strategic Management: A Stakeholder Approach”. Cambridge University Press

Decker, D.J., Brown, T.L., Siemer, W.F. (2001). “Human Dimensions of Wildlife Management in North America”. Wildlife Society, Bethesda, Md.

Dalla Villa, P. , Kahn, S. , Stuardo, L. , Iannetti, L. , Di Nardoa, A. , Serpell, L. A. (2010). “Free-roaming dog control among OIE-member countries”. Elsevier Preventive Veterinary Medicine, Vol .97, pp. 58–63

Kostorz, A. “Stray dogs in the EU – a Commission contribution”, Seminar “Stray dogs: Present and future”. 3rd June 2015-IASI (Romania). Animal welfare

Tashakkori, A. and Teddlie, C. (2003). “Handbook of mixed methods in social and behavioral research”. Sage Publications

Chandran, R., Azeez, P.A. (2016). “Stray dog menace”. Economic & Political Weekly, Vol. 48, pp. 58-65

Lucidi, R., Bernabo, N., Panunzi, M., Dalla Villa, P., Mattioli, M. (2005). “Ethotest: A new model to identify (shelter) dogs’ skills as service animals or adoptable pets”. Elsevier, Applied animal behavior science, Vol. 95, pp. 103-122

Carding, A. H. (1969), “The Significance and Dynamics of Stray Dog Populations with Special Reference to the U.K. and Japan”, Journal of Small Animal Practice, Vol.10, pp. 419-446

Cannell, C.F. & Kahn, R. L. (1968) “The dynamics of interviewing: Theory, technique and cases”, The handbook of social psychology, Vol.2

Tuckman, B. W. (1999), “Conducting Educational Research”, Harcourt Brace Collage Publishers, Vol.5, pp. 237

Νομοθεσία

N. 4039/2012 (ΦΕΚ 15-2/2/2012, τ. Α΄) «Για τα δεσποζόμενα και τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς και την προστασία των ζώων από την εκμετάλλευση ή τη χρησιμοποίηση με κερδοσκοπικό σκοπό»

N. 4235/2014 (ΦΕΚ 32-11/2/2014, τ. Α΄) «Διοικητικά μέτρα, διαδικασίες και κυρώσεις στην εφαρμογή της ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας στους τομείς των τροφίμων, των

ζωοτροφών και της υγείας και προστασίας των ζώων και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων»

Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) EU Official Journal C326, ενοποιημένη έκδοση των Συνθηκών της ΕΕ

Διαδικτυακές σελίδες

<http://www.who.int/en/> (προσβάσιμο στις 27/2/2017)

https://en.wikipedia.org/wiki/Five_freedom (προσβάσιμο στις 28/4/2017)

<http://www.pesydap.gr/dikepaz/%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BCE%B1-%CF%81%CE%BF%CE%AE%CF%82> (προσβάσιμο στις 28/3/2017)

<http://www.aftodioikisi.gr/ota/dimoi/sinantisi-patouli-tsironi-gia-ti-diaxeirisi-ton-adespoton-zoon/> (προσβάσιμο 1/7/2017)

<https://www.pfpo.gr/> (προσβάσιμο 11/6/2017)